

We are Hiring

Company Drivers

Solo driver 50 cents per miles+Safety Bonus
3000 plus miles per week.

Call, Goldy Ph: 260-797-1122

BIG BAZAAR

Grocery, Sweets & Catering

5425 E. Thompson Rd. Indianapolis IN 46237

*Fresh Vegetables Every Thursday

*Chat House is OPEN 7 Days *New meat shop is open now, next to big bazaar

*Book your catering now.

Ask for, Baljinder S. Ben Ph: 317-640-2400

Like our Facebook page: BigBazaarIndianGrocery

Buying/Selling in Michigan

All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
All types of loans.

Landmark Realty

40600 Ann Arbor Rd., Suite# 150, Plymouth, MI 48170

Call: 734-751-4455 Raj Shergill
rajsshergill@yahoo.com Associate Broker

Twentieth Year of Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email:punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 20, Issue 28, July 13, 2019

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਝਟਕਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਹੁਣ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ 2022 ਤੱਕ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਬੰਧੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬਣਾਈ ਕੌਮੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਕੌਮੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤਾ

ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇਵੇਂਦਰ ਫੜਨਵੀਸ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਹਰਿਆਣਾ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ, ਕਰਨਾਟਕ ਤੇ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ

ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 2 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਪਰੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ।
ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ ਦਾਅ ਉਤੇ ਲਾ ਕੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿੱਡ ਭਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਾਂਗ ਫੜਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੀ ਟੀਮ ਸਮੇਤ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਮਸਲਾ

ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਭੁੱਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਲਈ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਅ ਉਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਗਿਓਂ ਇਹੀ ਜਵਾਬ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਹੈ।
ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਸੂਬੇ ਪ੍ਰਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਉਤੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਉਠੇ ਸਨ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੱਡੇ
(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 8 ਉਤੇ)

ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਰਗਾੜੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਬਰੇਕਾਂ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਰੇ ਬਹਿਬਲ ਤੇ ਬਰਗਾੜੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਸਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਹਿਬਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੈਪ ਦਫਤਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਹਿਬਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਘਿਰੀ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਅ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।
ਉਪਰ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਗੌਰਵ ਧੂਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਟਕਪੂਰਾ

ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਨਾਲ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ, ਆਈ.ਜੀ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ, ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਆਸਾਰ ਮੱਧਮ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ 24 ਮਈ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੇ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਖਰੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰੀ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 8 ਉਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ 7 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸਿਆਟਲ ਦੀ ਟੀਮ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨੂੰ 26 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਢੇ 34 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਜੇਤੂ ਰਹੀ। ਜੇਤੂ ਟੀਮ ਪਹਿਲੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨਾਲ (ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ)

India Palace Restaurant And Banquet Hall

Restaurant-Fine Indian Cuisine
4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN
(Ph:317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550

Amber Indian Restaurant

Restaurant-Fine Indian Cuisine
12510 N. Meridian St., Carmel, IN
Ph: 317-580-0828
We do private party's & catering at your home or business.
Call, Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
www.indianpalaceindy.com
www.AmberIndianRestaurantCarmel.com

WorldWide Travel
www.theworld.com
866 66 INDIA
4 6 3 4 2

BEST FARE GUARANTEE

734 838 9998

24 ਘੰਟੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾ

Please call our office for more details on latest fares

MEENA BAZAAR Gold & Diamonds
773-338-7777
www.gotombc.com
2643 W. Devon Ave. Chicago

Regal Jewels
Since 1985
Ph: 773-262-4377
www.RegalJewels.com
2625 W. Devon Ave. Chicago

Best Jewelry Selection in the Midwest

24kt Gold, 22kt Gold, & Diamonds
Contact:
Rajveer Singh Gill
847-907-1525
ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਗ, ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਆਪਣੇ ਸਟੋਰ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ, ਲੈਨਸਿੰਗ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ 4 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲੇ ਵੀ ਵੰਡੇ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤ ਲੈਨਸਿੰਗ ਦੇ ਮੇਅਰ ਐਂਡੀ ਸਕੋਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੁਹਿਰਦਾਂ ਨਾਲ।

ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਲੱਗੀ 2 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਟਰੀ

ਮੋਗਾ: ਪਿੰਡ ਨੱਥੂਵਾਲਾ ਜਦੀਦ (ਮੋਗਾ) ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਲਈ ਵਿਸਾਖੀ ਬੰਪਰ 'ਅਲਾਦੀਨ ਦਾ ਚਿਰਾਗ' ਬਣ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਦੀ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਸਾਖੀ ਬੰਪਰ ਦੀ ਲਾਟਰੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਮਰ 34 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਨੱਥੂਵਾਲਾ ਜਦੀਦ (ਮੋਗਾ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਇਕ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਿੱਤੀ ਗਈ ਇਹ ਰਕਮ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਉੱਪਰ ਖਰਚ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਪਰਵਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸਾਖੀ ਬੰਪਰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ 'ਅਲਾਦੀਨ ਦੇ ਚਿਰਾਗ' ਵਾਂਗੂ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰੋੜਪਤੀ ਬਣ

ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲਾਟਰੀ ਨਿਕਲਣ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਲਾਟਰੀ ਬੰਪਰ ਪਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ-ਦੋ ਟਿਕਟਾਂ ਵੀ ਖਰੀਦੀਆਂ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਲਾਟਰੀ ਦਾ ਸਟਾਲ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਰੋਕ ਕੇ ਵਿਸਾਖੀ ਬੰਪਰ-2019 ਦੀ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਨਤੀਜਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਟਰੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਸਾਖੀ ਬੰਪਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

Personalized Service-Committed To Quality

Solutions Financial Mortgage Company

Purchase & Refinance Your Home Loans

Cell 312-608-0006

2700 Patriot Blvd., Suite 110
Glenview IL 60026. Direct 312-608-0006
Office: 847-834-0100, Fax: 847-834-0106

AMRIK P. SINGH
Mortgage Loan Originator
NMLS # 232904

Illinois Residential Mortgage Licensee.
Email: asingh@gosfmc.com
Web: www.gosfmc.com

Want to Buy/Sell Homes, THs, Condos!

Call Madan Khatri
Ph: 847-530-1550

www.PropertyZoo.com

CALL TO BUY/SELL HOME TODAY!

Top Producer at the office in 2011-2013-2014
*****A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!!!*****

BHHS American Heritage
1010 Rohwing Road, Elk Grove Village, IL

Madan Khatri

Sky Films **DJ VIC MUSIC FOR ALL**

DJ, Video, Photo, Lighting, Live Video

LED Floor, Cloud effect, Fireworks and More

A Award Winning Team
ਅਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਟੀਮ

WEDDINGWIRE

2019 COUPLES' CHOICE **AWARDS**
★★★★★
Sky Films and DJ VIC

IS IN THE TOP FIVE PERCENT OF WEDDING PROFESSIONALS ON WEDDINGWIRE FOR DEMONSTRATING EXCELLENCE IN QUALITY, SERVICE, AND PROFESSIONALISM WITHIN THE WEDDING INDUSTRY.

CONTACT US FOR MORE DETAILS

Team Sky Films & Production

Contact - Gagan 734 674 1854, www.skymademymemories.com

B.T.S CARRIER INC.

BTS Truck Shop Major & Minor Work
@ 39115 Maple Ave., Wayne, MI 48184

Hiring Owner operator & Drivers

Long and local route

Driver rate 45 to 55 cents per mile

Owner operator (Own truck/trailer & insurance) will be paid 92% after 8% dispatch. If company trailer used then will 80% gross.

Fuel discount: Pilot, Fly J, TA and Petro will pay 25 to 40 cents per gallon.

Direct deposit also available.

For more information please contacts:
Rusty Singh 734-233-8464
Dave Aujla 734-419-1408

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

**Refinance up to 125% value of the house.*

- Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance).
- Self Employed and H1 Visa
- Jumbo loans
- Commercial Property With Business or Business Only.
- Business Equity Line of Credit.
- Multi Unit Investment Property.

Michigan Truck Driving School

6405 Middlebelt Road, Romulus, MI 48174

**ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!
ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!
ਹੁਣ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ
ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ**

*ਆਪਣੀ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਲਰਨਿੰਗ ਪਰਮਿਟ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਤੇ ਉਸੇ ਸਟੇਟ ਦਾ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਓ
*3-4 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Raj Jamarai **Cell:734-644-1010** Office:734-747-4298

ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਪਨਾਓ

ਮਹੀਨਾ ਹਾੜ ਤੇ ਸਾਵਣ

ਐਤਵਾਰ	ਸੋਮਵਾਰ	ਮੰਗਲਵਾਰ	ਬੁੱਧਵਾਰ	ਵੀਰਵਾਰ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	ਸਨਿਚਰਵਾਰ
		18 ਹਾੜ 2 ਜੁਲਾਈ	19 ਹਾੜ 3 ਜੁਲਾਈ	20 ਹਾੜ 4 ਜੁਲਾਈ	21 ਹਾੜ 5 ਜੁਲਾਈ	22 ਹਾੜ 6 ਜੁਲਾਈ
23 ਹਾੜ 7 ਜੁਲਾਈ	24 ਹਾੜ 8 ਜੁਲਾਈ	25 ਹਾੜ 9 ਜੁਲਾਈ	26 ਹਾੜ 10 ਜੁਲਾਈ	27 ਹਾੜ 11 ਜੁਲਾਈ	28 ਹਾੜ 12 ਜੁਲਾਈ	29 ਹਾੜ 13 ਜੁਲਾਈ
30 ਹਾੜ 14 ਜੁਲਾਈ	30 ਹਾੜ 15 ਜੁਲਾਈ	1 ਸਾਵਣ 16 ਜੁਲਾਈ	2 ਸਾਵਣ 17 ਜੁਲਾਈ	3 ਸਾਵਣ 18 ਜੁਲਾਈ	4 ਸਾਵਣ 19 ਜੁਲਾਈ	5 ਸਾਵਣ 20 ਜੁਲਾਈ
6 ਸਾਵਣ 21 ਜੁਲਾਈ	7 ਸਾਵਣ 22 ਜੁਲਾਈ	8 ਸਾਵਣ 23 ਜੁਲਾਈ	9 ਸਾਵਣ 24 ਜੁਲਾਈ	10 ਸਾਵਣ 25 ਜੁਲਾਈ	11 ਸਾਵਣ 26 ਜੁਲਾਈ	12 ਸਾਵਣ 27 ਜੁਲਾਈ
13 ਸਾਵਣ 28 ਜੁਲਾਈ	14 ਸਾਵਣ 29 ਜੁਲਾਈ	15 ਸਾਵਣ 30 ਜੁਲਾਈ	16 ਸਾਵਣ 31 ਜੁਲਾਈ	17 ਸਾਵਣ 1 ਅਗਸਤ	18 ਸਾਵਣ 2 ਅਗਸਤ	19 ਸਾਵਣ 3 ਅਗਸਤ
20 ਸਾਵਣ 4 ਅਗਸਤ	21 ਸਾਵਣ 5 ਅਗਸਤ	22 ਸਾਵਣ 6 ਅਗਸਤ	23 ਸਾਵਣ 7 ਅਗਸਤ	24 ਸਾਵਣ 8 ਅਗਸਤ	25 ਸਾਵਣ 9 ਅਗਸਤ	26 ਸਾਵਣ 10 ਅਗਸਤ
27 ਸਾਵਣ 11 ਅਗਸਤ	28 ਸਾਵਣ 12 ਅਗਸਤ	29 ਸਾਵਣ 13 ਅਗਸਤ	30 ਸਾਵਣ 14 ਅਗਸਤ	31 ਸਾਵਣ 15 ਅਗਸਤ		

18 ਹਾੜ (2 ਜੁਲਾਈ) ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ
21 ਹਾੜ (5 ਜੁਲਾਈ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ
25 ਹਾੜ (9 ਜੁਲਾਈ) ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ
1 ਸਾਵਣ (16 ਜੁਲਾਈ) ਸ਼ਹੀਦੀ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ
6 ਸਾਵਣ (21 ਜੁਲਾਈ) ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਿਵਸ: ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ
8 ਸਾਵਣ (23 ਜੁਲਾਈ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ 8ਵੀਂ

ਉਹੀ ਤਰੀਕ
ਹਰ ਸਾਲ,
ਠੀਕ
ਇਤਿਹਾਸ
ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ।

ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਅਪਨਾਓ

Sikh Religious Society
1280 Winnetka St., Palatine IL 60067 Phone: (847) 358-1117
www.srschicago.org e-mail:contactus@srschicago.org

ਦਰਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਕੈਂਟਨ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

48055 Michigan Ave., Canton, MI 48187

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਵਾਨ

16 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ 21 ਜੁਲਾਈ 2019 ਤਕ

ਕਵਿਸ਼ਰੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਮਾਹਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੋਂ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਤਕ
ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 11:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕ ਵਜੇ ਤਕ

ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ
ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 734-637-4217 ਅਤੇ 734-635-7307

ਕਵਿਸ਼ਰੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਮਾਹਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

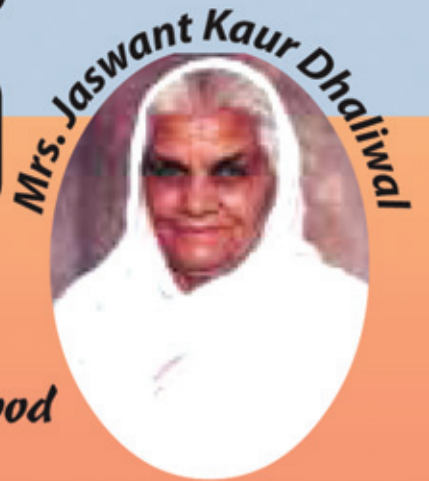
Punjabi American Organization

Teeyan Da Mela Family Style-2019

Dedicated to Late Mrs. Jaswant Kaur Dhaliwal

Attraction of the Event "Shaukan Mele Di"

Enjoy Dholki, Dancing, Singing, Mehndi, Giddha, Shopping & Food

Minni & Gulzar Multani

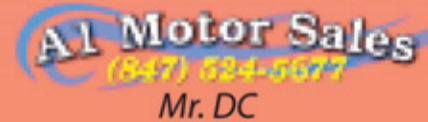

Kaler Brothers

Naina & Devinder Singh

Darshan Singh Dhaliwal

Mac & Jodi Bhamra

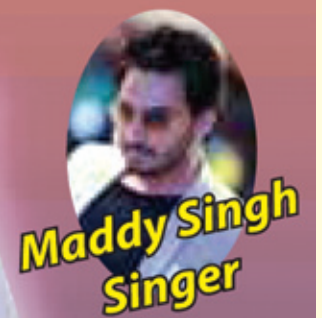

THE GODDARD SCHOOL FOR EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT

Punjab Sports Club

Vibha Rajput

Laddi Singh

Jasmine Sandlas Performing Live

Sunday July 21, 2019 10:30 AM to 4:00 PM

Waterford Banquet Hall 933 S Riverside Dr, Elmhurst, IL 60126

Tickets: General Ticket \$15, VIP \$100 (Kids Under 5 FREE)

For More Info.: Hash Expressions 630-999-6508; Navjot Bajwa 312-446-4432; Mini Multani 630-935-5239

Tickets Available at: WWW.Sulekha.Com - Facebook - Eventbrite.Com

**Grand Sponsor
Minni Multani**

Grand Sponsors: Mrs. Minni and Mr. Gulzar Multani - Pan Oceanic Eng.

Platinum Sponsors

Amrita Dandona

Navjot Bajwa Kaler

Jasmeet Suga

Gold Sponsors

Vibha Rajput

Naina Singh

Platinum Sponsors

Mrs. Jasmeet and Mr. Jasbir Suga (Suga builders)
Mrs. Amrita and Mr. Paul Dandona
Kaler Brothers
Mrs. Jodi and Mr. Mac Bhamra
Mrs. Komal And Mr Ketu Amin - VinaKom Communications

Gold Sponsors

Mrs. Twinkle and Mr. Santokh Singh (DC) - A1 Auto
Ms. Vibha Rajput; Mrs. Naina and Devider singh
Punjab Sports Club; Mr. Lucky Sahota - Safeway Transport;
Mr. Amerdeep Lamba
Mr. Ravi Hanjra - United Transportation
Mr. Prejesh Patel - Creative Landing
Dr. Sonal & Mr. Neal Patel; Ms. Anuja Gupta

Bronze Sponsors

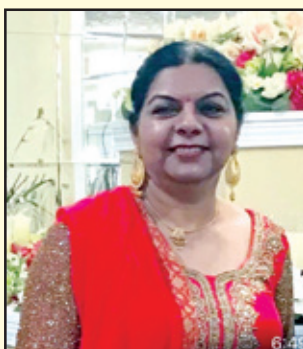
Deep Walia

Kamal Hunjan

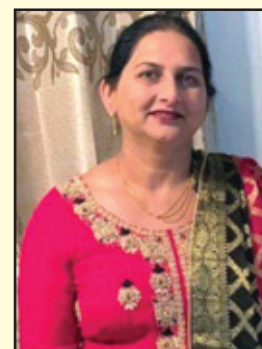
Mandeep
Laali

Navreen Heer

Parmjit Kaur
Sangha

Satwant
Multani

Rubi Kaur
Attal

Sponsors

Mr. Balwider A-1 Carpet; Jessi & Sukhi Singh
Harjinder Khaira - Lake Street Dental; Sabi Singh
Rupi Kaur Attal - Coldwell Banker; Paramjit and Amritpal Sangha
Kamal & Inder Hunjan; Mrs. Deep & Mr. Parminder Walia

Mr. Happy Heer; Dr. Anuja Gupta; Mrs. Rita and Sanjiv Singh
Ms. Satinder Kaur; Mrs. Pooja Dhaliwal;
Mr. Avtar Singh Multani; Mrs. Mandeep Lalli; Sunil Shah

VinaKom Communications
860 Remington Road, Schaumburg, Illinois 60173

ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਾਯੂਸੀ ਵਾਲਾ ਹੈ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਬਜਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ ਨੇ ਸਾਲ 2019-20 ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਜਟ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਫੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ (ਐਫ. ਡੀ. ਆਈ.) ਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਖੂਬ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ, ਪਰ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ

ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਝਲਕ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ ਨੇ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ 'ਤੇ 1 ਰੁਪਏ ਮਹਿਸੂਲ ਤੇ 1 ਰੁਪਏ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2.5 ਤੇ 2.3 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲੀਟਰ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ

ਬੈਂਕਾਂ ਲਈ ਸੰਜੀਵਨੀ ਵਜੋਂ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਿਜੀਟਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੇ ਬਿਜਲਈ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਨਾਲ 'ਇਕ ਦੇਸ਼ ਇਕ ਗ੍ਰਿਡ' ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਟਾਕ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੀ ਨਵੀਂ ਧਾਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜ਼ਿਰੋ

ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਫਤਵਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਨਤਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਮੱਧ ਆਮਦਨ ਵਰਗ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਦੇ ਹੱਥ ਮਾਯੂਸੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਰਿਮ ਬਜਟ 'ਚ ਹੀ 6000 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ 'ਸਨਮਾਨ ਨਿਧੀ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਜਟ 'ਚ 'ਅੰਨਦਾਤਾ ਤੋਂ ਉਰਜਾਦਾਤਾ' ਬਣਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤਰੀਕੇ 'ਜ਼ਿਰੋ ਬਜਟ' ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ 2022 ਤੱਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਦੁਗਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਬਜਟ ਵਿੱਚ 'ਸਖਤ

ਹੀ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 'ਉਦਾਰ ਨੀਤੀ' ਦੀ ਝਲਕ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬਜਟ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਨੀਤੀਗਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ (ਪੀ.ਐਸ.ਯੂ.ਏ.) ਨੂੰ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਕਤ ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਐਲਾਨਾਂ (ਮਹਿੰਗੇ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਅਪਨਿਵੇਸ਼) 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਬੈਂਚਾਂ ਤੋਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਦੇ ਸੁਰ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ ਨੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਦਿਹਾੜ, ਗਰੀਬ ਤੇ ਕਿਸਾਨ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ 'ਮਿਸ਼ਨ 2022' ਸਦਨ 'ਚ ਦੁਹਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ 2022 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਘਰ ਤਹਿਤ 1.95 ਕਰੋੜ ਘਰਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਪਖਾਨਾ, ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਰਸੋਈ ਗੈਸ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦਕਿ ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਮਾਂ ਹੱਦ 2024 ਮਿਥੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਜਟ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ

ਬਜਟ ਖੇਤੀ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਧਾਰਨਾ ਵੱਲ ਚੱਲਣ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੀ ਥਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ

ਆਸ ਦੇ ਉਲਟ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ 'ਚ ਬਹੁਤਾ ਫੇਰਬਦਲ ਨਹੀਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਮ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਘਟਾਉਂਦਿਆਂ-ਵਧਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਅਲਾਟ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੋੜੇ ਹੀ 3.18 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਉੱਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਤਾਈ ਗਈ ਸੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2018-19 ਲਈ ਇਹ 2.98 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ 6.87 ਫੀਸਦ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੇ 1.6 ਫੀਸਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਤੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੀਨ ਨਾਲ 1962 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਾਧਾ ਹੈ।

ਸੀਤਾਰਮਨ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਤੋੜੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਕੰਮਲ ਮਹਿਲਾ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ ਆਪਣਾ ਪਲੇਨਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰੀਫਕੇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਰਵਾਇਤੀ 'ਵਹੀ-ਖਾਤੇ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਰੋਸ਼ਮ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜੇ। ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਬਣੇ ਬੈਗ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਬਜਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬ੍ਰੀਫਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਯੁੱਗ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮੌਕੇ ਤਤਕਾਲੀਨ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਯਸ਼ਵੰਤ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਬਜਟ ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਵਜੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਸੀ। ਰਵਾਇਤੀ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਆਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਹੀ-ਖਾਤੇ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ

- ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਭਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ
- ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਕੌਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼
- ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸਸਤੀ ਹਾਊਸਿੰਗ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼
- 'ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇਕ ਗਰਿਡ' ਤਹਿਤ 2022 ਤਕ ਹਰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ
- ਪਾਸਪੋਰਟ ਧਾਰਕ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ
- ਹਾਊਸਿੰਗ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ
- ਸਟਾਰਟਅੱਪਜ਼ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਸਕਰੂਟਨੀ ਤੋਂ ਛੋਟ
- ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਰਣਨੀਤਕ ਅਪਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼
- ਬਿਜਲਈ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ
- ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਪ੍ਰਚੂਨ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ/ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ
- ਪਾਣੀ ਤੇ ਗੈਸ ਲਈ ਕੌਮੀ ਗਰਿਡ
- ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਕੇਵਾਈਸੀ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾਉਣਾ
- ਰੇਲ ਢਾਂਚੇ ਲਈ 65 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ
- ਪੁਲਾੜ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਧਾਉਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ
- ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਮਿਲਣਗੇ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ
- ਨੈਸ਼ਨਲ ਰਿਸਰਚ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼
- ਐਵੀਏਸ਼ਨ, ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ 'ਚ ਐਫ.ਡੀ.ਆਈ. ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ
- 2022 ਤੱਕ 1.95 ਕਰੋੜ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ
- ਆਲਮੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕ ਸੰਮੇਲਨ ਹਰ ਸਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਨੇ 'ਅੰਨਦਾਤਾ' ਨੂੰ 'ਉਰਜਾਦਾਤਾ' ਬਣਨ ਦੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਈ (ਸਟੱਡੀ ਇਨ ਇੰਡੀਆ) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਉੱਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਨਵਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ 17 ਵਿਰਾਸਤੀ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸੈਲਾਨੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਲਾ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ 100 ਨਵੇਂ ਕਲੱਸਟਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇਣਗੇ। ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਲ 2019-20 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ 1.05 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜੁਟਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਘਾਟੇ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹਵਾਈ ਕੰਪਨੀ 'ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ' ਦਾ ਨਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸਾਲ 2022 ਤੱਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦਿਆਂ 'ਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਉਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਦੇ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਤਸਯ ਸੰਪਦਾ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਾਲਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ 'ਚ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਨਵੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਉਤਪਾਦਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ।

ਛੋਟੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ ਦੇ ਬਜਟ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਮੀਦਾਂ ਸਨ ਪਰ ਬਜਟ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੀ ਮਿਲੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬਜਟ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਛੋਟੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਤੇ ਐਮ.ਐਸ.ਐਮ.ਈ. ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਨਅਤਕਾਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਜਟ ਦੌਰਾਨ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 59 ਮਿੰਟ 'ਚ ਇਕ ਕਰੋੜ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦੁਬਾਰਾ ਆਖੀ ਪਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ੀ ਐਲਾਨ ਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ ਸਾਲਾਨਾ 1054 ਕਰੋੜ ਦਾ ਬੋਝ

ਬਠਿੰਡਾ: ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ 'ਚ ਤੇਲ ਟੈਕਸਾਂ 'ਚ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ 1054 ਕਰੋੜ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਲਾਗਤ ਖਰਚੇ ਹੋਰ ਵਧਣਗੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲ 'ਤੇ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ ਰੋਡ ਐਂਡ ਇਨਫਰਾਸਟਰਕਚਰ ਸੈਸ ਦਾ ਦੋ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲੀਟਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੇਲ ਪੰਪ ਖੁਸ਼ਕ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਵਾਧੇ ਮਗਰੋਂ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਤੇਲ ਪੰਪਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੱਟ ਵੱਜੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਅਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸੈਕਟਰ 'ਚ ਹੀ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਖਪਤ ਹੈ।

ਦੇ ਤੇਲ ਪੰਪਾਂ 'ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 1.15 ਕਰੋੜ ਲੀਟਰ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 29.02 ਲੱਖ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਾ ਔਸਤਨ ਬੋਝ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਵਾਧੇ ਨਾਲ 2.88 ਕਰੋੜ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚੋਂ 2.30 ਕਰੋੜ ਦਾ ਭਾਰ ਇਕੱਲੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੈਟ ਦਰ ਕਾਫੀ ਉੱਚੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਾਲੂ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਡੀਜ਼ਲ 'ਤੇ ਇਕ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਵੈਟ 'ਤੇ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ 18 ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੈਟ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਖੂਹ ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 700 ਤੇਲ ਪੰਪ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚਲੇ ਘੱਟ ਟੈਕਸਾਂ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਝੱਲਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮੁਹਾਲੀ, ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਤੇਲ ਪੰਪ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਦੱਸਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਵਰਗੇ ਅਹਿਮ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਵੀ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੰਮੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਕੰਮਾਂ ਵਾਲਾ ਬਜਟ ਗਰਦਾਨਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਧੇ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੰਜੀਵਨੀ

ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਧੂ ਪੂੰਜੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਜੀਵਨੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਦਿਖਵਾਂ ਅਸਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਐਨ.ਪੀ.ਏ. 'ਚ ਇਕ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਸੀਤਾਰਮਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ 6 ਮਹੀਨੇ ਅੰਸ਼ਕ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਕੁੱਟਮਾਰ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕ ਸੋਮ ਦੱਤ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 2015 ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੋਮ ਦੱਤ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਸੋਮ ਦੱਤ ਨੂੰ ਬੀਤੇ ਹਫਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਚੱਲਕੇ 'ਤੇ 5 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸੋਮ ਦੱਤ ਇਥੇ ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 325, 341, 147 ਤੇ 149 ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕਸੂਰਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ 'ਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ 10 ਜਨਵਰੀ, 2015 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 8 ਵਜੇ ਸੋਮ ਦੱਤ ਆਪਣੇ 50 ਸਮਰਥਕਾਂ ਨਾਲ ਫਲੈਟ ਨੰਬਰ-13 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ।

ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ: ਮੋਦੀ ਨੇ ਮੁੜ ਕੀਤਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਝੋਨੇ ਦਾ ਭਾਅ ਸਾਲ 2019-20 ਲਈ 65 ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਵਧਾ ਕੇ 1815 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ 2018-19 ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਐਂਡਕਸ 3.6 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਧੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ; ਇਹ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਵਧ ਰਹੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਉਣ ਜੋਗਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। 2014 ਦੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੇਣਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਡਾ. ਐਮ.ਐਸ. ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇਹੀ ਰਾਏ ਹੈ। ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਫਸਲ 'ਤੇ ਲੱਗਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਹ ਫੀਸਦ ਰਾਸ਼ੀ ਹੋਰ ਜੋੜ ਕੇ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ

ਦੇਣਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਝੋਨੇ ਸਮੇਤ 14 ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਧਾਰਨ ਝੋਨੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ 1815 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 'ਏ' ਗ੍ਰੇਡ ਦਾ 1835 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ

ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 'ਏ' ਗ੍ਰੇਡ ਝੋਨਾ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵਾਧਾ 3.7 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਕੀ, ਮਾਂਗ, ਮੂੰਗ, ਸੋਢਿਆਬੀਨ, ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਅਤੇ ਕਪਾਹ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦਾ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੂਰ ਬਦਲੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਫਸਲ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਵਲ ਕਿਸਾਨ ਵੱਲੋਂ ਫਸਲ ਲਾਉਣ ਤੇ ਪਾਲਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਖਰਚੇ

(ਏ-2) ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ (ਐਫਐਲ) ਦਾ ਜੋੜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਠੇਕਾ, ਫਸਲ ਪਾਲਣ ਲਈ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਪੂੰਜੀ ਤੇ ਵਿਆਜ ਤੇ ਹੋਰ ਖਰਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਫਾਰਮੂਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ/ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀ-2 ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਏ-2, ਐਫਐਲ ਅਤੇ ਸੀ-2 ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਭਾਅ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 2018-19 ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਧਾਰਨ ਝੋਨੇ ਦਾ ਭਾਅ ਹੀ 1750 ਦੇ ਬਜਾਏ 2340 ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰਫ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਹੀ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਐਲਾਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਰੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਭਾਅ ਉੱਤੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਬੀ ਅਤੇ ਖਰੀਫ ਦੀਆਂ 23 ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਵਾਜਿਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਭਾਵ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਣਸਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਭਾਅ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਰੱਦ

ਪਟਿਆਲਾ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਝੋਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿੱਚ 65 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਨਰਮੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿੱਚ 65 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਾਧਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਵੀ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਡਕੋਦਾ) ਦੇ ਸੂਬਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜਗਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਦਲਵੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮਿਥੇ ਭਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ। ਨਰਮੇ ਤੇ ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਵਰਗੀਆਂ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਕਤੀ ਸਕੀਮ ਨੰਦੇ ਬਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਯੂਨੀਅਨ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਤਿੱਖੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਭਾਅ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਨਿਗੂਣਾ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ 'ਨਿਗੂਣਾ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਟਵੀਟ ਵਿੱਚ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਲਾਗਤ ਖਰਚੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਉਭਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. 'ਚ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ 'ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨਿਗੂਣਾ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਲੀਕ ਮਾਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੰਗ ਵੀ ਦੁਹਰਾਈ।

ਦੂਸਰੀਆਂ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਠੀਕ ਭਾਅ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਕਣਕ ਤੋਂ ਝੋਨੇ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਦੂਸਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲਾ ਰਹੇ। ਖੇਤੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਝੋਨਾ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਮਾਨਸੂਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ

ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਤੱਕ 146.61 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ 'ਚ ਹੀ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 162 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਵਿੱਚ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਲਾਈ ਤੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਚੰਗੇ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੋਧੇ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਛੇਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧੇ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ ਨਸੀਬ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ 30 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮਹਿੰਗਾ ਮੰਗਵਾਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੈੱਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਸੋਧੇ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਏਜੰਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਲੰਘੀ 3 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਛੇਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸੈੱਲ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੈੱਲ ਵੀ ਮੰਗਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਸਰਕੁਲਰ (7/67-2019-5ਪੀਪੀ/1949) ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ

ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਡੇਟਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੈੱਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਅਨੁਸਾਰ 15ਵੇਂ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਹੀ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈੱਲ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਛੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਹੀ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈੱਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੈੱਲ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਛੇਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੇ ਕਰੀਬ 30 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮਹਿੰਗਾ ਮੰਗਵਾਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਗਠਿਤ ਕਰਕੇ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਦੇ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੀ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਨਖਾਹ

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲ 2016 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ

ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸੋਧੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਦੇਣਗੇ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਏ ਗਏ ਆਰ.ਐਸ. ਮਾਨ ਦੀ ਡਾਂਟੀ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਜੈ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਜਲਦ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਹੀ ਦਸੰਬਰ 2019 ਤਕ ਵਧਾ ਕੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸੱਤਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 2016 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਰੀਬ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਕੱਤਰਤ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਿਲਹਾਲ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਉਪਰ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿੱਤ ਵਿਭਾਗ ਤਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 15 ਫੀਸਦ ਡੀਏ ਦੀਆਂ 3 ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ।

'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ

ਰੂਪਨਗਰ: ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਹਿੰਗੀ ਬਿਜਲੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਿੱਲੀ ਬਾਹਰੋਂ ਬਿਜਲੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ 200 ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ 3 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਰੇਟ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵੀ 2 ਰੁਪਏ ਸਬਸਿਡੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਸਿਰਫ 1 ਰੁਪਏ ਯੂਨਿਟ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 5 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਹਲਕਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ, ਨੂਰਪੁਰ ਦੇ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ ਬਜਰੂੜ ਤੇ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਸਹਿਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅੰਧੇ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਇਕ ਵੀ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਅੰਦੋਲਨ ਲਈ ਧਰਨੇ-ਮੁਜਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਰਮਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕ ਮਾਰੂ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਰੰਭੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਆਧਾਰ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਪਾਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਨੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਬਿੱਲ, 2019 ਨੂੰ ਜੁਬਾਨੀ ਵੋਟ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰੀ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਸਦਨ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਧਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਡਧਾਰਕ ਤੋਂ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਣੀ ਪਵੇਗੀ।

ਸੋਧ ਬਿੱਲ 'ਚ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਧਾਰ ਡੇਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਦਨ 'ਚ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਰਡ 'ਚ ਜਾਤ, ਧਰਮ, ਫਿਰਕੇ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਧਾਰ ਡੇਟਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਡੇਟਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਿੱਲ ਵੀ ਲਿਆਵੇਗੀ।

ਬਹਿਸ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਬਸਪਾ ਮੈਂਬਰ ਰਿਤੋਸ਼ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ

ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ। ਐਨ.ਸੀ.ਪੀ. ਦੀ ਸੁਪ੍ਰੀਆ ਸੁਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਧੱਖਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਵਰ੍ਹਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਜੇਕਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੋਟਰ ਕਾਰਡ ਕੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਅਧੀਰ ਰੰਜਨ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਧਾਰ ਬਿੱਲ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਏ.ਆਈ.ਐਮ.ਆਈ.ਐਮ. ਦੇ ਅਸਦ-ਉਦ-ਦੀਨ ਓਵਾਇਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਬਿੱਲ ਲਿਆ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਹੂਆ ਮੋਇਤਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਧਾਰ ਸੋਧ ਬਿੱਲ 'ਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੇਟਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਗੱਡੇ ਮੁਹਰੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਂਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਓ ਸਿਮ ਕਾਰਡ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁਫਤ ਡੇਟਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਰਾਜਨ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਸੱਦਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਰਘੂਰਾਮ ਰਾਜਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਜੇ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਹਟਾ ਲਈਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਇਹ ਬਿਹਤਰ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰ ਸਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਛੋਟੀ ਬੈਂਕ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਰਾਜਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਜੀਕਰਨ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਜੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਝੁਕਾਅ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਰਘੂਰਾਮ ਰਾਜਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟ

ਮੁਹਾਰਤ ਵਾਲੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਮੁਹਾਰਤ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁੰਜੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇਣ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਜਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਣ, ਸੀ.ਵੀ.ਸੀ. ਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਡਰ ਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

ਰਾਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਬੈਂਕਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹਨ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕਾਂ ਵੀ ਮਾਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਰਾਜਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਰਮਿਆਨੇ ਸਾਈਜ਼ ਦੀਆਂ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਹੋਰਾਂ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 50% ਤੱਕ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇ।

Punjab Times

Established in 2000
20th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746

Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Baljit Basi

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Major Kular

Corrpondents

Detroit, MI

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਪੇਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਦਾ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਟਰੱਸਟ 'ਚ ਸਥਾਈ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ 'ਗੈਰਸਿਆਸੀ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਇਕ ਬਿੱਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਿੱਲ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ।

ਸਭਿਆਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਸਿੰਘ ਪਟੇਲ ਨੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕੌਮੀ ਯਾਦਗਾਰ (ਸੋਧ) ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ ਟਰੱਸਟੀ ਵਜੋਂ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਉੱਤੇ 'ਲੀਕ' ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੰਸਦ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ 'ਚ

ਇਹ ਰੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਸੀ ਬਰੂਰ ਨੇ ਬਿੱਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ 'ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਵਰਗਾ' ਹੈ।

ਉਧਰ ਪਟੇਲ ਨੇ ਪਲਟਵਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 40-50 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਯਾਦਗਾਰ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈਣ ਨਾਲ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਉਹਦੀ ਥਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਸੋਧ ਬਿੱਲ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ 11 ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਸਣੇ 13 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਜੇਰੇ ਇਲਾਜ ਕੈਦੀ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 13 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 13 ਵਿਚ 11 ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨਾਰੰਗ ਸਿੰਘ, ਗੁਲਸ਼ਨਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮਖਤੂਲ ਸਿੰਘ, ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੀਪ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਰੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਫਸਾਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ

ਹੈ ਕਿ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 2002 'ਚ ਭਿਖੀਵਿੰਡ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਅਲਗੋ ਕੋਠੀ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਸਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਛੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਇਥੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚੋਂ ਅਚਾਨਕ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਥਾਣੇ ਜਾ ਕੇ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਨਮ ਦਰ ਬਾਰੇ ਡਰਾਉਣੇ ਅੰਕੜੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਉਂਦੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਵਾਧਾ ਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਵੇਗੀ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਸਾਲ 2019 ਵਿਚ ਹੋਏ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

ਸਾਲ 2041 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਵਾਧਾ ਦਰ ਸਿਫਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2011 ਵਿਚ ਇਥੇ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਵਾਧਾ ਦਰ 1.39 ਫੀਸਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਾਲ 2031-41 ਤੱਕ ਇਹ ਦਰ ਘਟ ਕੇ 0.15 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। 2011 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ 0 ਤੋਂ 19 ਸਾਲ ਦੇ ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਜਨ ਸੰਖਿਆ 35.8 ਫੀਸਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਲ 2041 ਵਿਚ ਇਹ ਘਟ ਕੇ 21 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਲ 2011 ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 10.4 ਫੀਸਦ ਸੀ, ਜੋ 2041 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 20.6 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪੁੰਜਨ ਦਰ ਦਾ ਡਿੱਗਣਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੰਮਕਾਜੀ ਉਮਰ ਦੀ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਵਧੇਗੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟੇਗੀ। ਇਸ ਟਰੈਂਡ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਕ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਝਟਕਾ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਹੁਣ ਲਾਹੇਵੰਦ ਧੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਕਿਸਾਨ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਕਾਰਨ ਨਿੱਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਰਜ਼ ਮੁਆਫੀ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਰਾ ਜਵਾਬ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਡੁਬਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। 2014 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ 5 ਸਾਲ ਸੱਤਾ ਭੰਗ ਕੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗੌਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਜਟ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹਰਸਿਮਰਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਚੁੱਪ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕੌਮੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਪਿਛਲੇ 60 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੈਟ ਭਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 'ਅੰਨਦਾਤਾ' ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਘੇਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਬੀਬਾ ਬਾਦਲ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਰੋਕਣ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨਾਕਾਮ ਕਰਾਰ

ਜਨੇਵਾ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਫਤਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸੁਧਾਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ 47 ਮੈਂਬਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਤਝਾਲ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤਲਾਸ਼ਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਵਰ੍ਹੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਫਤਰ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿ ਦੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ

ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਮਈ 2018 ਤੋਂ ਅਪਰੈਲ 2019 ਬਾਰੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈਆਂ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਿਲਕੁਲ ਤੈਅ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਝੂਠੀ ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ: ਭਾਰਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਬਿਆਨੀ ਗਈ ਝੂਠੀ ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹੀ ਅਗਲਾ ਅੰਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਅਤਿਵਾਦ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ, ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਮਕਬੂਜ਼ਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਗਿਲਗਿਤ-ਬਾਲਟਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਹੋਣਗੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਆਸਿਤ ਜੌਲੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਜਿਹੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਰਾਜਨ ਕਸ਼ਯਪ, ਰਮੇਸ਼ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ. ਚੰਨੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ 30 ਜੂਨ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਵਧੀਕ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ-ਅਜ਼ਮਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਹੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਰਗਾੜੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਬਰੇਕਾਂ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

27 ਮਈ ਨੂੰ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਸਮੇਂ ਵੀ ਆਈ.ਜੀ. ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਦੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਨਿਭਾਏ ਰੋਲ ਦੀ ਪਤਝਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ 27 ਮਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਪਤਝਾਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤੋਰਿਆ। ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਪਤਝਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ | ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ | ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ |
|--|---|--|--|

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted suitable sikh girl from USA for New Zealand citizen boy, 29 years, 5'-9", bachelor in business. Good Job with established company in New Zealand. Also have USA tourist visa. Contact with photo, email sunnymaan84@yahoo.com or call Navpreet at 856-693-5401.

27-30

Wanted suitable match for Jatt Sikh turban wearing boy, 27, 5'-7" B.tech computer engineering. Currently on work permit in Canada. Land -15 acre. One sister in USA and one in Canada. Contact: Ph.630-407-7577 or 630-956-0886. Email: sandeepksohi@gmail.com

27-30

Wanted suitable beautiful girl from USA or Canada for Canadian citizen boy, 29 years, 5'-10", double bachelor in IT. Good job with CWB bank. Girl on visitor visa can also considered. Pl. contact with photo, email: chandi.avtar@yahoo.com or Ph: 780-200-8082

24-27

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Well established, affluent, educated Jatt Sikh family seeks professional US born match for beautiful, gracious US born 24 year old daughter, 5'-9", currently completing medical education, pursuing a career in dermatology. Contact: balkar76@gmail.com

Wanted well settled Canadian/US citizen/green card holder boy for Jatt Sikh Kang Canadian PR girl 24 yrs, 5'-6", diploma electrical control systems, currently working as technical support in Toronto, only child. Contact: What's App 1-437-779-2765

For matrimonials Please contact **Punjab Times**
Ph: 847-359-0746
Visit us on the web: punjabtimesusa.com
All the matrimonial published in all three editions of Punjab Times

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ ਇਕ ਲੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਗੇ। ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਜਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਪੀ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ., ਐਕਾਫ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਹ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਅਟਾਰੀ ਵਾਹਗਾ ਸਰਹੱਦ ਰਸਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਤੇ ਐਕਾਫ ਬੋਰਡ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਤਿੰਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੂਜਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਹੌਰ (ਜੀ.ਸੀ. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ) ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੀ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਬੰਗਾ: ਪਿੰਡ ਘੁੰਮਣਾ ਵਿਚ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੀਆਂ ਨੇ ਸਲਫਾਸ ਨਿਗਲ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਢੀ ਰਾਮ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਿੱਦੇ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਿੰਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਚ ਸਲਫਾਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਲਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਢੀ ਰਾਮ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਮਾਂ-ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਜਲੰਧਰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।

ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਰੋਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬੁਝਾਰਤ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਟਿਆਲਾ ਵਾਸੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੈਸਾ ਕਰ ਕੇ ਮੋਹਾਲੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਪੱਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 2-4 ਦਿਨ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੋਢੀ ਰਾਮ ਦੀ ਲੜਕੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਇਕ ਭਰਾ ਪ੍ਰਿੰਸ ਸੀ। ਪ੍ਰਿੰਸ ਨੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਕੋਰਟ ਮੈਰਿਜ ਕਰਵਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸਲ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕੇ।

ਲਗਭਗ ਇਕ ਲੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਸਰਾਵਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ-ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਟੈਂਟ ਸਿਟੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਾਨ ਹਾਈਵੇਅ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਦੂਰੀ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 45 ਮਿੰਟ ਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਗੇਟ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ 'ਜੀ ਆਇਆਂ' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਗਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਾਈਨ ਬੋਰਡ

ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੁੱਤ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਘਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵੀ ਜ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੀ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ।

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ; ਖਾਣਾ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਿ. ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 515-291-1961

ਕਰੀ ਕੁੱਕ ਜਾਂ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਵੈਸਟਨ ਕੈਰੀਆਊਟ (ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ) ਲਈ ਕਰੀ ਕੁੱਕ ਜਾਂ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਟਰੇਨਿੰਗ ਦਿਆਂਗੇ।
ਕਿਚਨ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਤੱਕ ਰਾਤੀਂ 9 ਵਜੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

In person : Ajanta Grocers and Carryout
3227 South Blvd, Auburn Hills, MI

Call: 248-260-7425 (Bal)

519-564-2515 (Preeti)

ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਜੇਧਪੁਰ: ਕਾਲੇ ਹਿਰਨ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ 'ਤੇ ਨਾਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੌਕੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼

ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਕੋਰਟ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਦਾਕਾਰ ਖੁਦ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares available

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਹਿਊਸਟਨ (ਟੈਕਸਸ) ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਮਿਠਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ (ਹਲਵਾਈ), ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਵੈਜੀਟੇਰੀਅਨ ਬਫੇ (ਨਾਰਥ ਐਂਡ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ) ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੈਫ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਲਈ
ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 713-884-9547

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 832-724-1635

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143

Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 13 ਜੁਲਾਈ 2019

ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀਆਂ ਵਾਛਾਂ

ਆਮ ਕਿਆਸਆਰਾਈਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਧੜਲੇ ਨਾਲ ਜਿੱਤਣ ਪਿਛੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਬਣੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਉਤੇ ਹਜ਼ੂਮੀ ਹਮਲੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕਾਰਵਾਈ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਮੋਕਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2014 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਤੇ ਹੁਣ 2019 ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਮਾਰੀ ਇਸ ਵਦਾਣੀ ਸੱਟ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਸਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਉਤੇ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਡਰ ਤੋਂ ਵਿਰਵੀਂ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਚੁਲਾਂ ਹਿੱਲ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਥਿਤ 'ਨੌਜਵਾਨ' ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਤੋੜਵੀਂ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ-ਮੁਕਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਈਆ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਐਤਕੀਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਰਾਹ ਉਤੇ ਇਹ ਚਾਰ ਕਦਮ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ ਹੈ।

ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਮਸਲਾ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ, ਉਹ 'ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਇਕ ਚੋਣ' ਦਾ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਹਰ ਕਵਾਇਦ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਾਮੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦਾਈਆ ਹੀ ਇਹ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਦੋ ਅਹਿਮ ਧਿਰਾਂ-ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਐਨ ਖੁੰਜੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਇਕ ਚੋਣ' ਨਾਲ ਇਹ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਆਮ ਕਰਕੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ 'ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ, ਇਕ ਚੋਣ' ਵਾਲਾ ਦਾਅ ਚੱਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੁਭਿਆਚਾਰ ਅੰਦਰ ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਣ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣਗੇ। ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਐਤਕੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹੀ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਇਹ ਤਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਜਚਾ ਹੀ ਚੁਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਕ ਦੇ ਬੜੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲੀਡਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਗੁੰਡਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਭ ਮੁੱਦੇ ਪਿਛਾਂਹ ਧੱਕੇ ਗਏ ਅਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ 'ਮਜ਼ਬੂਤ ਲੀਡਰ' ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਰਾਹ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਅੰਦਰ ਇਕ ਹੋਰ ਅਜੀਬ ਇਤਫਾਕ ਹੋਇਆ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਭਾਈਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਪਲੇਨੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਕੂਕਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। 2007 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2017 ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲ 2014 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2017 ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਵੀ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੈਰ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਜ ਜਤਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਮਾਹੌਲ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲੇਗਾ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਲਈ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾਕਤ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਟੁੱਟਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਲੈ-ਦੇ ਕੇ ਆਸ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਤੇ ਹੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 'ਇਕਸਾਰਤਾ ਮੁਹਿੰਮ' ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਜਾਨਦਾਰ ਧਿਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਪਲੜਾ ਭਾਰੀ ਕਰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹਰ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰ ਸੰਸਥਾ ਬੇਵਸ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਣੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਧਿਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕਾਟ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਦੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਡਾਵਾਂਡੋਲ

ਪੰਜ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਸੁਪਨੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ

ਅੰਨ੍ਹੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਕਿਸਤੀ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਕੜੀ ਅਤੇ ਮਿਸਾਲੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮੋਦੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੈਂਠ ਪਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਵਿਕਾਸ ਵਾਧੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਬੜੇ ਕੀਤੇ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਪੁਣਛਾਣ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਆਰਥਿਕ ਨਿਜ਼ਾਮ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਆਵੇਗੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਦਰ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ 'ਚ ਇਹ ਸਮਾਂ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਖੁਦ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਰਨ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁਖਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਯੁੱਧਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਉਛਾਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ; ਭਾਵ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਉਹ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੰਦੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਰਾਮਦ 'ਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਅਸਰ ਪੈਣਾ

ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ

ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਦਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ 'ਚ 5 ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਆਰਥਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਬਜਟ ਵਿਚ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ ਦੀ ਜੋੜੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਨੇੜੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕੀ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਯਾਦ ਰੱਖੇਗਾ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਤਾਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਆਰਥਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਇਹ ਜਿੱਤ ਵਾਧਾ ਦਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਛਾਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ (ਜਿਵੇਂ ਗਰੀਬ ਔਰਤਾਂ, ਕਿਸਾਨ, ਮੱਧ ਵਰਗ) ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਆਰਥਿਕ ਰਿਆਇਤਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 2024 ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ 12 ਫੀਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਖੇਤਰ (ਮੁਢਲਾ ਭਾਵ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਦੂਜਾ ਭਾਵ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਭਾਵ ਸੇਵਾ) ਵਾਧੇ ਦੇ ਇੰਜਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ 9 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ

ਸੇਵਾ ਖੇਤਰ (ਬੈਂਕਿੰਗ, ਬੀਮਾ ਆਦਿ) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮੁੱਖ ਸੀ; ਭਾਵ ਜੇ ਕੋਈ ਇਕ ਖੇਤਰ ਵਾਧੇ ਦਾ ਇੰਜਣ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਾਧਾ ਦੋ ਅੰਕਾਂ 'ਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਕੋਲ ਏਨੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਣ? ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਸ 8 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ 'ਚ ਘਟ ਕੇ ਉਹ 6 ਫੀਸਦੀ 'ਤੇ ਆ ਜਾਵੇ?

ਹਕੀਕਤ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਤਲਖ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀ ਵਾਧਾ ਦਰ 5.58 ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਦਯੋਗ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ ਦਾ, ਸਾਰੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੰਦੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਭਾਵ ਮੰਗ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਸਾਫ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਬੈਂਕਿੰਗ, ਵਿੱਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕੋਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਕਰਜ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਰਜ਼ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼

ਕੁਝ ਰਕਮ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਫੰਡ ਤੋਂ ਲਵੇਗੀ। ਕੁਝ ਪੈਟਰੋਲ, ਡੀਜ਼ਲ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਵਸੂਲੀ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਫੰਡ ਤੋਂ ਰਕਮ ਲੈਣ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਬੰਧੀ ਜੇ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦਰਜ ਕਰਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਸਰਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹਾ ਕਰੇਗੀ।

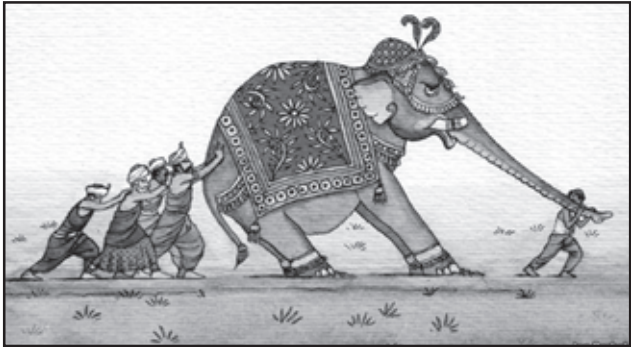
ਮੰਨ ਲਓ, ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਵਿੱਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਵੀ ਸਿਰਫ ਸੇਵਾ ਦਾ ਤੀਜਾ ਖੇਤਰ ਹੀ ਦਰੁਸਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਚੰਗਾ-ਭਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਨੁਸਖਾ ਹੈ? ਦਰਅਸਲ ਮਾਮਲਾ ਇਥੇ ਹੀ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ 'ਚ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਦਰ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਸੀ, ਹੋਰ ਘਟੀ ਹੈ। ਸੀਤਾਰਮਨ ਦੇ ਇਸ ਬਜਟ 'ਚ ਵੀ ਜੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਦਰ ਨੂੰ ਸਮਾਂ-ਹੱਦ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਜਗਾਉਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਖੇਤਰ ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਉਛਾਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਆ ਸਕੇਗਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਦਯੋਗ ਦਾ ਖੇਤਰ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਨਿੱਜੀ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਘਟਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਬਜਟ

ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਕਿੰਨਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਬਜਟ 'ਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੂੰਜੀਗਤ ਨਿਵੇਸ਼ 9.4 ਫੀਸਦੀ ਵਧੇਗਾ। ਇਹ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਸਿਰਫ 1.6 ਫੀਸਦੀ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵ ਕਿ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਬਜਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀ।

ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਗਵਰਨਰ ਸੀ. ਰੰਗਰਾਜਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਜਟ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕੇ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬਜਟ ਨਿੱਜੀ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਵਾਧਾ ਦਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਕੋਲ ਤਕਰੀਬਨ 2 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੀ ਨਕਦੀ ਰਾਖਵੀਂ ਪਈ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕੋਲ ਵੀ ਸਵਾ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਪਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਤਿਜੋਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਮਾਹੌਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਪੰਜ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।

ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਉਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਜੇ ਠੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮੰਗ ਠੀਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਿਥਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਮੰਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਹ ਰਕਮ ਕਿੱਥੋਂ ਆਵੇਗੀ? ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੰਜ ਖਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 2024 ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ 12 ਫੀਸਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਖੇਤਰ (ਮੁਢਲਾ ਭਾਵ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਦੂਜਾ ਭਾਵ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਭਾਵ ਸੇਵਾ) ਵਾਧੇ ਦੇ ਇੰਜਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

ਬਾਈ ਦੀ ਜੰਝ!

ਨੀਲੇ-ਚਿੱਟਿਆਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਕੇ, 'ਹੋਣਾ' ਆਪਣਾ 'ਕੁਝ' ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ। ਸੌਣੀ ਸੁੱਤੇ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਉਹ ਗਫਲਤਾਂ ਦੀ, 'ਉਤਰ ਕਾਟੇ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹਾਂ' ਮੁਕਾਉਣ ਵਾਲੇ। ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਉਹ ਬਰਫ ਵਿਚ ਜਾਪਦੇ ਨੇ, ਬਣਨਾ 'ਤੀਸਰਾ ਬਦਲ' ਜੋ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ। ਕਾਰਜ ਕਰਨਗੇ ਭਲਾ ਉਹ ਕਦੋਂ ਜਾ ਕੇ, ਫਟਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ। ਲਿਆ ਸਬਕ ਨਾ ਭੁੱਲਾਂ ਜੋ ਪਿਛਲੀਆਂ ਤੋਂ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹਗਾ ਚੰਨ ਯਾਰੇ। ਆ ਬਹੇਗੀ 'ਬਾਈ ਦੀ ਜੰਝ' ਬੂਹੇ, ਫੇਰ ਵਿੰਨੋਗੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਕੰਨ ਯਾਰੇ?

ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਬਚੇਗਾ ਦਮਘੋਟੂ ਮਾਹੌਲ?

ਭਾਰਤ ਦਾ ਭੂਤਕਾਲ ਚੰਗਾ-ਮਾੜਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸਪਸ਼ਟ, ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਧੁੰਦਲਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੱਜ ਬਾਰੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਚੌਥੇ ਬੰਨ੍ਹ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਦੀ ਵਿਚਾਰਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰਾਇ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਖਬਰਾਂ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਮਾਮ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ/ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਬਰਾਂ ਨੇ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ, ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ

ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਰਖਪੁਰ (ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਉਪਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤਾਂ, ਗੋਤਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸਾਂਝ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਕ ਅਰਥ ਤੋਂ ਉਪਰ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਅਮੀਰ/ਗਰੀਬ, ਸੋਸ਼ਿਤ/ਸੋਸ਼ਕ, ਮੁੱਖਧਾਰਾ/ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਸੁੱਟੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਪਾੜਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਤਹਿਦਾਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਜੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਇਹ ਸਭ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਖਤਰਨਾਕ, ਡਰਾਉਣਾ ਅਤੇ ਭਿਆਂਕਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਉਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬਦਲਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਬੇਧਿਆਨੀ, ਖੌਫ ਤੇ ਸਹਿਮ ਦੇ ਸਾਏ ਹੇਠ ਵੱਡੇ ਹੋਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਬੂ, ਕਾਇਰ, ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਅਤੇ ਭਾਂਜਵਾਦੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਘਾਤਕ ਮਾਹੌਲ ਪੇਟ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉਪਰ ਵੀ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਦ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਹਿਮ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ, ਹੌਸਲੇ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕਿਆਸ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ, ਆਪਣੇ ਦੌਰ ਦੀ 'ਸੰਪੂਰਨ ਕਥਾ' ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਖੁੰਝੇ ਲੋਕ, ਆਪਣੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ 'ਅਭਿਮੰਨਿਊ' ਦੀ ਹੋਣੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਰਚੇ 'ਚੱਕਰਵਿਊ' ਦਾ ਕਦੇ 'ਭੇਦਨ' ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਕੋਲ ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ, ਸੂਚਨਾ, ਤਕਨੀਕ, ਖੇਡਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਚਾਅ 1947, 1984,

1990, 1992 ਅਤੇ 2002 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਨੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਸਾਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਗ੍ਰਿਹ-ਯੁੱਧ ਦੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਡਰ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੂਰਤ

ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਲੜਨ, ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਭੱਜੇ ਲੋਕ ਇੰਨੇ ਸਾਹ-ਸੱਤਹੀਣ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬੜੀ

ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਸਮਾਜ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ/ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕਨਪੁਤਲੀ ਵਾਂਗ ਲਾਚਾਰ ਕਿਉਂ ਹਾਂ?

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਹੋਣ' ਦਾ ਕਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਅੱਗੇ ਝੁਕੀ, ਹਾਰੀ ਤੇ ਲੜਾਈ ਸਾਡੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ 'ਝੁਨੇ ਸੌਦੇ' ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ, ਭੋਜਨ, ਧਰਤੀ, ਮਿੱਟੀ, ਪਾਣੀ, ਫਸਲਾਂ, ਫਲ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਗਵਾ ਲਿਆ ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਗਵਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ 'ਕੁਝ' ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੇਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨ, ਸਿਹਤ, ਖੇਡਾਂ, ਗਿਆਨ, ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਜੇ ਵੀ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਨੰਗੇ ਧੜ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਈਏ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਭਵਿੱਖ ਸਾਡੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਹਨੇਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਦਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਫਾਇਦਿਆਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਲੋਕ ਹਾਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਲੜਾਈਆਂ ਨੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤਾਕਤਵਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਉਸ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੇ, ਜਦੋਂ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਮੇਂ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਨਵਾਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 'ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ' ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਕੀ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਚੁਣੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ? ਸਾਡੇ ਵਡੇਰੇ ਲੱਖਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਨੂੰ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਬਿਹਤਰ ਅਤੇ ਸੁਖਾਲਾ ਸਾਹ ਲੈਣ ਯੋਗ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਲੇਕਿਨ ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਦਮਘੋਟੂ ਮਾਹੌਲ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ? ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਵੱਡਾ ਤੇ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਪੈਦਾ ਅਤੇ ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗੀ? ਇਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕੋਲ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੀ ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਧਰਮ ਆਧਾਰਤ ਦੰਗਿਆਂ ਜਾਂ ਦਲਿਤ/ਔਰਤ ਵਿਰੋਧੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਤਗਮੇ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਲਟਕਾ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਸਕੇਗੀ? ਕੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅੱਜ ਆਪਣਾ ਮੁਲਕ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸਜਾ ਸਮਝਦਿਆਂ, ਇਥੋਂ ਭੱਜਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਹੀਂ ਲੱਭੇਗੀ? ਕੀ ਨਵੀਂ ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਸਕੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ?

ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠ

ਆਸਾਨੀ ਤੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਢੋਅ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਹੋਛੇਪਣ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਕਾਊਂਟ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਦਲਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਪੀੜ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ 'ਮਸਾਲਾ' ਲੈ ਕੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਇੰਨੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਲੋਕ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਉਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀਆਂ 'ਆਮ' ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿੱਡੋਂ ਜੰਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ? ਕਿਉਂ ਸਾਨੂੰ ਪਰਾਈ ਪੀੜ ਤੋਂ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਭਵਿੱਖ ਜਾਂ ਬਿਹਤਰ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਸਕਾਂਗੇ? ਕੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵਸੀਲੇ ਜੁਟਾਉਣ ਦਾ ਸਾਡਾ ਅਮਲ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਬੇਫ ਸਮਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਸਮਾਜ ਵਜੋਂ ਕੀ

ਸਰਬਜੀਤ

ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ, ਸੁਚਾਰੂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਅਵੇਸਲਾ ਰਹਿਣਾ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ/ਵਰਗ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ/ਬੱਚੀਆਂ ਦਾ ਚਰਚਾ ਲਗਾਤਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਬੱਚਿਆਂ/ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵਿਵਸਥਾ ਅੰਦਰ ਅਣਦੇਖੀ ਨੂੰ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਬਰਾਂ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਗਵਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਿੱਕੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਬਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਟੀਕਾਕਰਨ ਸਕੀਮਾਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸ਼ੱਕ/ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹੀਆਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ, ਮੁਫਤ ਵਰਦੀਆਂ/ਕਿਤਾਬਾਂ, ਸਾਈਕਲ ਵੰਡ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਿਡ-ਡੇ ਮੀਲ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬਾਂਹ 'ਤੇ ਫੀਸ ਨਾ ਭਰਨ ਦੀ ਲਾਈ ਮੋਹਰ ਆਦਿ ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀ ਸੰਵੇਦਨਹੀਣਤਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਤਹਿਵੀਰ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ (ਬਿਹਾਰ) ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਇਸ ਵਾਂਗ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦੇ ਅਸਲੇ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੋਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਉਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬਦਲਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਬੇਧਿਆਨੀ, ਖੌਫ ਤੇ ਸਹਿਮ ਦੇ ਸਾਏ ਹੇਠ ਵੱਡੇ ਹੋਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਬੂ, ਕਾਇਰ, ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਅਤੇ ਭਾਂਜਵਾਦੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਘਾਤਕ ਮਾਹੌਲ ਪੇਟ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉਪਰ ਵੀ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਔਰਤ

ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ 'ਇਨਸਾਨੀਅਤ' ਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਨਫੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਜਿਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਔਰਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਰਸਯੋਗ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੱਧਵਰਗੀ ਤੇ ਨੀਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਵੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸ਼ੈਅ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਧੂਰਾ ਸੱਚ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਔਰਤ ਹੋਣਾ ਸਰਾਪ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਸੱਤਮਈ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੰਗ ਹਾਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਜਨਵਰੀ 2018 ਵਿਚ ਅੱਠ ਸਾਲਾ ਬੱਚੀ ਆਸਿਫਾ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਬੱਸ ਦੇ ਕੰਡਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਔਰਤਾਂ/ਬੱਚੀਆਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ

ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਬਲਾਤਕਾਰ ਪੀੜਤ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਸਮਾਜ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗਾ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਕਿੰਨਾ ਨਿੱਘਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਸਮੇਤ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ, ਸਫਰ ਆਦਿ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੱਦਦ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕੌਮੀ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਦੀ 2013 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2012 ਦੌਰਾਨ 24923 ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 98% ਕੇਸ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ ਤੇ ਜਾਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਮਝ ਕੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦਬਾਅ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਨ ਪਿੱਛੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਕਾਰਨਾਂ ਸਮੇਤ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ

ਸਮਾਜ ਇੰਨੇ ਪਿਛੜੇਪਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਰੀ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ, ਉਸ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਚੱਲਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਲਈ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਮਰਦ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਕਨਪੁਤਲੀ ਹੀ ਨਾ ਬਣੀ ਰਹੇ, ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ। ਬਲਾਤਕਾਰ ਪੀੜਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਪੀੜਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਵੇ।

ਮੂਰਤੀ ਕੌਰ

ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਜਿਆ ਭੁਲੇਖਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਰ ਵਰਗ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ? ਕੀ ਔਰਤ ਇਸ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਡਰ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਚਰ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ? ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਔਰਤ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਦਿਹਾੜੇ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਔਰਤ ਦੀ ਹੋਣੀ ਦਾ ਦਰਦ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

2012 ਵਿਚ ਇਕ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਗੈਰਰੇਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇੰਨੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ

ਘਟਨਾ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰ ਧੂਰੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਮੰਦਰ (ਸਕੂਲ) ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈ ਬੱਚੀ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਟ ਭੋਗਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਜਿਸ ਸਮਾਜ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ

ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਮੁਲਕ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂ ਚੁਕਵਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ 13 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਲਕਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ। ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਮੁਲਕ

ਡਾ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ*
ਫੋਨ: 1-408-493-9776

ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਧੱਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਥੱਲੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਾਰੂਥਲ ਬਣਨ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇ 11 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਹੰਢਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਆਧਾਰਤ ਵਿਚਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਨ।

ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ, ਕਰੀਬ 90%, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿਛੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਤਿੰਨ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਹਾ। ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਿੱਥੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬ

ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਜਿਲਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨਾਜ ਸਬੰਧੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਅਹਿਮ ਰਹੇਗਾ। ਦੂਜੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ (1956-61) ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਥਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀ ਭਾਰੀ ਖੁਰਾਕ ਆਈ। 1964-66 ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਪਏ ਸੌਕੇ ਨੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਵਰਗੀ ਨੌਬਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੁਲਕ ਵਿਚ 'ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜੁਗਤ' ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜੁਗਤ ਵੱਧ ਝਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੀਜਾਂ, ਯਕੀਨੀ ਸਿੰਚਾਈ, ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ, ਨਦੀਨਾਸ਼ਕਾਂ, ਉਲੀਨਾਸ਼ਕਾਂ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੁਲੰਦਾ ਸੀ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਇਸ ਜੁਗਤ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਛੋਟੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਮਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਛੋਟੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੀ ਹੱਡ-ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਲਿਆਈ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਅੱਗੇ ਅਨਾਜ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟਿਆ।

ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੀ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਕੀਮਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਖੇਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ, ਡੀਜ਼ਲ ਵਗੈਰਾ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੈਅ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬੋਲਗਾਮ ਮੰਡੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖੇਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਵਿੱਤ ਸਬੰਧੀ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਸਬੰਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਸਬੰਧੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਹੰਢਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਛੋਟੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਨਿਘਰਦੀ ਹਾਲਤ, ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਥੱਲੇ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਲਈ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਗੰਧਲਾ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਹੋਣਾ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਬੰਜਰ ਹੋਣਾ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਗੰਧਲਾ ਹੋਣਾ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1965 ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕੀਮਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੁਝ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਨੁਕਤਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 23 ਫਰਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਮ ਬਦਲ ਕੇ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ

ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਰ ਉਚ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਇੰਸ ਰਿਸਰਚ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਖੋਜ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ 2014-15 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਮਾਂਤ, ਛੋਟੇ, ਅਰਧ-ਦਰਮਿਆਨੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸਿਰ ਇੰਨਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਜੋਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬੋਝ ਅਸਹਿ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਣਕਿਆਸੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ, ਦੁੱਖ, ਤਿਆਗ ਸਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਭ ਆਸਾਂ ਮੁੱਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਪਰਿਵਾਰ ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਹੰਢਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਅਨੇਕ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਗਏ ਕੁਝ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ. ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਚੁਸਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਥੱਲੇ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਹੰਢਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹੀ ਧਾਨ ਦੀ ਫਸਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵੰਡ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਪਨਾਈ ਗਈ 'ਖੇਤੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜੁਗਤ' ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਅਥਾਹ ਵਾਧੇ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਨਾਜ ਭੰਡਾਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੀਆਂ

ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਧਾਨ ਦੀ ਫਸਲ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਤਿੰਨ-ਚੌਥਾਈ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਾਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਖਤਰਨਾਕ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਖੰਡ ਉਹ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਧਾਨ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸਬੰਧੀ ਰਾਜਸੀ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟੀਅਰ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਰਸਾਇਣਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪਾਣੀ ਮਨੁੱਖਾਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਣਕ ਦੀ ਨਾਤ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਾਰਬਨਡਾਇਆਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਧੂੰਏਂ ਦੇ ਕਣ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਛੱਪੜ-ਸਿਜਾਈ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਮੀਥੇਨ ਗੈਸ ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਰਸਾਇਣ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬੰਜਰ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਖਾਤਕੂਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਹਾੜੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੈਕਸ ਛੋਟਾਂ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਤ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵੱਲ ਬਣਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਾਰੇ 13 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦਲੀਲਾਂ ਸਹਿਤ ਰੱਖ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਕਰਾਉਣ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚਲਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਹੋਵੇ?

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਹਿਰ ਚੇਨੱਈ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ 40% ਕਟੌਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇੰਨੀ ਭਿਆਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਈ. ਟੀ. ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ

ਡਾ. ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਫੋਨ: 1-408-493-9776

ਕਰਨ ਲਈ 1380 ਮਿਲੀਅਨ ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 830 ਮਿਲੀਅਨ ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਟੈਂਕਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੇਨੱਈ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਸੰਕਟ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਮੌਨਸੂਨ ਪੌਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਔਸਤ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਮੀਂਹ ਦੱਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਬੌਤਾ ਜਿਹਾ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਚੇਨੱਈ ਦਾ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਬੇਤਰਤੀਬਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਉਜਾੜਾ ਹੈ। ਚੇਨੱਈ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੀਂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਹਿਰਾਂ, ਤਲਾਬਾਂ ਅਤੇ ਝੀਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁਚੱਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਚੇਨੱਈ

ਦੀ ਅੰਨਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਇਕ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 60 ਵੱਡੇ ਤਲਾਬ, ਝੀਲਾਂ, ਅਦੀਆਰ ਤੇ ਕੋਮ ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਸਾਤੀ ਦਰਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਬਕਿੰਮਘਮ ਨਾਂ ਦੀ ਨਹਿਰ ਸੀ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਲਾਬ/ਝੀਲਾਂ ਘਟ ਕੇ 28 ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੁਣ ਅਦੀਆਰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਹਾਅ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਲਾਈਕਾਰਨਾਏ ਨਾਂ ਦੀ 6000 ਹੈਕਟੇਅਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜਲਗਾਹ ਸੀ, ਜੋ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸੋਖ ਲੈਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਕ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਲ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਰਿਚਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਮਾਸ ਰੋਪਿਡ ਟਰਾਂਜਿਟ ਸਿਸਟਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਕਬਾ ਘੱਟ ਕੇ ਸਿਰਫ 650 ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਥੋਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਜਲ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਗਿਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਵੀ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਐਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਧਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਜਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਚੇਨੱਈ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਰੈਜ਼ਰਵਾਇਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਔਸਤ ਤੋਂ ਘਟ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਗਭਗ ਸੁੱਕਣ ਕਿਨਾਰੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ 1% ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਂ ਇਸ ਸਾਲ ਐਲਨੀਨੋ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਜੂਨ ਦੇ ਆਖੀਰ ਤੱਕ ਮੀਂਹ ਔਸਤ ਤੋਂ 40% ਘੱਟ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਨਸੂਨ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਘੱਟ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2020 ਵਿਚ ਇਕੱਲੇ ਚੇਨੱਈ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦਿੱਲੀ, ਮੁੰਬਈ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਬੰਗਲੌਰ, ਇੰਦੌਰ ਆਦਿ ਸਮੇਤ 21 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ 2030 ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀ 40% ਆਬਾਦੀ ਕੋਲ ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੇਸ਼ ਦਾ 70% ਪੀਣ ਯੋਗ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁਕਾ। ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ 2 ਲੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੰਜ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 548 ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਾ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਕੋਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪੀਣ ਯੋਗ ਪਾਣੀ ਦਾ 4% ਹੈ, ਜਦਕਿ ਇੱਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ 18% ਆਬਾਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 2000 ਤੋਂ 2010 ਤੱਕ ਸੰਸਾਰਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿਚ 22% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਗਿਰਾਵਟ 23% ਦਰ ਨਾਲ ਆਈ। ਗਰੀਨ ਐਂਡ ਗਰੇ ਇੰਫਰਾਸਟਰਕਚਰ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 2040 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 33 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੱਤ ਦਰਜੇ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸ਼ਿਮਲੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹਫਤਾ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਲਈ ਮਾਲ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਲਾਈਨਾਂ ਲਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਮਲੇ ਘੁੰਮਣ ਆਉਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਰਵਾਣੂ-ਸ਼ਿਮਲਾ ਸੜਕ ਨੂੰ ਚਾਰ ਮਾਰਗੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਬੇਤਰਤੀਬਾ ਅਧੌਤੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ

ਗਹਿਰਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਕਟਾਈ, ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ, ਜਲ ਸ੍ਰੋਤਾਂ (ਨਦੀਆਂ, ਬਰਸਾਤੀ ਨਾਲੇ, ਝੀਲਾਂ, ਤਲਾਬ, ਟੋਭੇ ਆਦਿ) ਨੂੰ ਗੰਦਗੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਥੋਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਫਸਲਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਤੇ ਧਾਨ ਅਤੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ 'ਤੇ ਗੰਨਾ ਆਦਿ), ਪਾਣੀ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ, ਨਦੀਆਂ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣਾ ਆਦਿ ਹਨ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਲਈ ਘਣੇ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਦਰੱਖਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਵੱਢੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਮੀਂਹ ਦੇ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵਪਾਰਕ ਫਸਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹ, ਕੌਫੀ ਆਦਿ ਥੱਲੇ ਰਕਬਾ ਵਧਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟਾ ਪਾ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਥੱਲੇ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਰਕਬਾ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਕੁ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੌਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਖਾਤਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਕੋਝੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਦਲ ਕੇ ਜਿਵੇਂ 28 ਦਸੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਤੱਟਵਰਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਦਲ ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਘਾਟ ਦੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗਾਡਗਿਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ, ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਮਾਰਗੀ ਸੜਕਾਂ ਆਦਿ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਧਕੇਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਕਟਾਈ ਬੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਲ ਸਰੋਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਦਗੀ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਸਿਰਫ ਮਨਾਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ, ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸੀਵਰੇਜ ਪਾਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਮਣਾਮੁੰਗੀ ਮਲਮੂਤਰ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਰਸਾਇਣਾਂ ਵਾਲੇ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸਮਾਂ ਗੁਆਏ ਬੰਦ ਕਰਵਾਏ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਯੂਮਨਾ ਨਦੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਟੋਭਿਆਂ/ਤਲਾਬਾਂ ਅਤੇ ਝੀਲਾਂ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ/ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇਵੇ। ਹਰ ਇਕ ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਨਕ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਉਚਿਤ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗਿਰਦੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੇ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਬੰਧੀ ਦਰਜਾ ਨੀਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਐਲਦੋਰਾਡੋ ਵੈਦਰ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 2 ਜੂਨ 2019 ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ 15 ਸਭ ਤੋਂ ਗਰਮ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 11 ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਤਾਪਮਾਨ ਤਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਤਰੀਆਂ-ਅਨਿਲ ਦੇਵ ਅਤੇ ਹਰਸ਼ਵਰਧਨ ਨੇ ਨਕਾਰਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਬੜਾ ਹੀ ਕੁਝ ਬਦਲ ਜਾਣਾ!

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੇਟ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ! ਹਾਲਾਤ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਸਭ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਏਨਾ ਕੁਝ ਅਤੇ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਹੱਕੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪੱਖ 'ਤੇ ਵੀ ਏਨਾ ਅਸਰ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ

ਲਈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਘਟੇਗਾ, ਖਰਚਾ ਵੀ ਘਟੇਗਾ ਅਤੇ ਤੇਲ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਅੜੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਵੀ ਘਟੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਏਦਾਂ ਕਰ ਕੇ ਗਲਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਪਦੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚੱਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਗੱਡੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀਆਂ, ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਜ਼ਰੂਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇੱਕਦਮ ਇਹ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਇਹ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ। ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਈ ਕੁਝ ਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਨੇ ਮੈਸੇਜ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਪੈਦੀ ਸੀ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਜੁਗਾਤ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੂਈ ਝਰੀ ਵਿਚ ਚੱਲ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿਚ ਸੀ. ਡੀ. ਫਿੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉਹ ਟੈਲੀਫੋਨ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ ਤੋਂ ਸੁਣਨ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਹੱਥੀ ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਚਾਬੀ ਭਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਵਰਨਾ ਅਵਾਜ਼ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਹਾਲੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ, ਉਦੋਂ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਬੰਦਾ ਉਸ ਦੀ ਪੱਟੀ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਟਿਕ-ਟਿਕ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਟਿਕ-

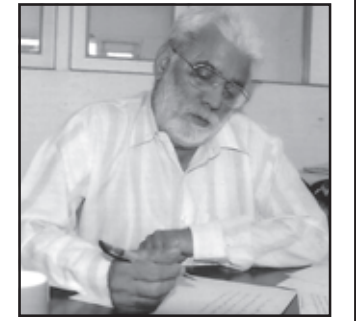
ਬਾਕੀ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਤੇ ਕੱਟਾ ਬੋਲੇ ਤੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕੁਰਾਲੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਟਾਂਗੇ ਦੇ ਗੀਤ ਚੱਲਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਉਹ ਟਾਂਗੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਤਬਦੀਲੀ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਗੱਲ ਫਿਰ ਖਜਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਸੋਚ ਵੱਲ ਮੁੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਬੋਲੇ ਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨਸਲ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਡਰਾਈਵਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚੱਲਿਆ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਏਨੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਦਸੇ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਜਦੋਂ ਜਮੀਨ 'ਤੇ ਉਤਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਥਾਈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਇਲਟ ਉਸ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਟੋ ਲੈਂਡਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਖੁਦ ਹੀ ਜਮੀਨ 'ਤੇ ਵਿੱਛੇ ਹੋਏ ਰੰਨ-ਵੇਅ ਦੀ ਸੇਧ ਰੱਖ ਕੇ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਮੀਨ 'ਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਰਹੇਗੀ?

ਸਿਰਫ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਥਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਚੀਨ ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੰਮ ਰੋਬੋਟ ਵੱਲੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਖਬਰ ਸੁਣੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਜਾਂ ਮੀਡੀਏ ਵਾਲਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹੇਗੀ? ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਟਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਪਰੋਸਣ ਵਾਸਤੇ ਰੋਬੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੁਣ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕੀ ਕਦੇ ਅੱਗੇ ਦਾ ਵੀ ਸੋਚਿਆ ਹੈ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਹੈ, ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਕਾਰ ਵਰਤਣਗੇ, ਰੋਬੋਟ ਵਾਲੇ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਖਾਣਗੇ ਤੇ ਆਪਣੇ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

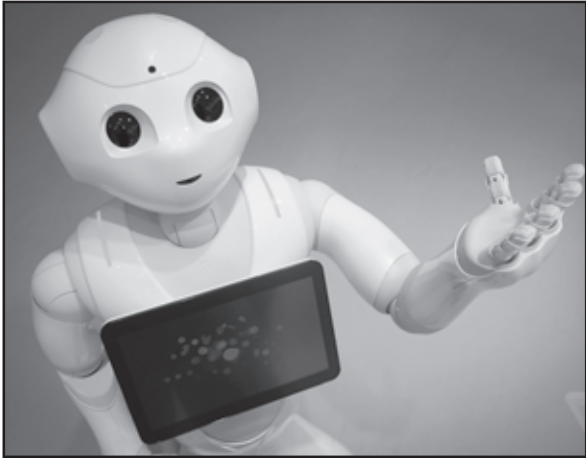

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਘਰ ਵੀ ਰੋਬੋਟ ਲੈ ਆਉਣਗੇ, ਪਰ ਜੋ ਲੋਕ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਗਲੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਉਹ ਕਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸੀ ਕਹਿਣਗੇ?

ਰੋਟੀ ਕਮਾ ਕੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰੇ ਤੇ ਲੋਕ ਰੋਬੋਟ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਲੈਣਗੇ, ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਚੱਲਦੀ ਉਸ ਜੰਗ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੁਹਿਕੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਸਮਾਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ? ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਵਕਤ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੌਰ ਸਾਡਾ ਰਾਹ ਰੋਕ ਖੜੋਤਾ, ਫਿਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਅਜੇ ਕਿਸੇ ਪਿਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਆਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੌਸਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਰਤ ਦਾ ਮਾਣ ਭੁੱਲ ਕੇ ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਭਗਵਾਨ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਸ ਲੀਹੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ? ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਜਾਂ ਅਜੋਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਜੋ ਲੋੜ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੋਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਿੱਲੀ ਆਉਂਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਕਬੂਤਰ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਮੀਟ ਲਵੇ ਤਾਂ ਬਿੱਲੀ ਮੁੜਨ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਝੱਪਟਾ ਮਾਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਝੱਪਟਾ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵੱਜਣ ਵਾਲਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਹਾਲੇ ਹਾਸੇਗੀਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਪੰਜ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਖਜਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਬੀਬੀ ਇਹ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਲਈ ਮਾਰੋਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਸੱਜਣ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਉਦੋਂ ਫਿਰ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਜਲੰਧਰ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਚੱਲਦੇ ਅਤੇ ਤੀਸਰੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਦਾ ਅਜੋਕਾ ਸੰਚਾਲਕ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਲਈ ਚਿੰਤਤ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਸੱਟ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਅੱਗੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ

ਵਿਚ ਕੋਡਕ ਦੀ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਪੁੰਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਉਸ ਫਿਲਮ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ। ਇੱਕ ਮੌਕੇ ਵੀਡੀਓ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਵੀਡੀਓ ਕੈਮੇਰਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਕੈਮੇਰਾ ਪਿੱਛੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਫਲਾਪੀ ਡਿਸਕ ਆਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸੀ. ਡੀ. ਚੱਲ ਪਈ ਤਾਂ ਫਲਾਪੀ ਡਿਸਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਏਨੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਅੱਕ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ 'ਤੇ ਮੰਜੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਉਲਟੇ ਜੋੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਹੇਠਾਂ ਕਿਸੇ ਕਮਰੇ ਜਾਂ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਗੋਲਾਈਦਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਲਾ ਕੇ ਘੁੰਮਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਸੂਈ ਵਾਲਾ

ਟਿਕ ਵਿਚ ਛੁਪੇ ਕੋਡ ਸੁਣਦਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲਾ ਕਲਰਕ ਸਾਰਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਉਦਾਸੀ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਸਨ।

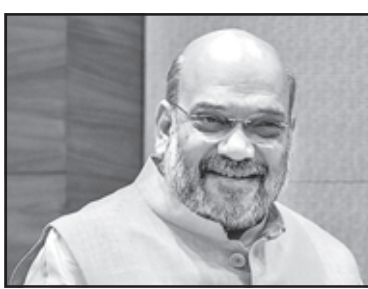
ਸਾਡੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਲਈ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਵੱਡਾ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਖੂਹ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋਹੇ ਦੀ ਪਾਈਪ ਵਾਲੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਬਲਦ ਉਦੋਂ ਖੂਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਤਨ ਲਈ ਵਰਤਣ ਕਰ ਕੇ ਬੜੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਗੱਡੀਆਂ ਜੋਗੇ ਰਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੱਡੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬੋਲੇ ਤੇ ਹੋ ਕੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਘੱਟ ਤੇ ਵੱਡੇ ਦਾ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੱਡੀ ਤੇ ਮੱਝ ਦੀ ਕੱਟੀ ਦੀ ਕਦਰ ਹਾਲੇ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮਸਲਾ: ਵਾਜਪਾਈ ਬਨਾਮ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਾਧੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਏ. ਐਸ. ਦੱਲਤ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕਸ਼ਮੀਰ: ਦੀ ਵਾਜਪਾਈ ਯੀਅਰਜ਼' ਪਈ ਹੈ। ਵਾਜਪਾਈ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵਰਤਮਾਨ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹੈ। ਦੱਲਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਜਪਾਈ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਤਤਪਰ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹੱਲ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਸੀ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗੁੰਝਲਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿੱਤੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਰਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਬੂਰ ਪੈ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਏਧਰ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਬਹੁਮੱਤ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਗਿਆ ਕਿ

ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਕਰਾਜ ਦਾ ਸਬਕ ਨਾ ਪੜ੍ਹਾਵੇ। ਉਹ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਕੋਈ

ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਗੱਲ ਤੋਰਨ ਦਾ ਇਛੁੱਕ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਦੱਲਤ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ 'ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ' (ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਮੁਹਾਲੀ) ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਯੁੱਧਬੰਦੀ (ਸੀਜ਼ਫਾਇਰ) ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਉਤੇ ਵੀ ਤਾਬਤਤੋਤ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਬਾਨੀ-ਕਲਾਮੀ ਵਾਜਪਾਈ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹੋ, ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਕੋਈ

ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਸਿਆਣਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤਾਂ ਕਿਹੜੇ ਬਾਗ ਦੀ ਮੂਲੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਬਹੁਮੱਤ ਦੇ ਬਮਲੇ ਉਤੇ ਖਲੋਤਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲ, ਦਲੀਲ ਤੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਿਰਜਕ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਵਰਗੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਧਾਰਨਾ ਵਾਲੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਲੀਕੇ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਹੋਕਤ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਟੋਟਕੇ ਰਾਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੀਤਕਾਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਵਾਂਗਾ,

ਤੂੰ ਨੂੰ ਬੋਲਦੀ ਰਕਾਨੇ ਤੂੰ ਨੂੰ ਬੋਲਦੀ ਤੇਰੇ 'ਚ ਤੇਰਾ ਯਾਰ ਬੋਲਦਾ।

ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਰਕਾਨ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ 'ਯਾਰ' ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ.। ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਹੋਕਤ ਛੱਡ ਕੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸਲੀਕਾ ਕਦੋਂ ਅਪਨਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਨੇ ਦੱਸਣਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਤਾਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਹੈ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਖਲਨਾਇਕ। ਰੱਬ ਖੇਰ ਕਰੇ!

ਕੰਵਲ ਬਾਈ ਦਾ ਸੈਂਕੜਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲਕਾਰੀ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੈਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਸੈਂਕੜਾ

ਮਾਰਨ ਤੋਂ 6 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੌ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ। ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਅਸਵਾਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਤੱਕਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਾਲਾ ਚਾਹ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਏਦਾਂ ਡਿੱਕੇ ਡੋਲੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪਲੇਟ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਡਿਗਣ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਮਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਨ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਕਿਧਰੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਚਿੱਤਾ ਨਾ ਕਰੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੱਖੀਂ ਨਿਭਦੀ ਤੱਕੀ। ਉਧਰ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅੰਤਿਮ ਸਵਾਸ ਲੈਣ ਤੱਕ ਕਾਲਮ-ਨਵੀਸੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਏਧਰ ਕੰਵਲ ਬਾਈ ਸੈਂਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਵੀ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਬੇਬੇ ਮਾਨ ਕੌਰ ਵਰਗਿਆਂ ਨਾਲ, ਜੋ 105 ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਪਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਨਾਮਣਾ ਨਹੀਂ ਖੱਟਿਆ, ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ! ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ!

ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਦਾਜ: ਪੱਛਮੀ ਤੇ ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਸੋਂ ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਮਿਦਨਪੁਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸੂਰਯਾਕਾਂਤ ਨੂੰ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

ਦਾਜ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ, ਬੰਕਮ ਚੰਦਰ ਚੈਟਰਜੀ ਤੇ ਸ਼ਰਤ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸੂਰਯਾਕਾਂਤ ਖੁਦ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਨਵਵਿਆਹੀ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਦੇ ਪੇਕੇ ਵੀ ਮਿਦਨਪੁਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਇੰਨੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ! ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸੂਰਯਾਕਾਂਤ ਆਪਣੀ ਚਿਰਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਧ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰੱਖਣੀਆਂ ਹਨ। ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਰੁਚੀ ਮੁਬਾਰਕ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਬੰਗਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ!

ਅੰਤਿਕਾ: ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਮੈਂ ਇੰਜ ਤਤਪਾਂ ਮੈਂ ਇੰਜ ਸਿਸਕਾਂ ਇੰਜ ਦੇਵਾਂ ਸਦਾ ਉਸ ਨੂੰ, ਮੇਰਾ ਦਰਿਆ, ਮੇਰੀ ਖਾਤਰ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚੋਂ ਵੀ ਲੋਟ ਆਏ।

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ)

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ-2019

ਅਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ

10 ਅਗਸਤ 2019

ਸਨਿਚਰਵਾਰ

@ Busse Wood Forest Preserve South, Elk Grove, IL

ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਧਨੰਤਰ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਣਗੇ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼	ਚੇਅਰਮੈਨ	ਪ੍ਰਧਾਨ	ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ	ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ	
ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ	ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ ਇੰਡੀਆਨਾ	ਅੰਨ੍ਹਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ. ਸੀ. (ਏ-1 ਮੋਟਰ ਸੇਲ)	ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ	ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ

ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਇਨਾਮ ਫੀਡਬੈਕ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਵਲੋਂ ਸਵਰਗੀ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਫੀਡਬੈਕ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰਜ਼

ਜਸਦੇਵ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂਂ	ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ	ਜੇ. ਪੀ. ਖਹਿਰਾ	ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ	ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ	ਪਰਮਜੀਤ ਮਹਿਰਾਜ	ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕ	ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ	ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ	ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਘੋੜਾ	ਰਵੀ ਹੰਝਰਾ

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰਜ਼

ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ	ਗੁਰਪ੍ਰੇਤ ਸਰੋਤਾ	ਹੈਰੀ ਘੁਮਾਣ	ਅਮਰਜੀਤ ਘੁਮਾਣ	ਦਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ

ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦੜਾ	ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ	ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ	ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੰਦੜਾ	ਹਰਇੰਦਰਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ	ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂਂ	ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂਂ	ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲੂਂ	ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ	ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫੀਡਬੈਕ

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ	ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ	ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ	ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ	ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ	ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ	ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ	ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ	ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ	ਗੁਰਮੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ	ਜੱਸੀ ਸਰੋਤਾ	ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ	ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੱਜਲਾ	ਬੱਬੀ ਬਾਠ	ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਅੰਨ੍ਹਤਪਾਲ ਮਾਂਗਟ	ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਫਗੂੜਾ	ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ

For Further Info.: Ph: 920-460-1001, 847-561-7101, 630-523-3412, 815-546-0525, 847-544-1788, 708-612-7963, 847-338-3866, 847-477-1613, 630-947-3686, 847-271-7451

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ, ਸਾਊਥਵੈੱਡ ਦੀ ਕਮੇਟੀ

ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ

Sher-E-Punjab Soprts & Cultural Club-Chicago (Midwest)

ਪਲਾਟੀਨਮ ਸਪਾਂਸਰ

ਸਾਡੇ ਸਪਾਂਸਰ

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੈਲਮਜੂ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਮੇਲਾ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਕਬੱਡੀ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ

ਮੱਖਣ ਅਲੀ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨੀ ਦਿਓਲ ਦੀਆਂ ਉਡੀਕਾਂ...

‘ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ’

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸਨੀ ਦਿਓਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰੀ ਅਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਆਮ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਚੁਣਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿਥੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹਲਕੇ ਦੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। 19 ਮਈ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ, 20 ਮਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਕਾਵਟ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਉਹ ਮਨਾਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। 23 ਮਈ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ ਜੇਤੂ ਰੋਡ ਸ਼ੋਅ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤ

ਗਏ। ਹੁਣ ਜੁਲਾਈ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੰਨੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦਰਸ਼ਨ ਨਦਾਰਦ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਕ ਫਿਲਮੀ ਸਾਥੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਹੇਰੀ, ਜਿਹੜਾ ਖਰੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਦੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਾਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਨੀ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬਾਪਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਲਹੇਰੀ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏਗਾ ਤੇ ਅਹਿਮ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਚਾਹੇ ਪਾਸਿਉਂ ਆਲੋਚਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਨੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਾਈ ਸੀ। ਚਾਹੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਚੋਣ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੀ ਪਾਈ। ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ‘ਤੇ ਚਲਦੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਥੁਰਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਾ ਕੇ ਜਿਤਾਇਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੇਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਉਹ ਉਥੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ‘ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ‘ਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਉਥੇ ਰਹਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ‘ਚ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਫਰ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ‘ਚ ਕਈ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨਾ ‘ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਾ’ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਸਪੀਕਰ ਓਮ ਬਿਰਲਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ ‘ਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ।

ਲੋਕ ਕਾਫੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਤੋਂ ਸਨੀ ਦਿਓਲ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 82 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਿਤਾਇਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਏਥੇ ਵੱਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਿਆ। ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਆਗੂ ਜਾਂ ਵਰਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 19 ਮਈ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ 25 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 23 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 23 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਹਲਕੇ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ 7 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਹ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਆਪਣਾ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਮੁੜ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਮੁੰਬਈ ਪਰਤ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਇਕ ਮਈ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਡੇਢ ਕੁ ਹਫ਼ਤਾ ਇਥੇ ਲਗਾ ਕੇ 15 ਮਈ ਨੂੰ

ਗਿਆ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਹਲਕੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਉਹ 15 ਜੂਨ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਆਇਆ। 16 ਅਤੇ 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੁਝ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ 18 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਵੋਟਰ ਉੱਜ ਵੀ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਇਥੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਚਾਰ ਵਾਰ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਨੇ ਇਸ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੁਲ ਜ਼ਰੂਰ ਬਿਤਾਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਦੀਵਾਨੇ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਉਮੀਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਡੇਰੇ ਪਾ

ਵੱਧ ਖਰਚੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਸੰਨੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਧੀਆਂ
ਪਠਾਨਕੋਟ: ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਜਿੱਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਜੇ ਸਿੰਘ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦਿਓਲ (ਸਨੀ ਦਿਓਲ) ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਫਾਈਨਲ ਕਰਕੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨੀ ਦਿਓਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਰਚਾ 78 ਲੱਖ 51 ਹਜ਼ਾਰ 592 ਰੁਪਏ 45 ਪੈਸੇ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਵੱਲੋਂ 61 ਲੱਖ 36 ਹਜ਼ਾਰ 58 ਰੁਪਏ ਖਰਚੇ ਗਏ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਹਰੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 70 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਹੱਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਨੀ ਦਿਓਲ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚਾ ਕਰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਨੀ ਦਿਓਲ ‘ਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕ ਗਈ ਹੈ।

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਵੇਟਰ, ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਵੇਟਰ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 262-391-7666

ਗੋਬਿੰਦ ਸਰਵਰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ

ਸਾਲ 2019-2020 ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ

ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਕਲਾਸਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ 2019 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ

ਕਲਾਸਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ:

- ਗੁਰਮੁਖੀ (ਐਤਵਾਰ)
- ਗੁਰਮਤਿ/ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ (ਸੋਮਵਾਰ)
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਥਿਆ (ਮੰਗਲਵਾਰ)
- ਕੀਰਤਨ-ਵਾਜਾ ਤੇ ਤਬਲਾ (ਬੁੱਧਵਾਰ)
- ਗਤਕਾ (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)
- ਲਿਟਲ ਖਾਲਸਾ (ਐਤਵਾਰ)
- (3 ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ)

ਨਵੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ:

- ਬਾਲਗਾਂ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਕਲਾਸ
- ਬੇਬੀ ਖਾਲਸਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬੱਚੇ ਹਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ, ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਆਸਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 248-924-8275, 734-231-1871
Email: gsgurmatschool@gmail.com

ਵਲੋਂ: ਦਰਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਕੈਂਟਨ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
48055 Michigan Avenue, Canton, MI 48188

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਸੋਹਰਤ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਖੂਨ ਜਿਗਰ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਕਾਮਯਾਬ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ

12ਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

3 ਅਗਸਤ 2019

(ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ)

Heritage Park

46202 Heritage Park Dr., Canton Twp, MI 48188

Behind Canton Library

Address: 1150 S Canton Center Toad, Canton Twp, MI 48188

ਖੇਡਾਂ: ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ,
ਸੌਕਰ, ਅਥਲੈਟਿਕਸ

ਇਨਾਮ

ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ \$15,000

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ \$12,000

ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ \$9,000

ਚੌਥਾ ਇਨਾਮ \$7,000

ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ \$3500

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ \$2500

ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ \$1,000

ਸੌਕਰ

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ \$3500

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ \$2500

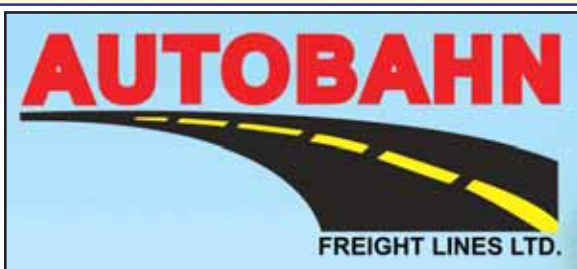
ਵਾਲੀਬਾਲ (ਓਪਨ)

ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ \$3100

ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ \$2100

ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਆਗੇਨਾਈਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਆਓ ਤੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਲੁਫ਼ ਉਠਾਓ

Sukhi Dhaliwal
Ph: 416-213-1334

**Free Entry
Free Food
& Free
Entertainment**

PSCA Committee Members and Gold Sponsors

ਸੁੱਖਾ ਸੇਖੋਂ

ਕੇਵਲ ਗਿੱਲ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ

ਕੁਲਬੀਰ ਗਿੱਲ

ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ

ਰਵਿੰਦਰ ਥਿੰਦ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸੁਖਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ

ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ

ਅਰਜੁਨ ਗਿੱਲ

ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ

ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਫੋਨ: 734-347-1154

ਸੁਖਵਿੰਦ ਗਿੱਲ ਫੋਨ: 734-231-7035

ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ ਫੋਨ: 734-637-7540

ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ ਫੋਨ: 734-644-1010

ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ ਫੋਨ: 248-431-9678

ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 734-558-3151

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣ।

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

Diamond Sponsors

ਸ. ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਜਤਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ

ਜੈਰੀ ਸਿੰਘ

Platinum Sponsors

ਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਲਡਵਾਈਡ ਟਰੈਵਲ

ਰਾਜ ਨਿੱਝਰ

ਐਂਡੀ ਉੱਭੀ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਰੌਇਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲੱਬ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

Gold Sponsors

ਰਾਜ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਸੁੱਖੀ ਗਰੇਵਾਲ

ਹਾਰਵੀ ਘੁੰਮਾਣ

ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਅਹੀਰ

ਡਾ. ਭਾਨ ਗਰਗ

ਡਾ. ਸੱਟੀਅਦ ਤਾਜ

ਪਰਮਿੰਦਰ (ਗੱਗੀ) ਗਿੱਲ

ਮਨਦੀਪ ਸੰਧੂ

ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ

ਚਰਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਿਲ ਬਾਠ

ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਟੋਨੀ ਗੁਰੋਂ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲੀਵਲੈਂਡ

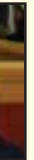
ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਿੰਪਲ

ਮਨਦੀਪ ਲੱਕੀ ਵਿੰਡਸਰ

ਪਰਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੋਚਮ

Silver Sponsors

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਰਵਾਲਾ

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਵਾਲਾ

ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਡਾ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

ਮਨਜੀਤ ਨੰਨਣ

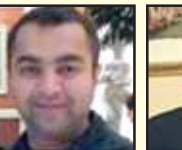
ਅਜੈ ਗਰੇਵਰ

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ

ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ

ਸੁਖਦੀਪ ਸੁੱਖੀ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ

ਇਮਰੋਜ਼ ਸਿੰਘ

ਟੀ ਜੇ ਲੋਟਾ

ਡਾ. ਕੁਲਜੀਤ ਲੁਬਾਣਾ

ਰਾਜੂ ਅਟਵਾਲ

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੱਲ

ਕੰਵਰਦੀਪ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲੈਨਸਿੰਗ

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

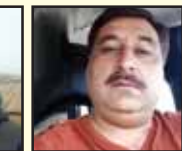
ਜਗਦੇਵ ਦੇਬੀ ਘੁਮਾਣ

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ

ਲੱਕੀ ਸੰਧੂ

ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਬਾਬਾ ਆਟੇ

ਇੰਦਰਬੀਰ ਬੰਟੀ ਭੰਗੂ

ਇੰਦਰਜੀਤ ਐਂਡੀ ਸਿੰਘ

ਲਾਲੀ ਮਾਂਗਟ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੱਕਾ

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਕੁੱਕੂ

ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ

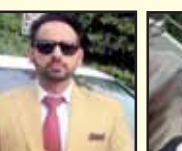
ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਲੂ

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਮਾਘ

ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲੀਵਲੈਂਡ

ਹਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ

ਜਗਤਾਰ ਜੱਗਾ ਪਾਹਲ

ਲੱਖਾ ਸੁਨਰ ਕਲੀਵਲੈਂਡ

Punjab Sports & Cultural Association Michigan

Diamond Sponsors

ਮਿੱਕ ਗਰੇਵਾਲ ਅਟਾਰਨੀ, ਲੈਨਸਿੰਗ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਰਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ (ਬੀ ਟੀ ਐਸ ਕੈਰੀਅਰ)

ਸੁੱਖਾ ਅਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਬਾਸੀ

Platinum Sponsors

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਕੁਲਬੀਰ (ਕੇ.ਬੀ.) ਗਿੱਲ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ

ਇਕਬਾਲ ਬੋਪਾਰਾਏ ਕਲੀਵਲੈਂਡ

ਪਹਿਲਵਾਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ

ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ

ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

Gold Sponsors

ਸਰਤਾਜ ਜੱਜ ਅਟਾਰਨੀ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਡਾ. ਯਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘਾਲ

ਡਾ. ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਰਸ਼ਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ

ਗੁਰਿੰਦਰ ਗੋਗੀ ਸੰਧੂ

ਮੋਹਣਾ ਗਰੇਵਾਲ

ਸੰਨੀ ਪੂੜ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ

ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਪਾਲ ਖਲੀਲ

ਦਰਸ਼ਨ ਬਸਰਾਓ ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪਰਦੇਸੀ

ਚਰਨਜੀਤ ਯੋਗੀ ਬਾਠ ਮੋਨਰੋ

ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਟੇਲਰ

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਕੈਂਟਨ ਡਰਾਈ ਕਲੀਨਰਜ਼

ਬਰੈਟੀ ਗਿੱਲ

ਨਵੀ ਮੁਲਤਾਨੀ

ਰਣਜੀਤ ਰਾਣਾ ਸੇਖੋਂ

ਅਰਵਿੰਦਰ ਹੈਪੀ ਬਦੇਸ਼ਾ

Silver Sponsors

ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਜ ਸਿਆਨ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਬੋਬੀ ਜੱਜ

ਇਸ਼ਟਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾ

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੇਲੀਆ ਮੋਨਰੋ

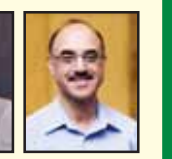
ਡਾ. ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਨਰੋ

ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਠ

ਜੌਨੀ ਸਿੰਘ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿਆਨ

ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖ

ਅਮਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੱਬੂ

ਕੁਲਦੀਪ ਵਿੱਕੀ ਗਿੱਲ

ਗੁਰਰਾਜਨ ਗੁਰਦੇਵ ਗਿੱਲ

ਕੁਲਦੀਪ ਟਾਂਡਾ

ਹਰਮੋਹਨਜੀਤ ਬੈਂਸ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ

ਮਨਭੂਲ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ

ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ

ਦੁਰਲਾਭ ਪੰਨੂ

ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਠਲਾ

ਸੁਖਰਾਜ ਸੰਨੀ ਖਹਿਰਾ

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਬਿਕਰਮ ਗਰੇਵਾਲ

ਸੁਖਪਾਲ ਬੰਗਾ ਵਿੰਡਸਰ

ਬਲਦੇਵ ਸੇਖੋਂ ਵਿੰਡਸਰ

ਸਰਬਜੀਤ ਸੰਧੂ ਵਿੰਡਸਰ

ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਦਲਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ

ਗੁਰਦੀਪ ਵਿਰਕ

ਅਸ਼ਵਨੀ ਸੋਠੀ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ

ਲਾਡੀ ਮੁਲਤਾਨੀ ਲੈਨਸਿੰਗ

ਰਾਜ ਗਰੇਵਾਲ

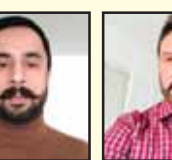
ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੱਧੂ

ਜਗਦੇਵ ਗਰੇਵਾਲ ਟੋਲੀਡੋ

ਕੇ ਪੀ ਸੰਧੂ

ਰਾਜ ਕੰਗ

ਸਤਨਾਮ ਬਾਜਵਾ

ਅਬਦੂ ਮੀਟ ਮਾਰਕਿਟ

ਡਾ. ਹਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਔਲਖ): ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ, ਕਾਰ ਸੇਵਕਾਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਖੇਡ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ

ਦੀ ਸਫਾਈ, ਫਰਨੀਚਰ, ਭਾਂਡੇ, ਰਸਦ ਆਦਿ ਸਮਾਨ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਝਾੜ-ਪੁੰਝ, ਫੋਮਿੰਗ ਅਤੇ ਸਟੀਮ ਪਾਵਰ ਵਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰਸੋਈ ਦੀ ਰਸਦ ਦੀ ਛਾਣਨੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਭ ਕੰਮ ਲੰਗਰ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਦੇਖ-

ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਇਰਵਿਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਮਾਨ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਆਈ. ਟੀ. ਰੂਮ ਅਤੇ ਕਲਿਨਿਕ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਸੁਖ ਆਸਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਪਰਮਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਸ਼ਰੂਮਾਂ ਵਿਚ ਲੀਕੇਜ਼ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ।

ਬਿਲਡਰ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਕੂੜੇ-ਕਰਕਟ ਦੇ ਡੱਬਿਆਂ ਦੀ ਪਾਵਰ ਵਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਬਲੀਚ ਨਾਲ ਡੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਟਾਣੂ ਰਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਲਾਅਨ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਾਟ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੌਂਡ (ਸਰੋਵਰ) ਦੀ ਸਫਾਈ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ (ਨੀਟੂ) ਕਾਹਲੋਂ ਅਤੇ ਜਥੇਦਾਰ ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਵੇਂ ਘਾਹ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਛੰਗਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਸਿੰਘ ਘੁਮਾਣ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਛਾਂਗ ਛੰਗਾਈ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਚੌਥੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਕਅੱਪ ਟਰੱਕ ਨਾਲ ਕੀਤੀ।

ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ, ਲਾਅਨ ਅਤੇ ਹਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਪੀਜ਼ਾ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਡਾ. ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਡਾ. ਕਮਲਦੀਪ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ

ਮਾਂਗਟ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਬਗੀਚੇ ਨੂੰ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ।

ਗਈ। ਇਹ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਤਕ ਕਰੀਬ 24 ਘੰਟੇ ਚਲੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ 85% ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 15% ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮ ਅਜੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰੇਖ ਹੇਠ ਹੋਇਆ।

ਉਪਰੰਤ ਫਰਿਜ਼ ਤੇ ਕੂਲਰ ਦੀ ਸਫਾਈ, ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ, ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਅਤੇ ਖਿੜਕੀਆਂ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਲੌਬੀ, ਜੋੜਾ ਘਰ, ਦਫਤਰ, ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਮਰੇ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਕਲਿਨਿਕ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਕਮਰੇ, ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ

ਕੀਤੀ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਰਸੋਈ ਦੇ ਬਗੀਚੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖਾਦ ਦੀ ਖਿੜਾਈ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰੀਤਵਾਨ ਕਾਰ ਸੇਵਕਾਂ-ਜੈਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ

ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬੀਬੀ ਪਰਵੇਸ਼ ਕੌਰ ਮਹਿਤਾ, ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੁਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਅੰਦਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਬਖੇਰਨ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਹੈ।

ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਉਲੀਕੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਰਸੋਈ ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਵਾਸਤੇ ਨਵੀਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਹੁਨਰਮੰਦ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ, ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਔਜ਼ਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਾਸਤੇ ਸੈਂਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਅੰਦਰਲੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਪੁਰਬ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਮਨਾਉਣ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ। ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦਰੱਖਤ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਸੀ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਤਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜੱਸੀ ਸਵੈਚ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਬਾਹਰਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਅਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਉਣ,

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਦੂਜੀ ਸਾਲਾਨਾ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਦੌੜ ਕਰਵਾਈ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ) ਨੇ ਇਥੇ ਦੂਜੀ 3.2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੌੜ/ਵਾਕ ਕਰਵਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੀਮ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਮਰ ਦੇ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।
ਇਲੀਨਾਏ ਦੇ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ 27 ਤੋਂ ਸੈਨੇਟਰ

ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਬੋਰਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਯੂਥ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੌੜ ਦਾ ਮਕਸਦ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤਯਾਬ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ, ਸਮਾਜਕ ਨਿਆਂ, ਪਿਆਰ-ਮੁਹੱਬਤ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ।
ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਡੇ ਸਕੂਲ' ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਸਹਿਜ ਕੌਰ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਸੀਸ ਕੌਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦੌੜ ਵਿਚ ਖੂਬ

ਜੋਤੂਆਂ ਨੂੰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵੰਡੇ। ਇਸ ਦੌੜ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਮੁਕਲ ਕੁਮਾਰ, ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਾਨ

ਸਮਾਗਮ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ਼, ਨੌਜਵਾਨ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਣਾ।

ਐਨ. ਗਿਲੈਸਪੀ ਦੌੜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦੌੜ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌੜ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਹਤ, ਅਮਨ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਸੀ।
ਦੌੜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ

ਇਹ ਦੌੜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 24 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ 9 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਪੈਦਲ ਸਫਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।
ਸੈਨੇਟਰ ਐਨ ਗਿਲੈਸਪੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੌੜ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ

2019 ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ, ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਆਏ ਮੁਕਲ ਕੁਮਾਰ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਸੈਨੇਟਰ ਐਨ ਗਿਲੈਸਪੀ ਨਾਲ
ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ ਆਏ।
ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਅਤੇ ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਝਾੜੀਆਂ ਲਾਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਸੰਭਾਲ ਕਰਨੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਖੇਡ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਵੀ ਟੀਚਾ ਹੈ।

ਕਾਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਲਾਏ ਹੋਏ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕੀਏ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀਏ।
ਅਗਲੀ ਪਤਝੜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਤੋਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਸਲਾਹ ਜਾਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਾਰ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ 4 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਅਮਰੀਕੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ 4 ਜੁਲਾਈ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਰੀਬ ਹਰ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ

ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ) ਦੀ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰੀ ਕਮੇਟੀ ਆਊਟਰੀਚ ਦਾ ਫਲੋਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

ਵਿਚ ਪਰੇਡ ਕੱਢੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਥੋਂ ਦੀ ਇਕ ਸਬਰਬ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਨ (4 ਜੁਲਾਈ) ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਰੇਡ ਸਨਿਚਰਵਾਰ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਫਲੋਟ ਸ਼ਾਮਲ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸ. ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਫਲੋਟ ਸਜਾ ਕੇ ਪਰੇਡ ਵਿਚ

ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।
ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗਤਕਾ ਟੀਮ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਗਤਕੇ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਐਸ. ਆਰ. ਐਸ. ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਗਤਕਾ ਇੰਟਰਕਟਿਵ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ। ਜਸਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਢੋਲ ਵਜਾ ਕੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਢੋਲ ਦੇ ਡਗੇ ਉਤੇ ਕਈ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕ ਭੰਗਤਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਵੀ ਵੇਖੇ ਗਏ। ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈਆਂ।
ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਸ਼ਾਨ ਕਾਸਟਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਫਲੋਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਥਾਨਕ ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਜਾਣੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਅਤੇ ਕੈਂਡੀਆਂ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀਆਂ।

ਊਧਮ ਸਿਆਂ, 'ਚੱਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੰਡਨ ਚੱਲੀਏ'

ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ। ਲੇਖਕ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰੰਗਕਰਮੀ ਪਤਨੀ ਅਨੀਤਾ ਨੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ 'ਚੱਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੰਡਨ ਚੱਲੀਏ' ਨਾਂ ਦਾ ਨਾਟਕ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਖੇਡਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਧਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਅਣਛੋਟੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਨਾਟਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਕ-ਪਾਠਕ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ 'ਤੇ ਕਿਆਫੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਟਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਵਾ ਲਵੇਗਾ? ਨਾਟਕ ਦੇ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਉੱਤੇ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਾਟਕ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।

ਇਹ ਸਿਰਲੇਖ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਪੀਕਰ 'ਚੋਂ ਵੱਜੀ ਹਾਕ ਵਾਂਗੂ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹਾਲ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਤੇ ਅਰਬਾਂ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਸਿਰਲੇਖ 'ਚੱਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੰਡਨ ਚੱਲੀਏ'; ਤੇ ਜਦੋਂ ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ

ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98880-11096

ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਲੰਡਨ ਦੇ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਆਉਂਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਵੱਡੇ ਟਰਮੀਨਲ ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਾਟਕ ਦੀ ਉਡਾਣ ਅਮਰੀਕਾ, ਲਾਹੌਰ, ਸੁਨਾਮ ਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਬਣ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਇਕ ਅੰਦਰਲੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਣ ਲਈ ਇਹ ਉਡਾਣ ਗੁਲਾਬੀ ਰੌਸ਼ਨੀ 'ਚ ਭਿੱਜੇ ਕੋਠਿਆਂ ਅੰਦਰਲੀ 'ਹਨੇਰ ਰੌਸ਼ਨੀ' ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦੀ। ਨਾਟਕ ਇੱਥੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਲਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸੁਰਖ ਹਥੋਂ ਤੋਂ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਅਰਸਾ ਬਾਅਦ ਦਰਬਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸਿਰੋਪੇ ਦੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਵੀ ਉਧੇੜ ਦਾ ਹੈ ਤੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰ ਪਿਤਾ' ਦੀ 'ਸਵੱਛ ਐਨਕ' ਅੰਦਰ ਪਈਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਧੂੜ ਲਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਮੈਨਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸੰਵਾਦ ਵੀ ਰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬਾਅਦ 'ਚ ਜੋੜ ਲਏ ਗਏ 'ਰਾਮ' ਬਾਰੇ ਵੀ ਤਬਸਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਨਾਟਕ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤਕ ਜਿਸ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਗ ਦੀ

ਨਾਟਕ ਦਾ ਲੇਖਕ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨੀਤਾ।

ਮਿੱਟੀ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਛੁਹਾ ਕੇ ਕਸਮ ਖਾਂਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਨਾਟਕ ਇਕ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 1919 ਵਿਚ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਉਹ ਉਧਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤੀਰ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੇ ਭੱਬੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹਨ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਚ ਵੱਜਣਗੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਤੀਰ ਵਾਪਸ ਨਾਟਕਕਾਰ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਵੱਜਣਗੇ।

ਨਾਟਕਕਾਰ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕ ਰਾਹੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ, ਖੋਜੀਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਚ ਤੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ

ਨਾਟਕ 'ਚੱਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੰਡਨ ਚੱਲੀਏ' ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ। ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਗੇ, ਵਕਤ ਦੱਸੇਗਾ ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਨਾਟ-ਲੇਖਣੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਟ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਚੁੱਭਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਰ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਲੱਭਣ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਪੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ 'ਚੱਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੰਡਨ ਚੱਲੀਏ' ਦਾ ਮਨੋਂ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਨਾਟਕ ਅੰਦਰ ਸਾਅਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ ਦੀ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਖੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਕੰਜਰ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਸੂਤਰਧਾਰ ਬਣ

ਗਿਆ ਜੋ ਸਮੇਂ, ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਨ ਸਾਡੇ ਨਾਇਕ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਾਦ ਨਾਟਕੀ ਜੁਗਤ ਬਣ ਸਭ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਲ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਲ ਕੋਠੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨਾਟਕ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਦੇ ਜਿਸਮ ਤੇ ਰੂਹ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੱਦਾਰੀ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਤਨ ਦੇਵੀ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕਤੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਡਾਇਰ ਤੇ ਉਡਵਾਇਰ ਦੀ ਬੇਰਹਿਮ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਚਹਿਰੀ ਅੰਦਰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੇ ਦਲੇਰ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ, ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ, ਦਰਦ, ਪਛਤਾਵਾ ਵੀ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਬੇਲੀਆਂ ਅੱਗੇ ਦੁੱਧ-ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੁੜ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਨਾਇਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਨਿਵਕੇਲਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਖੋਜੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਕਰਨਗੇ।

ਨਾਟਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜੀਅ ਜਾਨ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੀਵਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਦੇ ਸਿਰਕੱਢ ਨੌਜਵਾਨ ਮਨਦੀਪ ਮਨੀ ਨੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਜੋ ਆਪਣਾਪਣ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਉਹ ਚਿਰਾਂ ਤਕ ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਇਕਾਂ ਵਾਂਗ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼, ਛਾਤੀ ਦਾ ਭਾਵਪੂਰਨ ਅਕਤਾਅ, ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਤੇ ਬਿਨਾ ਪਲਕ ਝਪਕਿਆਂ ਉਚਾਈ ਤਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਨਾਟਕ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਨੀਤਾ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਲੜੀ 'ਚ ਪਰੋ ਕੇ ਨਾਟਕ ਦੀ ਗਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ। ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਪਰ ਇਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਮਾਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਨੂੰ ਰੰਗਮੰਚ ਦੀ ਸੂਰ ਅਤੇ ਤਾਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਨਾਟਕ ਦੀ ਸੂਰ ਅਤੇ ਤਾਲ ਵਿਚਾਰਸ਼ੀਲ ਸੀ ਪਰ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਤੇਜਨਸ਼ੀਲ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਸਿਕੰਦਰ ਸਲੀਮ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਲੈਅ ਅਤੇ ਤਾਲ 'ਚ ਬਿਨਾ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦਾ ਰਿਦਮ ਫੜਿਆ, ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਸੀ।

ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਤੁਲਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਟਕਥਾ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਉਸ ਵਜ਼ਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਕਲਪਨਾਸ਼ੀਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਕਰਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਕਰ ਲਵੇਗੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 20 ਜੁਲਾਈ 2019 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-386

ਪੱਖੀਆਂ ਤੇ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਸ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਝਲਕਾਰੇ।
ਕੈਮਰੇ ਥਾਣੀਂ ਦਿਸਦੇ ਨੇ ਹੁਣ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਅਤੇ ਢਾਰੇ।
ਏਦਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਜੁੜ ਬੈਠੀ ਏ, ਇਹ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਢਾਣੀ।
ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸ਼ੁਕਰ ਰੱਬ ਦਾ ਚਲਦੀ ਗੱਲ ਪੁਰਾਣੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-384

ਕੱਟ ਹੁੰਦੇ ਜੰਗਲ ਤੱਕ ਕੇ
ਲੰਗੂਰਾਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਬੁਲਾਈ।
ਖਾਣਾ, ਦਾਣਾ ਮੁੱਕ ਚੱਲਿਆ
ਕਿੱਥੇ ਰਹੇਗੇ ਸੋਚੋ ਭਾਈ?
ਬੰਦਾ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ
ਸਾਰਾ ਜੰਗਲ ਵੱਢ ਕੇ ਖਾਉ।
ਪੈਸੇ ਖਾਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਛੱਡਦਾ
ਕਿੱਥੋਂ ਸਕਾ ਸਾਡਾ ਬਣ ਜਾਉ?
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ, ਸੈਨ ਹੋਜੇ

ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋ ਕੇ ਮਜਲਸ ਕੀਤੀ
ਮਤਾ ਕੋਈ ਪਕਾਇਆ ਜਾਵੇ।
ਸ਼ਰੀਕ ਆਪਣਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਬੜਾ ਹੈ
ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ।
ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦਾ ਰੋਗ ਲੱਗਿਆ
ਉਸ ਦਾ 'ਲਾਜ਼ ਕਰਾਇਆ ਜਾਵੇ।
ਪਵਨ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਧਰਤ ਦੇ ਤਾਈਂ
ਤਬਾਹੀ ਕੋਲੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ (ਕੈਨੇਡਾ)

ਜੰਗਲ 'ਤੇ ਨਿੱਤ ਚਲਦਾ ਆਰਾ।
ਫਿਕਰਾਂ 'ਚ ਬਾਂਦਰ ਭਾਈਚਾਰਾ।
ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਹੀਏ ਜਾ ਕੇ?
ਧਰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਵੇਖ ਲੈ ਆ ਕੇ।
ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਤੇਰਾ ਤਾਣਾ ਬਾਣਾ।
ਬੰਦਾ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਸਿਆਣਾ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ

ਬੰਦਾ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਈਵਾਲ ਸੀ ਸਾਡਾ

ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ।
ਅੱਜ ਬਣਿਆ ਮਾਲਕ ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ
ਗਰਮੀ ਸਰਦੀ ਨਹੀਂ ਸਹਿੰਦਾ।
ਸਾਡੇ ਭਰਾ ਵੀ ਫੜ ਲਏ ਉਸ ਨੇ
ਮਨ ਆਈਆਂ ਫਿਰ ਕਰਾਉਂਦਾ
ਮੁੱਠੀ-ਮੁੱਠੀ ਦਾਣਿਆਂ ਖਾਤਰ
ਘਰ-ਘਰ ਫਿਰੇ ਨਚਾਉਂਦਾ।
ਖਦਗਰਜ਼ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮਿੱਤ ਕਿਸੇ ਦਾ
ਏਕਾ ਕਰ ਲਉ ਸਾਰੇ,
ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕਰੋ ਟਾਕਰਾ
ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਲਲਕਾਰੇ।
-ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਲੰਮੇ

ਬਣ-ਮਾਨਸ ਬਣਨ ਜੋਗੇ ਰਹਿ ਗਏ
ਬਿਨਾਂ ਛੱਤ, ਗੁੱਠੇ ਲੱਗ ਬਹਿ ਗਏ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਸੀ ਵਧਾਏ
ਬਣ ਮਾਨਵ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਛਾਏ।
ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਹੈ ਖੇਡ ਇਹ ਸਾਰੀ
ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤ ਨਾ ਹੋਏ, ਜੋ ਹਾਰੀ।
ਔਲਾਦ ਆਪਣੀ ਦੇ ਹੱਥ ਜੋ ਆਏ
ਨੱਚਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਨਚਾਏ।
-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਜਾਨਵਰ ਬੜੇ ਸੁਖਤ ਸਿਆਣੇ
ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਤਾ ਪਕਾਉਂਦੇ।
ਬਾਂਦਰਾਂ ਦਾ ਉਸਤਾਦ
ਫੁਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ
ਇਨ੍ਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਹੀ ਸਮਝ ਛੱਡਿਆ!
ਸਾਡੀ ਸ਼ਕਲ ਮਿਲਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ
ਸਾਡੇ ਜੱਤ ਹੈ ਸਰੀਰ ਉਪਰ
ਇਨ੍ਹੀਂ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ
ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜਲ ਸਾਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ!
ਤੁਸੀਂ ਟਪੂਸੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦੇ
ਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ,
ਅਹੁ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।
ਪੈ ਜਾਓ ਟੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰੋ ਨਹੁੰਦਾਰਾਂ
ਸਬਕ ਦੇ ਦਿਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਬੂਟੇ, ਨੱਚੋ, ਟੱਪੋ, ਮੱਜਾਂ ਕਰੋ।
-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਉਲੰਪੀਅਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਹੋਣਗੇ 15ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ

ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 15ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸਬੰਧੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਰਾਜ

ਕਲੱਬ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਬਕਾ ਉਲੰਪੀਅਨ ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਦੌਤਾਕ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ 15ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਣਗੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੁਣ

ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰੱਗ ਦੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਦਾਗਾਂ ਨੂੰ ਧੋਣ ਅਤੇ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਲਈ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਸੰਦੀਪ ਨੰਗਰ ਅੰਬੀਆਂ ਪਾਲਾ ਜਲਾਲਪੁਰ ਸੁਲਤਾਨ ਖੁਸ਼ੀ ਦੁੱਗਾਂ

ਸਵੀਟਸ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਨਾਮੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ, ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਮਸਲਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤਾ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕਬੱਡੀ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਿਛਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਖੇਡ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣੇ ਰਹੇ ਸੰਦੀਪ ਨੰਗਲ ਅੰਬੀਆਂ, ਪਾਲਾ ਜਲਾਲਪੁਰ, ਸੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੁੱਗਾਂ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਪੋਰਟਸਮੈਨ ਰਹੇ ਪਿਤਾ ਸਵਰਗੀ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਆਏ ਵਰ੍ਹੇ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ, ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇਗਾ।

ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਵਲੋਂ ਚਾਹ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਰੱਗ ਫ੍ਰੀ ਇਹ 15ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਘੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਸਥਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 10 ਤੋਂ 12 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਇਕ ਲੱਖ ਨਾਨਕ ਨਾਮਲੇਵਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਲਾਘੇ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਗੈਰ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀ.ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਘੇ ਦਾ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨਗੇ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ

ਲਾਹੌਰ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ (ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ) ਤੋਂ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਉਸਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਕੋਰੀਡੋਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕਰਨਗੇ ਤੇ 9 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਲਾਘੇ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲਾ ਜਥਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੁੱਜੇਗਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ

ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਲਾਘਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਲਾਘੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਿਨਾਂ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਲਾਘੇ ਦਾ ਕੰਮ 80 ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਉਮੀਦ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਕਿ

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ 15ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਲਈ 11000 ਡਾਲਰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ ਅਯੋਜਿਤ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਅਤੇ ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ

ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ 'ਚ 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਚ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਪੁੱਜਣਗੇ ਅਤੇ 11000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਗੇ।

ਡਾ. ਖਹਿਰਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਅਤੇ ਹੈਪੀ ਹੀਰ

ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਣੇ

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਬੱਡੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਰੁਤਬਾ ਹੈ।

Midwest Punjabi Golf Association

Proudly presents

8th Annual Desi Golf Open Tournament

Featuring 2 man scramble. Shotgun

July 14, 2019 (Sunday) 2PM

WHITE PINES GOLF CLUB & BANQUETS

500 W. Jefferson, Bensenville, IL Ph: (630) 766-0304

Registration Fee \$65

(Includes Golf, Lunch, Snacks, Drinks & Dinner, Awards...)

Winners will be awarded with special prizes.

First second and hole prices.

Sponsors will be appreciated at the dinner.

If you do not have a partner to play, please let us know.

Registration Starts 10:45AM

Please call to register

For more information, please contact:

Jaidev Singh Bhathal 847-732-7681	Kamaldeep Sangha 630-946-4150	Bubby Bath 847-366-3826
	Parminder S. Walia 847-477-1613	Balwinder Singh 773-988-6181
	Dr. Harjinder S. Khaira (630) 479-0031	Jagmeet Singh 847-606-3664

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਉਪਰੋਥਲੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ

ਪਿੰਡ ਤੋੜਾ ਖੁਰਦ (ਅਜਨਾਲਾ) ਦੇ ਚਾਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵਲੋਂ ਕਤਲ, ਦਿੱਲੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕੁੱਟਮਾਰ, ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਤਵਰੇਜ ਅੰਸਾਰੀ ਦਾ ਕਤਲ, ਜਸਪਾਲ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਮੌਤ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਿੰਘ ਬੋਰ ਵੈੱਲ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਮਾਰ ਧਾੜ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਹਾਲੇ ਸੁੱਕੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਾਭਾ (ਪਟਿਆਲਾ) ਦੀ ਨਵੀਂ ਜਿਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਖੇ ਬਰਗਾੜੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਦਾ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਹੀ ਦੋ ਕੈਦੀਆਂ-ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਭਗਤਾਣਾ (ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ), ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਭੂਤ ਮੋਹਾਲੀ ਵਲੋਂ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਕਤਲ ਕੇਸਾਂ ਸਬੰਧੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸੁਕੰਨਿਆ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨਾਭਾ*
ਫੋਨ: 815-307-3112

ਹਾਲੇ ਬਿੱਟੂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਕੰਧ ਟੱਪ ਕੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਇਸ ਝੜਪ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਕੈਦੀ ਸੋਨੂੰ ਸੂਦ ਦੀ ਮੌਤ ਹੈ। ਕੈਦੀਆਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਲਾਏ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ, ਪਟਿਆਲਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੈਦੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਸਖਤ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਸੋਨੂੰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀ, ਕੈਦੀ ਭੜਕ ਗਏ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਗਏ। ਬਠਿੰਡਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਝੜਪ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ

ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹਨ।
ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਡਰਾਇਵਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਕੁੱਟਮਾਰ ਤੇ ਤਵਰੇਜ ਅੰਸਾਰੀ ਦੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੁੱਟਮਾਰ ਨਾਲ ਮੌਤ ਜਾਤੀਵਾਦ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਬਹੁ-ਧਰਮੀ, ਜਾਤਾਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਵਰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕਲੰਕ ਹਨ।
ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵੀ ਬਰਗਾੜੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਤੇ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਦੀ ਪੰਤਾਲੀ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਮੈਂਬਰ ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਦੇ ਕਤਲ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਜਾਤੀਵਾਦ ਜਿਹੇ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਹਾਈ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੈਰਾਮਿਲਟਰੀ ਫੋਰਸਾਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਜੇਲ੍ਹ ਕਾਂਡ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇੰਨੇ ਦਿਨ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਬਿੱਟੂ ਦਾ ਕਤਲ ਸਾਜਿਸ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ। ਦੋ ਹਵਾਲਾਤੀ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ-ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਭੂਤ 'ਤੇ ਦਫ਼ਾ 302, 120-ਬੀ ਤਹਿਤ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਪਟਿਆਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਹੀ ਪਟਿਆਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਚੋਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੋਰਟ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਗਤਾਣਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਵਕੀਲ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ/ਪੁਲਿਸ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸੱਚ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਬਿੱਟੂ ਦੇ ਕਤਲ ਨੂੰ ਸਾਜਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਤਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।
ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 2015 ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੋਗਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਇਕਬਾਲਨਾਮਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਜਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਮੋਗਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਾੜ-ਫੂਕ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ 2011-15 ਤਕ ਪਿੰਡ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ,

ਬੁਰਜ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਮੱਲੋਕੇ, ਬਰਗਾੜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂਸਰ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ 2017 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲਣ 'ਤੇ ਵੀ ਖੱਟੜਾ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਨੇ 90 ਦਿਨ ਤਕ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਹੁਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਹੁਣ 26 ਵਿਚੋਂ ਬਿੱਟੂ ਸਣੇ 4 ਦੋਸ਼ੀ ਹੀ ਨਾਭਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜਿਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਨ। ਬਿੱਟੂ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪੋਥੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ 2011 ਦੇ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਸਾੜਫੂਕ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੀ।
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀਆਂ-ਜਸਟਿਸ ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਖੱਟੜਾ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪੈਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਹਿੰਸਾ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਸਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਥਾਪਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਬਿੱਟੂ ਦੇ ਕਤਲ ਵੇਲੇ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਇਸ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਰਗਾੜੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਬਣੀ 'ਸਿੱਟ' ਦੇ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ 24 ਜੂਨ ਤੋਂ ਬਿੱਟੂ ਦੀ ਮੁੜ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੀਡੀਆ ਕੋਲ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਿੱਟੂ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਅਹਿਮ ਕੜੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਮਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।
ਦੋਵੇਂ ਕਬਿਤ ਕਾਤਲਾਂ ਤੇ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਿਫਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਕਤਲ ਤੋਂ 24 ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਦੇ ਪੈਰੋਲ ਰਿਹਾਈ ਦੇ

ਚਰਚੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ, ਸੋਨਾਰੀਆ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦਾ ਸਾਧ ਨੂੰ 'ਗੁੱਡ ਕੰਡਕਟ' ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣਾ, ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ, ਗ੍ਰਿਹ ਸਕੱਤਰ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਸਾਧ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਰੋਲ ਦੇਣ ਜਿਹੀ ਗੈਰ ਮਿਆਰੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪੈਰੋਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਇਸ ਕਤਲ ਦੀ ਗੁੱਬੀ ਨੂੰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗਰੁਪ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਨਾਮਵਰ ਵਕੀਲ ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਨੂੰ ਪੈਰੋਲ ਦੇਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਤਲ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਫਿਰ ਮੋਗਾ ਏਰੀਏ ਦੇ ਗੈਂਗਸਟਰ ਸੁਖਦੀਪ ਬੁੱਢਾ ਦੇ ਬੰਬੀਹਾ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਕਤਲ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀ ਹੈ।
ਸੁਆਲ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਬੈਰਕ ਤੇ ਸਪੋਸ਼ਲ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਘਰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦਾ ਟੀ. ਵੀ. ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਉਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ? ਉਦੋਂ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਕਿਥੇ ਸੀ? ਘਟਨਾ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਵਾਪਰੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ 24 ਘੰਟੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਗਾਰਦ ਬੈਰਕਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਟਾਵਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੈਦੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਗੂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਦਫਤਰ ਤੇ ਬੈਰਕਾਂ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਵੀ 50 ਕੁ ਗਜ਼ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਿੱਟੂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸੁਣੀ? ਦੋਹਾਂ ਕਬਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾੜਕੂ ਜਾਂ ਗਰਮ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕਤਲ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਸਨ ਤੇ ਮਜਦੂਰੀ ਕਰਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਲਦੇ ਸਨ।
ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਗਤਾਣਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਟਿਆਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕੁਝ

ਕਾਰਕੁਨ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜੇਲ੍ਹ ਖੂਹੀ ਰੋਡ ਨਾਭਾ ਵਿਚੋਂ ਵੀ 3 ਹੋਰ ਕੈਦੀਆਂ-ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਲਾਣਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾਤੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਨਿਗਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਛੇੜੀ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀਆਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ, ਸਿਵਾਏ ਬੰਬੀਹਾ ਗਰੁਪ ਤੋਂ।
ਸੋਚਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿੱਟੂ ਕਤਲ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਪੈ ਗਈ? ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਵਲੋਂ (2007) 'ਚ ਰਚਾਏ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਵਾਂਗ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰੀ। ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਕਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਂਚ ਦਾ ਜਾਣਾ ਦੂਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਿਆ? ਇਹ ਸਮਾਂ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਵਹਿਣ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸੋਚਣ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਚੱਲ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ?
ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਨਿੱਤ ਅਣਸੁਖਾਵੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵਲੂੰਧਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ਫਹਿਮੀ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ, ਅਸੀਂ ਜਾਗਦੇ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਸੋਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸੰਭਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਪੰਜਾਬ ਜਰੂਰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਉਸੇ ਰੋਹ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਨਹੀਂ ਡਿਗੇਗਾ, ਇਸ ਦੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਗੇ ਤੇ ਉਹੋ ਆਪਣਾ ਹੱਸਦਾ-ਗਾਉਂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਲੈਣਗੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸੁਪਨਮਈ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਤਲਿਸਮ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਵਾਣ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।
ਸੋ, ਉਕਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬੁੱਧੀ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਏ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ-ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ, ਧਰਮ, ਜਾਤੀਵਾਦ, ਉਚ-ਨੀਚ ਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਕੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਤਾਂ ਔਲਾ ਬੋਲੀ!

ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਪੰਜਾਬ, ਸਰਕਾਰੀ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਉਠੇ ਸਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਪਲਾਈ ਤੋੜਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਵਾ ਹੁੰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਨਸ਼ਾ ਵਿਕਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸਨ, ਉਹੀ ਹਾਲਾਤ ਹੁਣ ਹਨ। ਪਰ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਖਤੀ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਹਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਚਿੱਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਗ੍ਰਾਮ 1500 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਸ ਦਾ ਭਾਅ 3000 ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।
ਪੁਲਿਸ ਛੋਟੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਤੇ ਕੋਰੀਅਰ (ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਰੱਖੇ ਨੌਜਵਾਨ) ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਹੀ ਸਾਬਾਸੀ ਲੁੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਤਸਕਰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਗ੍ਰਾਮ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪਈ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਬਲਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਫੋਟੋਆਂ ਲਗਵਾਉਣ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਕਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਐਨ ਉਲਟ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਗੰਭੀਰ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ।
ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਗੂੜਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ

ਗਿਣਤੀ ਸਬੰਧੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ (ਏਮਜ਼) ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਫੀਮ, ਭੁੱਕੀ, ਹੈਰੋਇਨ, ਸਮੈਕ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 10 ਲੱਖ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਲੇ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਏਮਜ਼ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨਸ਼ੇਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਲਦਲ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਜਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਿੱਕਰੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਕਿਵੇਂ ਪਾਈ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖੁਦ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕੋਪ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਭਾਰੀ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ 'ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ' ਦੀ ਨੀਤੀ ਉਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਈ।
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ

ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਉੱਚ ਸਿਵਲ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ, ਜਬਰੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜਾਂ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪਟਿਆਲਾ ਸਣੇ ਕੁਝ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਵੀ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੇ ਤਸਕਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਬਣੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਠੋਸ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਖਾਈ।
ਪਿਛਲੇ ਸਾਢੇ ਕੁ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 609 ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਭੇਂਟ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2014 ਦੌਰਾਨ 186 ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ, 2015 ਦੌਰਾਨ 144, 2016 ਦੌਰਾਨ 138, 2017 ਦੌਰਾਨ 11 ਅਤੇ 2018 ਦੌਰਾਨ 114 ਅਤੇ 2019 ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 16 ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਗਠਿਤ ਐਸ.ਟੀ.ਐਫ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਸਕਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਰਚ 2017 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 4 ਜੁਲਾਈ 2019 ਤੱਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 27,706 ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਮਾਰ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਵੱਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦੌੜ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੈਂਕੜੇ ਜਾਨਾਂ ਨਿਗਲ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਸੈਂਕੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਚਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾਕਾਫੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਚਿੱਟੇ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਕਦਰ ਸਮਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਸੰਦੀਪ ਗੋਇਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਇੱਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ 'ਚ ਰੋੜਾ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨਸ਼ੇਤੀ ਨੂੰ ਫੜ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਡਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਸ਼ੇਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੋਵਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਦਰਿਆ ਨਿਰੰਤਰ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਿਸਾਲ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਟਾਰੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ 532 ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਦੀ ਖੋਪ ਫੜੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਖੋਪ ਦੀ ਆਮਦ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਠੋਸ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਰ ਵਰਗ ਅੱਜ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜਿਲੇ 'ਚ ਸਰਕਾਰੀ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਬੈਠਾ

ਵਕਤ ਬਦਲਿਆਂ ਕਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਤੁਹਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਸੋਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਮੀਦਾਂ ਤੇ ਆਸਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਕਤ ਹੀ ਹੱਥ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਟੀਆਂ ਵਰਗੇ ਦੰਦ ਕਰੇਲੇ ਦੇ ਬੀਆਂ ਵਰਗੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਮੋਟੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਕੰਨ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਮੰਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਝਰਤੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰੰਗ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਸ਼ਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬੰਦਾ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰਖ ਲੋਕ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੀਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਵਕਤ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਜਵਾਨੀ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਬੇਇੱਜਤ ਸੀਸ਼ੇ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚਲੋ ਖੈਰ! ਕੁਝ ਵੀ ਐ ਬੰਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇਕ ਵਾਰ ਸਿਕੰਦਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਘਰ ਵਾਲੀ ਲਈ ਸਿਕੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕਈ ਪੁੱਤਾਂ ਲਈ ਤੇ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਮੰਨ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਦੁਰਘਟਨਾ ਲੱਗਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਵੀ ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਨਾ ਮੰਨੇ, ਕੋਈ ਦਫਤਰੀ ਬਾਬੂ ਵੀ ਨਾ ਪਛਾਣੇ, ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਜਿਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਜਿਲੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਲੱਗੇਗਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਖਾਜ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਹੱਥ ਨਾ ਪੁੱਜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਜਿਹੜੇ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਕ ਕਸਬਾ ਆਉਂਦੇ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ। ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਵਾਲੀ ਨਹਿਰ ਟੱਪੇ ਤਾਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦਿਸਦੇ ਮਾਹਲ ਬਿਏਟਰ। ਇਤਫਾਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਬਿਏਟਰ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖੀ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਬੂ ਦਾ ਇਹ ਬਿਏਟਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਸ ਬਿਏਟਰ ਵਿਚ ਜੋ ਫਿਲਮ ਮੈਂ ਚਲਾਈ, ਉਹ ਸੂਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸੀ।

ਗੱਲ 1993 ਦੀ ਹੈ, ਗੋਲਡਨ ਸਟਾਰ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸੌਂਕੀ ਮੇਲੇ 'ਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਇਆ। ਨਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਆਂ ਕਿ ਸੌਂਕੀ ਮੇਲੇ 'ਛੋਟੇ ਲਾਲ ਦੇ ਪਿਆਰੇ', 'ਸਾਹਿਬ' ਵਜਾਂ ਮਾਰਦੀ', 'ਆ ਜਾ ਭਾਬੀ ਝੂਟ ਲੈ ਪੀਘ ਹੁਲਾਰੇ ਲੈਂਦੀ' ਵਰਗੇ ਅਮਰ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਢਾਡੀ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਸੌਂਕੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮੀਲ 'ਤੇ ਸੌਂਕੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਭਜਲਾਂ ਹੈ, ਤੇ ਅੱਗੇ 13 ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਤੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ, ਜਿੱਥੋਂ ਦੀ ਧਰਤੀ

ਨਾਲ ਇਹ ਮੇਲਾ ਗਲਵੱਕਤੀ ਹੋਇਆ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਮਲਕੀਤ ਦਾ 'ਤੂਤਕ ਤੂਤਕ ਤੂਤੀਆਂ' ਗੀਤ ਕਰਕੇ ਕਰੇਜ਼ ਬੜਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਮਲਕੀਤ ਦੁਆਲੇ ਏਨਾ ਝਰਮੁਟ ਪਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਜਿੰਨਾ ਅੱਜ ਕੱਲ ਅਮਿਤਾਭ ਜਾਂ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

28, 29 ਜਨਵਰੀ 1993 ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸੌਂਕੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਲਕੀਤ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬੜੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ, ਸਗੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ

ਮਲਕੀਤ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ ਤੇ 30 ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ 27 ਜਨਵਰੀ ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਬੈਠਦੀ ਸੀ। ਗੱਲ ਮਲਕੀਤ ਤੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਨਾਈਟ 'ਚ ਸਰੂਪ ਪਰਿੰਦਾ ਤੇ ਦੇਸ ਰਾਜ ਯਾਨਿ 'ਅਤਰੇ ਤੇ ਚਤਰੇ' ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ 'ਸੋ ਜਾ ਬੋਬੁਆ ਮਾਣੋ ਬਿਲੀ ਆਈ ਆ' ਵਾਲੇ ਕਮਲਜੀਤ ਨੀਲੋਂ ਦਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਟਾਰਡਮ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਆਇਆ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਤੇ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸ਼ਰਮਾ ਵੀ।

ਅਸਲ 'ਚ ਸੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ

ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ (ਐਨ ਸੱਜੇ), ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਅਤੇ ਮਰਹੂਮ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ 1993 ਦੇ ਸੌਂਕੀ ਮੇਲੇ 'ਚ।

ਦਾ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਹ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਤੇ ਮਲਕੀਤ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿਚਵਾਉਣ ਲਈ ਉਤਾਰਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਅਫਸਰ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ, ਮੇਰੇ ਨਿੱਜੀ ਮਿੱਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਦਫਤਰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਪਾਂ ਇਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਮਾਰ ਲਈਏ। ਜਿਲਾ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਲਈ ਇਕ ਨਾਈਟ ਕਰਵਾ ਲਈਏ। ਮੈਂ ਮਲਕੀਤ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਪੁੱਛੇ ਹੀ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਏਲਚੀ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਹੀ ਮਲਕੀਤ ਆਏਗਾ? ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਹਨ।

ਚਲੋ, ਇਹ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਦੇ ਮਾਹਲ ਬਿਏਟਰ 'ਚ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਨਾਈਟ ਹੋਵੇਗੀ। 28, 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਕੀ ਮੇਲਾ ਸੀ, 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਸਨ, 25 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ

ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਲਾ, ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੜ੍ਹਸੰਕਰ ਦੇ ਮਾਹਲ ਬਿਏਟਰ 'ਚ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਲਈ ਚੰਗੀ ਆਮਦਨ ਹੋਈ। ਮਲਕੀਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਈਟ 'ਚ ਗਾਉਣ ਲਈ 25000 ਰੁਪਿਆ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ ਪੰਜ ਤੋਂ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾਲ ਆਏ। ਸਫਲ ਨਾਈਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਲਈ ਚਾਰ ਪੈਸੇ 'ਕੱਠੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਭੱਲ ਚੰਗੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

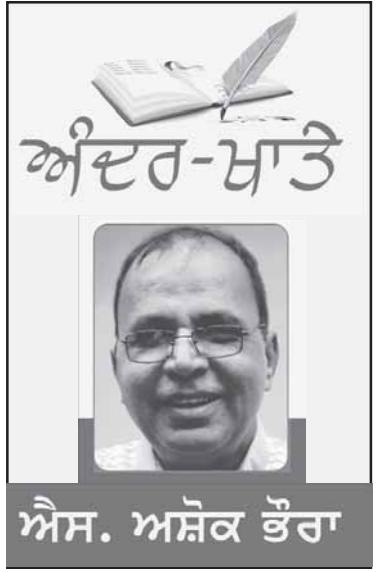
ਇਤਫਾਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਰਾਜਨ ਗੁਪਤਾ ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗੁੜ੍ਹੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਤੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਤੋਂ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ 'ਮੈਂ' ਲੱਗੇਗੀ ਇਸ ਲਈ 'ਮੈਂ' ਮੁਆਫੀ ਚਾਹੁੰਨਾ; ਗੱਲ ਮੈਂ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਸੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ 'ਮੈਂ' ਨਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਇਸ ਨਾਈਟ 'ਚ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬੜੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਵਾਪਰੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਹਾਸੇ-ਹੀਣੀ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਦੁਖਦਾਇਕ ਵੀ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਹਲਕੇ ਦੇ ਇਕ

ਬੰਦੇ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਵੱਡੀ ਲਾਟਰੀ ਨਿਕਲ ਆਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ, ਲੋਕ ਉਹਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਤੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ 'ਕਰੋੜੀ ਮੱਲ' ਈ ਪੈ ਗਿਆ। ਕਰੋੜੀ ਮੱਲ ਵੀ ਇਸ ਨਾਈਟ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਬੰਦੇ ਦਾ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕੀ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਮੈਂ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਪੇੜਾਂ ਖਾਦਿਆਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਸੋਚ ਕੇ ਦੇਖੋ ਕਿ ਏਦਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਅਮੀਰੀ ਦੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੰਜ ਚਪੇੜਾਂ ਵੱਟ ਵੱਟ ਕੇ ਮਾਰੋ, ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਝਲਕ ਦੇਖੋ ਕਿ ਉਹਨੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਦਸ ਦੱਬੀਆਂ ਪਲੇਟ 'ਚ ਰੱਖੀਆਂ, ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ।

ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਾਰ 'ਚ ਪੈਗ ਲਾਉਣ ਲੱਗਾ, ਠੰਡ ਏਨੀ ਕਿ ਕੁਲਫੀ ਜੰਮ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਉਏ ਤੂੰ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ?" ਉਹਨੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ, "ਸਰ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ।" "ਸਾਲਿਆ ਲੱਖ ਕਹਿ ਕੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ, ਤੂੰ ਮੁਰਖ ਬਣ ਗਿਆ ਸਾਨੂੰ।" ਉਹਨੇ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਸੁਣਿਆਂ ਉਸ ਵਿਚਾਰੇ ਦਾ ਠੰਡ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਲ ਮੂੰਹ ਚਪੇੜਾਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਨੀਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ, ਚਪੇੜਾਂ ਖਾ ਕੇ ਗੱਡੀ 'ਚ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਦਸ ਦੱਬੀਆਂ ਹੋਰ ਦੇ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, "ਸਰ ਆਹ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਵੀ ਲਓ, ਮੈਥੋਂ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ।" ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸਾ ਹੱਕ ਦਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਟਰੀਆਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਜਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਿਲੇ 'ਚ ਛੁੱਟੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਓਹੀ ਖਿਆਲ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਤੇ ਮੈਂ ਬਿਨਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਮਲਕੀਤ ਤੋਂ ਮਾਈਕ ਫੜ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 29 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜਿਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਫਤਰਾਂ 'ਚ ਸੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਛੁੱਟੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਤਾਤੀਆਂ ਵੱਜੀਆਂ, ਸੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ। ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਜੌਹਲ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਅਸ਼ੋਕ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਤਾਂ ਲੈਣਾ ਸੀ! ਇਹਦੇ ਲਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਸਰ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਨਾਈਟ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਐਨੇ ਕਲਾਕਾਰ ਮੈਂ ਲੈ ਆਇਆਂ, ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਨੂੰ 'ਕੱਠੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ, ਮੈਂ ਏਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ?" ਤੇ ਉਹ ਆਖਣ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਲੱਗਾ, "ਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ, ਆਪਾਂ ਡੀ. ਸੀ. ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਹਿ ਤਾਂ ਦੇਈਏ ਕਿ ਗਲਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੋ।" ਜਿਸ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬ ਬੀਬਾ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਮੰਨਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਜੋਹਲ ਸਾਹਿਬ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ ਹੀ ਐ।" ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਏਦਾਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਂ ਪੰਜ ਕੁ ਮਿੰਟ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂ, ਤੇ ਡੀ. ਸੀ. ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪ ਹੀ ਵਰਤ ਲਏ ਹੋਣ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚ ਖਬਰ ਲੁਆ ਦਿੱਤੀ, ਛੁੱਟੀ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਛਪ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ 29 ਤਰੀਕ ਸਵੇਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਹੱਥੋਂ ਹੱਥੀ ਸਾਰੇ ਜਿਲੇ 'ਚ ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, 'ਦਿਨ ਉਹ ਨਾ ਰਹੇ, ਦਿਨ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ।'

ਕਈ ਵਾਰ ਸੋਚਦਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸੌਂਕੀ ਮੇਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ, ਸਗੋਂ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਿਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਇਦ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬਿਨਾ ਮਾਅਰਕੇ ਤੋਂ ਵੀ ਚੱਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇ ਕਦੇ ਓਦਰ ਜਾਓ ਤਾਂ ਏਨਾ ਨਾ ਓਦਰੋ ਕਿ ਦਿਨ ਨੂੰ ਰਾਤ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਏਨਾ ਨਾ ਉਛਲੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਲੱਤ-ਬਾਂਹ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਗੱਲ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਬਣੇ ਰਹੋ, ਪਰ ਜੇ ਕੰਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੇ ਸੀ, ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਮੁੜ ਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਬਣੇ। ਤਾਤੀ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮਾਰੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਰਾਮਦੇਵ ਦੇ ਯੋਗ ਵਾਲੀ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਤਾਤੀ ਵਜਾਉਣੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਤਾਂ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਗੁੜ ਦੀ ਮਹਿਕ ਜਿਹੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਚਿਰਾਗ'

ਪੁਸਤਕ: ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਚਿਰਾਗ
ਲੇਖਕ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ (ਘਰਿੰਡਾ)
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ: ਨਾਨਕ ਪੁਸਤਕ ਮਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

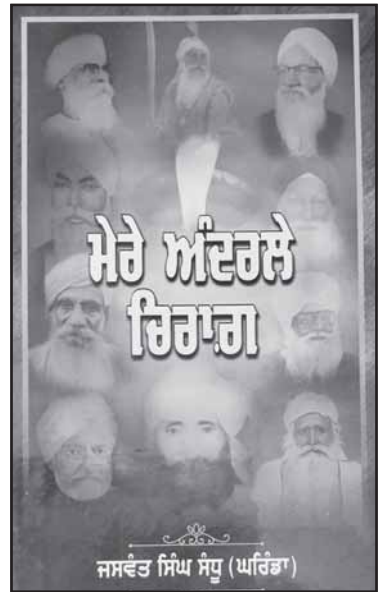
ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਥਿਤੀ ਅਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਵਾਜ਼ ਨਾ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਇਹ ਕੰਮ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਈ ਦੇ ਚੁਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਲਿਖਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਤੁਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਤੁਸੀਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾਓ ਤੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਚਿਰਾਗ' 'ਚੋਂ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਥਾਈ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਜੇ ਕਦੇ ਕਦੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਈ ਲੇਖਕ ਵੀ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸੰਧੂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦਾ? ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਰਵਾਨਗੀ ਸੰਧੂ ਦੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਵਰਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਝਲਕਾਰਾ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਵਰਗਾ। ਉਹ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਪਰ ਸੰਧੂ ਦਾ ਆਤਮੀ

ਪੁਸਤਕ 'ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਚਿਰਾਗ' ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਿਹਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ, ਸਗੋਂ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ

ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਖੇਪ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮਵਰ ਹਨ, ਕੱਦਾਵਰ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਆਮ ਬੰਦੇ ਲਈ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਮਾਲ ਦੇਖੋ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੇਡੀਓ ਪੇਸ਼ਕਾਰ ਚੌਧਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਦੀ ਵੀ, ਉਹ ਢਾਡੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਅਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੀ. ਏ. ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਉਹਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਪਿਛਵਾੜ ਵੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਸੁਆਦਲੀ ਹੈ।

ਉਹ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਰੇਡੀਓ ਸੁਣਨ ਦੇ ਇਕ ਯੁੱਗ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਬਾਤ ਪਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ ਬਾਰੇ ਵੀ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਬਾਰੇ ਵੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਬਾਰੇ ਵੀ, ਪਰ 'ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਚਿਰਾਗ' ਵਿਚ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹੋਗੇ ਤਾਂ ਮਨ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਕਰੇਗਾ,

'ਕਿਆ ਕਮਾਲਾਂ ਨੇ?' ਮਨ ਬਾਗੋ ਬਾਗ ਹੈ। ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਢਾਡੀ ਤਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਚ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਿਓ ਕਿ ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਕ ਕਲਾ ਦੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਕੁੰਜਾਂ ਵਾਂਗ ਸਾਂਝੀ ਉਡਾਣ ਕਿਵੇਂ ਭਰੀ ਹੈ? ਵਾਹਗੋ ਨੇੜੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਘਰਿੰਡਾ, ਸਰਹੱਦੀ

ਹਲਕਾ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੱਡਬੀਤੀਆਂ, ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਫਸਰ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਦੁੱਖਤਾ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੜ੍ਹੋਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਗਲੀ ਵਿਹੜਿਆਂ ਨੂੰ, ਖੂਹਾਂ ਢਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਸੱਥਾਂ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਏਦਾਂ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਮਾਲ ਦੇਖੋ, ਲੋਕੀ ਅਮਰੀਕਾ ਯਾਤਰਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪਰਤਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਕ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਦਿੱਖ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕੁਝ ਇਸ ਪੁਸਤਕ 'ਚ ਹੈ, ਉਹ ਉਸੇ ਕਥਨ ਵਾਂਗ ਹੈ ਕਿ ਗਿਰੀ ਬਦਾਮ ਭੰਨੁ ਕੇ ਹੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਆਰਗੈਨਿਕ ਅਤੇ ਦੇਸੀ ਸਵਾਦ ਵਾਲੀਆਂ ਗਿਰੀਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ, ਸਗੋਂ ਉਹਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਜਦੋਂ ਮੰਡੀ 'ਚ ਜਿਣਸ ਦਾ ਅੰਬਾਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਭਾਅ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅੰਬਾਰ 'ਚ ਬਾਂਹ ਪਾ ਕੇ ਜਿਹੜੇ ਕੁਝ ਦਾਣੇ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਮੁੱਲ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਪੈਣਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ਤੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲਾ ਸ਼ਬਦੀ ਰੰਗ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਇਆਂ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਪੂਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਉਮਰੇ ਵੀ ਕੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਗੁੜ ਦੀ ਮਹਿਕ ਵਰਗੇ ਹਨ, ਜੋ ਵੇਲਣਾ ਚੱਲਣ ਵੇਲੇ ਦੋ ਕੋਹ ਦੂਰੋਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੁਆ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਉਮਰ ਲੰਬੀ ਭੋਗੇ, ਉਹ ਹੋਰ ਲਿਖਤਾਂ ਲਿਖੇ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹੀਰਾ ਲੇਖਕ ਬਣੇ।

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ’ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜੀ-ਰਾਜਸੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ’ ਦਾ ਬਣਿਆ ਬਿਰਤਾਂਤ (ਨੈਰੇਟਿਵ) ਹੈ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੀ ਇਸੇ ਨਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਅਜੇ ਤਕ ਸੂਝਵਾਨ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਹਿਮ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੂਨ 1984 ‘ਚ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੋਰ ਵੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਹਿੰਦੂ ‘ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ’ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਦ੍ਰਿੜ ਕੀਤਾ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-98156-98451

ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ‘ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ’ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਨਕਾਰੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ। ਅਜੋਕੀਆਂ ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਨਿਖੇਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਿੱਖੀ ਇਕ ਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਤਤ ਹੈ-ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ, ਵੰਡ ਛਕੋ। ਇਸ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤ ਦੀ ਆਧਾਰਸ਼ਿਲਾ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਦਰਜ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦਾ ਇਹ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਆਣਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰਕੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗੁਰਮਤਿ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਨੇ ਜੋ ਨਵਾਂ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਵਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ’ ਲਿਖਤ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਫਰੇਲੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸਾਲੇ ‘ਰਿਸਾਲਾ ਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਵਿਚ ਇਕ ਲਿਖਤ ਛਾਪ ਕੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਰੂਪ ਹੈ। ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਬਾਵਾ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਾਲਾ ਠਾਕਰ ਦਾਸ ਨੇ ‘ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਹੈ’ ਲਿਖ ਕੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ’ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਉਸ ਖਾਸ ਮੌਕੇ ਦੀ ਦੇਣ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪੱਛਮੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਜਮਾਉਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਜੋਰ ਫੜ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਬਹੁਗਿਣਤੀ-ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਦੀ ‘ਜਮਹੂਰੀ’ ਸੋਚ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ

ਮਚਾਈ। ਇਸ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਕੋਥ ਡਬਲਿਊ ਜੋਨਸ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਲਿਖਤ ‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ-ਆਰੀਆ ਸਿੱਖ ਰਿਸ਼ਤੇ’ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੋ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ

ਸਮੂਹਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿਤਾ।” (ਹਵਾਲਾ: ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ-ਆਰੀਆ ਸਿੱਖ ਰਿਸ਼ਤੇ, 1877-1905, ਕੋਥ ਡਬਲਿਊ ਜੋਨਸ, ਜਰਨਲ ਆਫ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਜਿਲਦ 32, ਅੰਕ 3, ਮਈ 1973, ਸਫਾ 457)

‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ’ ਲਿਖਤ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਫਰੇਲੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸਾਲੇ ‘ਰਿਸਾਲਾ ਸਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਵਿਚ ਇਕ ਲਿਖਤ ਛਾਪ ਕੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਰੂਪ ਹੈ। ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀ ਬਾਵਾ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਾਲਾ ਠਾਕਰ ਦਾਸ ਨੇ ‘ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਹੈਂ’ ਲਿਖ ਕੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ’ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਉਸ ਖਾਸ ਮੌਕੇ ਦੀ ਦੇਣ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

(ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ) ਵਿਚਾਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਬੜੀ ਨਾਟਕੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਬੰਧ ਤਾਕਤ ਤੇ ਦਾਬੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪਛਾਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਇਕ ਨਵੀਂ, ਆਧੁਨਿਕ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੇ ਬਾਕੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿਤਾ। ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਹ ਵਰਗ ਮੁੱਖ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਉੱਤੇ ਧੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਰਗ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਨਵਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੋਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਿਰਜਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਬੀਤੇ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਨਵਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਿਰਜਣਾ ਸੀ।

ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ, ਵਿਸਥਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੇ ਜਿਥੇ ਸਮੂਹਿਕ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਇਸ ਵਰਗ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਕਲੇਪਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੇ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਇਕ ਦੂਰੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਮੁੜ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੇ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ‘ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਐਸੀ ਹਲਚਲ ਮਚਾਈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਵਧੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤਣਾਓ ਨੇ ਸਭ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿਸਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਭਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਿੰਦੂਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨੂੰ

ਸੁਆਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ

ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣਾ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੂਜੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੁਆਲ-ਜੁਆਬ ਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇਹ ਵਾਪਰੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤੇ ਪੁੰਜੀਵਾਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਆਰਥਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਅਮੀਰ ਬਣੇ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹਿੰਦੂ ਵਰਗ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਹਮੋ ਸਮਾਜ ਤੇ ਫਿਰ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋਈ। ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਤੁਫਰਕਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਹੀ ਦਰਜ ਹੈ, “ਪਯਾਰੇ ਭਾਈ! ਏਹ ਕਹਾਵਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ਕਿ ‘ਤਾਤੀ ਦੋਹਾਂ ਹਥਾਂ ਨਾਲ ਵਜਦੀ ਹੈ’, ਸੋ ਜੇ ਕੋਈ ਅਕਾਰਣ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਸਿਓਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ...ਔਰ ਅਸੀਂ ਏਹ ਭੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਔਰ ਓਹ ਸਾਡੇ ਸਤਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਔਰ ਅਸੀਂ ਭੀ ਸਦੈਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਓਹ ਆਦਮੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਰੂਪੀ ਰੋਗ ਲਗਿਆ ਹੋਯਾ ਹੈ। ਔਰ ਜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਾਸ ਬਣਾ ਕੇ ਖੀਸੇ ਭਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ...ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੋ ਗਯਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸਾਡੇ ਹਥੋਂ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਆਮਦਨ ਦਾ ਭਾਰੀ ਹਿਸਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾਉ। ਏਹੀ ਲੋਕ ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਸੋਰ ਮਚਾ ਕੇ ਉਪਾਧੀ ਛੋੜ ਰਹੇ ਹਨ ਔਰ ਵਿਰੋਧ ਫੈਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਮਤਿ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਮਝਣ ਔਰ ਬੋਗਾਨੇ ਹਕ ਨੂੰ ਹਰਾਮ ਜਾਣਨ, ਫੇਰ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਮਿਟੇ ਪਏ ਹਨ।”

“ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਰਥੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਪੋਥੀਆਂ ਛਾਪ ਕੇ ਔਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਮੂਨ ਦੇ ਕੇ ਏਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਹਨ’। ਭਲਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਸੋਚੇ ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ‘ਅਹਿੰਦੂ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕੀ ਵਿਗੜਦਾ ਹੈ? ਹਾਂ, ਜੇ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਆਖਣ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਝਗੜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਏਹ ਆਖੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਔਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁਖ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਏਹ ਗੱਲ ਭੀ ਨਿਰੀ ਝੂਠ ਹੈ। ਕਹੋ ਕਿ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹਿਆ ਹੈ, ਸੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗੁਝਾ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਲਈ ਤਾਂ ਦਸੇ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਧਰਮ ਤੋਂ ਪਤਿਤ ਹੁੰਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਬਚਾਯਾ ਹੈ।”

“ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਤਨਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਕੇਸ ਦੂਰ ਕੀਤੇ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕੇ ਦੀ ਧੂਪ ਦਿੱਤੀ, ਕਈਆਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ, ਕੱਛ ਉਤਰਵਾ ਕੇ ਸੰਕਲਪ ਕਰਵਾਏ, ਕਿਤਨਿਆਂ ਹੀ ਗੁਰਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਗੀਤਾਂ ਹਟਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਘਨਘੋਰ ਮਚਾ ਕੇ ਭੋਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇੰਦ੍ਰ-ਜਾਲ ਨਾਲ ਮੋਹਿਤ ਕੀਤਾ, ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਯਦਾਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਉਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅੱਜ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਔਰ ਆਕੀ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀ ਕੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਾਈਏ, ਜੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂ-ਕੌਤਕੀਆਂ ਨੇ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੌਣ ਬੁਧੀਮਾਨ ਆਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ?”

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਭੜਕਾਊ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ, “ਪਯਾਰੇ ਪਾਠਕ ਜੀ! ‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ’ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਯੋਗਯ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਹਿੰਦੂ ਆਦਿਕ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ, ਔਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਜੁਦੀ ਕੌਮ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਆਪ ‘ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਧਰਮੀਆਂ’ ਨਾਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰੋ ਔਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਉਪਰ ਕੁਤਰਕ ਕਰੋ ਅਥਵਾ ਦੇਸ-ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਗ ਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਤੋਂ ਸਰਾਪ ਲਓ...।”

ਇਸ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੰਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤਣੀ ਤੇ ਕੋਸਾਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ। ਪ੍ਰਸਿਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਤਣਾਓ ਦਾ

ਅਰੰਭ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਛਿਮਾਹੀ ਰਸਾਲੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਬੀਤਿਆ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ’ (The Punjab Past and Present) ਦੇ ਅਕਤੂਬਰ 1977 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ‘ਚ “ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਿਛਲੀ (19ਵੀਂ) ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਤਕ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਤਣਾਓ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।”

ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ‘ਜੰਗਨਾਮਾ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਫਿਰੰਗੀਆਂ’ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਵੀ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਕਾਵਿਬੰਦ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ,

ਰਾਜੀ ਬਹੁਤ ਰਹਿੰਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਿੰਦੂ,
ਸਿਰ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਅਫਾਤ ਆਈ।
ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੀ,
ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੀਸਰੀ ਜਾਤ ਆਈ।

ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ’ਤੇ ਵੇਖਿਆਂ ਇਸ ਤਣਾਓ ਦਾ ਮੁੱਢ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸੁਆਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਸਤਿਆਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ (ਜੋ 1875 ਵਿਚ ਛਪੀ, ਜਿਸ ਸਾਲ 10 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਬੰਬੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ) ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤਣ ਕਰਕੇ ਬੱਝਾ।” ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਥੇ ਇਕ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, “ਮੈਂ ਕੁਝ ਤਣਾਓ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਤਿਆਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਉਸ ਛਾਪ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੁੜ ਸੋਧੀਆਂ ਛਾਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ।”

ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਉਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਧੂਰਤ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਬੇਟ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਥ ਹੈ, ‘ਠਗ’, ‘ਧੋਖੇਬਾਜ਼’, ‘ਦਗੋਬਾਜ਼’, ‘ਫਰੋਬੀ’, ‘ਬੇਈਮਾਨ’, ‘ਮਕਰ’, ‘ਸ਼ਰਾਰਤੀ’, ‘ਦੁਸ਼ਟ’। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਵਿਤਰ

ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮਿਥਿਆ ਤੇ ਸਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ (ਧਨ ਆਦਿਕ ਹਰਨ ਵਾਸਤੇ) ਧਨ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਲੁਟਣ ਤੇ ਠਗਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਜਾਲ (ਮੋਹ ਜਾਲ) ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ (1877) ਸੁਆਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਪੰਜਾਬ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਆਪਣੀ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਸਿੱਖ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਵਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਈ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਸਕਤਰ ਬਣਿਆ।”

“ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਵਾਪਸੀ ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਸੁਆਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਕਾਨਪੁਰ ਠਹਿਰਿਆ ਤਾਂ ਅਜਮੇਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਸਬ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ‘ਸਤਿਆਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਵਿਚਲੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਕਥਨਾਂ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ। ਸਵਾਮੀ ਦਇਆ ਨੰਦ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਖੱਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਅਗਲੀ ਛਾਪ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਕਥਨ ਕੱਢ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ; ਪਰ ਕੀਤਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਗਿਆ।”

“ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ’ਤੇ ‘ਸਤਿਆਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦੀ ਦੂਜੀ ਛਾਪ ਦੇ ਛਪਣ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋੜੋਂ ਵਧ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨਾਲ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਹੋਰ ਵਧ ਦੁਸ਼ਮਣਾਨਾ ਬਣਦਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਅਤੇ ਆਰੀਆ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕਾਲਮ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ...ਸਤਿਆਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਦੂਜੀ ਛਾਪ ਹੋਰ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਨਕ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਨਾ ਨਿਕਲੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਰ ਵੱਧ ਸਿੱਧਾ, ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਤੇ ਵੱਧ ਦੁਖਦਾਈ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਆਤਮ ਘੁਮੰਡੀ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡੀ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ’ਤੇ ਹੰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।”

ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਇਸ ਟਿਪਣੀ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, “ਇਹ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਤੇ ਅਸੀਵਿਆਂ ਵਿਚ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਫੌਰੀ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਤਣਾਓ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੈ।”

ਉਕਤ ਸਾਰਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੀ ਲਿਖਤ ‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ’ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਗੁਰਮਤਿ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੂਨ 1984 ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ’ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚੋਂ ਲਭ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ‘ਆਪ ਮੁਕਤ ਮੁਕਤ ਕਰੋ ਸੰਸਾਰ’ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿਰਜੇ ਗਏ ਪੰਥ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ’ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬੜਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੀ ਲਿਖਤ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸੀਮਤਾਈ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੈ।

1898 ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ’ਤੇ)

ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ

ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ

ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਬਿੱਗ ਬੈਂਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਅਰਬ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਇਕ ਸੈਕੰਡ ਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋ ਗਈ; ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੁਝ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਦਾਰਥ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਪਦਾਰਥ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਕ ਜਾਂ ਕਈ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣੇ ਹਨ। ਹਰ ਤੱਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ,

ਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਕੋਟਕਪੂਰਾ
ਫੋਨ: 661-444-3657

ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਮੁਢਲੀ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅੱਜ ਤੱਕ 118 ਤੱਤ ਖੋਜੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਹਰ ਤੱਤ ਦੂਜੇ ਤੱਤ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਭਾਰ ਕਰਕੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੋਟੋਨ, ਇਕ ਨਿਊਟ੍ਰੋਨ ਅਤੇ ਇਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੇ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਪ੍ਰੋਟੋਨ ਅਤੇ ਦੋ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਹੀਲੀਅਮ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 118 ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਰ ਵੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਤੱਤ ਦੀ ਖੋਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹਰ ਇਕ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਰੂਪ ਠੋਸ, ਤਰਲ ਜਾਂ ਗੈਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰੋਟੋਨ, ਨਿਊਟ੍ਰੋਨ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਰਜਾ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ, ਉਰਜਾ ਤੋਂ ਪਦਾਰਥ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ ਉਰਜਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਭਾਵ ਉਰਜਾ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਮੂਲ ਸ੍ਰੋਤ ਇਕ ਹੀ ਹੈ। ਪਦਾਰਥ ਉਰਜਾ ਦਾ ਸੰਘਣਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਮੂਲ ਉਰਜਾ ਹੈ, ਪਦਾਰਥ ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਠੋਸ (ਪ੍ਰਿਥਵੀ), ਤਰਲ (ਪਾਣੀ), ਗੈਸ (ਵਾਯੂ) ਤੇ ਉਰਜਾ (ਅਗਨੀ)-ਇਹ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਮਿਲ ਕੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਭਾਵ ਕੁਦਰਤ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਿਸਦੇ-ਅਣਦਿਸਦੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਉਰਜਾ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਗਾਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਆਪ ਹੀ

ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਅਕਾਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਈਥਰ (Ether) ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਾਮੀ ਭਾਵ ਯਹੂਦੀ, ਈਸਾਈ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ-ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਪੁਰਾਣਾ ਨਿਯਮ (Old testament) ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੋ ਜਾਏ; ਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਰਚੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਵੀ ਉਸੇ ਨੇ ਰਚੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਯਹੋਵਾਹ ਹੀ ਹੈ। ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ-ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਜਲ, ਵਾਯੂ ਅਤੇ ਅਗਨੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਮਨਦੇ। ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਰਚੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਨਿਆਂ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਜਿੰਦਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਈਸਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਈਸਾਈ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮ (Bible) ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਮੁੜ ਜਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ (ਭਾਰਤ) ਆਇਆ ਅਤੇ ਯੋਗ ਸਾਧਨਾ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਦਰਗਾਹ ਹਜ਼ਰਤ ਬੱਲ ਪਿਆ ਵਾਲ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸਲਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਅੱਲਾਹ ਨੇ ਸੱਤ ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸੱਤ ਪਾਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਚਾਰ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਜੀਵ ਜੰਮਦੇ ਅਤੇ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਅੱਲਾਹ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰਕੇ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਅਮਰ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਸੂਫੀ ਮੱਤ ਵੀ ਵੇਦਾਂਤ ਦੇ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੇ ਭਿਕਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਪਿਛੋਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਧਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖੀਏ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਧਰਮ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹਨ-ਨਾਸਤਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਭਾਵ ਚਾਰਵਾਕ ਅਤੇ ਲੋਕਾਇਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਸਥਾਪਕ ਬ੍ਰਹਸਪਤੀ ਰਿਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਚਾਰ ਤੱਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਰੱਬ ਜਾਂ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਹੀ ਮੈਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੁਖ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਜਿਉਂਦੇ ਹੋ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੁਖ ਭੋਗਦੇ ਰਹੋ। ਇਸ ਜੀਵਨ ਪਿਛੋਂ ਕੋਈ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰੀਬ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੀ ਹੈ।

ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜੈਨ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੁਖ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਭਾਵ ਮੋਖਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਓਮ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਓਮ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮਾਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸਮਾਧੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਦੇ ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਹਨ- 1. ਸਾਂਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਕ ਕਪਿਲ ਮੁਨੀ ਹਨ; 2. ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਪਤੰਜਲੀ ਰਿਸ਼ੀ; 3. ਨਿਆਏ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਗੌਤਮ ਰਿਸ਼ੀ; 4. ਵੈਸੈ/ਸ਼ੱਕ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਕਨਾਦ ਮੁਨੀ; 5. ਪੂਰਵ ਮੀਮਾਂਸਾ, ਜੈਮਨੀ ਰਿਸ਼ੀ ਅਤੇ 6. ਉਤਰ ਮੀਮਾਂਸਾ ਜਾਂ ਵੇਦਾਂਤ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਬਦਰਾਇਣ ਵਿਆਸ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦਵੈਤਵਾਦ, ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਅਤੇ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ, ਆਤਮਾ, ਮਾਯਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਵਿਵੇਚਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਅਮਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਯੋਗ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਗ੍ਰੰਥ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਚੇਤਾ ਵਾਲਮੀਕੀ ਮੁਨੀ ਹੈ। ਯੋਗ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਮੁਨੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀਮੱਦ ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਹਾਂ ਭਾਰਤ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਅੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਿਚੋੜ ਹੈ। ਹਰ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਨਿਸ਼ਦ, ਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਦਿਆ ਅਤੇ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਅਧਿਆਇ 4, ਸ਼ਲੋਕ 6 ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ

ਕਿ ਮੈਂ ਅਜਨਮਾ ਤੇ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਸਰੂਪ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ, ਤੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦਾ ਈਸ਼ਵਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਯੋਗ ਮਾਯਾ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਅਧਿਆਇ 7, ਸ਼ਲੋਕ 4-5 ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਜਲ, ਵਾਯੂ, ਅਗਨੀ, ਆਕਾਸ਼, ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ-ਇਹ 8 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਾਇਆ ਭਾਵ ਅਪਰਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਜਤ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪਰਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਭਾਵ ਜੀਵ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਅਧਿਆਇ 14, ਸ਼ਲੋਕ 5 ਹੇ ਅਰਜੁਨ ਸੌ ਗੁਣ, ਰਜੋ ਗੁਣ ਅਤੇ ਤਮੋ ਗੁਣ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਤਿੰਨੇ ਗੁਣ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਬੰਨਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਵਿਚ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਬ੍ਰਹਮ, ਮਾਯਾ, ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਓਮ (ਅੰਕਾਰ) ਦੀ ਧੁਨੀ ਦੀ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ,

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ॥

ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥

ਦਾਤਾ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਤੂੰ ਤੁਸਿ ਦੇਵਹਿ ਕਰਹਿ ਪਸਾਉ॥

ਤੂੰ ਜਾਣੇਈ ਸਭਸੈ ਦੇ ਲੈਸਹਿ ਜਿੰਦੁ ਕਵਾਉ॥

ਕਰ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ 26ਵੀਂ ਪੌੜੀ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ,

ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਆਪਿ ਉਪਾਇਕੈ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ॥

ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ ਆਪਿ ਵੇਖੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਿਸੈ ਬੁਝਾਏ॥

ਤੋਤੇ ਬੰਧਨ ਹੋਵੈ ਮੁਕਤੁ ਸਬਦ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਿਸਨੋ ਆਪਿ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਵੈ ਏਕਸ ਸਿਉ ਦਿਲ ਲਾਏ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਆਪਿ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਬੁਝਾਏ॥

ਅਤੇ 29ਵੀਂ ਪੌੜੀ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੈਸੀ ਅਗਨਿ ਉਦਰ ਮਹਿ ਤੈਸੀ ਬਾਹਰਿ ਮਾਇਆ॥

ਮਾਇਆ ਅਗਨਿ ਸਭ ਇਕੋ ਜੇਹੀ ਕਰਤੈ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇਆ॥

ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਤਾ ਜੰਮਿਆ ਪਰਵਾਰਿ ਭਲਾ ਭਾਇਆ॥

ਲਿਵ ਛੁੜਕੀ ਲਗੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮਾਇਆ ਅਮਰੁ ਵਰਤਾਇਆ॥

ਇਹ ਮਾਇਆ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਵਿਸਰੈ ਮੋਹੁ ਉਪਜੈ ਭਾਉ ਦੂਜਾ ਲਾਇਆ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਜਿਨਾ ਲਿਵ ਲਾਗੀ

ਤਿਨੀ ਵਿਚੇ ਮਾਇਆ ਪਾਇਆ॥

ਸੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ।

ਇਸ ਸਾਰੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਪ ਹੀ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਓਅੰਕਾਰ ਰੂਪੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮ ਤੇ ਮਾਇਆ ਜਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਰਚੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ।

ਹੁਣ ਇਕ ਹੋਰ ਭੇਦ ਦੀ ਗੱਲ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਦੀ ਰਹੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਨ 1604 ਵਿਚ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਨ 1708 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੋਤਿ ਟਿਕਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ।

ਹੁਣ ਸਰੀਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਇਆ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ, ਜੋਤ ਅਵਿਨਾਸ਼ੀ ਹੈ।

ਸੋ, ਜੇ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ 'ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗਉਤੀ ਸਿਮਰ ਕੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈ ਧਿਆਇ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਕੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਇਸਤਰੀ ਰੂਪ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਜਾਂ ਭਗਉਤੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਸਰੀਰਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਦੁਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਮੁਆਫੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈਂ’ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖ ਸਫੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਤੁਕ ਛਪੀ ਹੈ, “ਹਮਰਾ ਝਗਰਾ ਰਹਾ ਨ ਕੋਉ॥ ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾ ਛਾਡੋ ਦੋਉ॥” ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਇਹ ਟੁਕ ਛਪੀ ਹੈ, “ਕੀਤੋਸੁ ਅਪਣਾ ਪੰਥ ਨਿਰਾਲਾ॥” ਸਾਰੀ ਲਿਖਤ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕ ਹਵਾਲੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਿਆਰੇਪਣ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ: 1. ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ॥ (ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ) 2. ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਜੋ ਲਿਖ ਦੀਆ॥ ਛਾਡਿ ਚਲੇ ਹਮ ਕਛੁ ਨ ਲੀਆ॥ (ਭੈਰਉ ਕਬੀਰ ਜੀ) 3. ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਯਾਨ ਰਤਨਾਵਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ- ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਹਾਜੀਆਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, “ਹੋ ਫਕੀਰ! ਤੂੰ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ?” ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ, “ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ-ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹਾਂ।” 4. ਖਾਲਸਾ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ ਕਾਣ ਕੇ ਮੋਟੇ। (ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ) 5. ਸਿਧਾਂਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਅਖਲਾਕ ਤੋਂ ਡਿੰਗ ਕੇ ਖੁਸ਼ਮਦ, ਡਰ ਔਰ ਲਾਲਚ ਪਿਛੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਹਾਂ ਅਧਰਮੀ ਔਰ ਕਮੀਨੇ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਏਨੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 120 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਇਹ ਲਿਖਤ ਇਹੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜ ਰਹੀ ਹੈ; ਸਗੋਂ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ

ਨੇ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਧਰਮ ਯੁਧ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿੜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਾਰੇ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਾਰ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਰਾਸ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਸਗੋਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਆਲਮੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਬਪੱਖੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੇਧ ਲੈ ਸਕੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਵੱਡੇ ਤੇ ਮੌਲਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣਗੇ।
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਖੇ ਵੇਈ ਵਿਚ ਟੁੱਠੀ ਲਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਕ ਸਾਖੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਵੇਈ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਬਦ ਸਨ, “ਨਾ ਕੋ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ॥” ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ

ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਿਆਰੇਪਣ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦੋਹਾਂ ਵੱਡੇ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਥੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ॥ ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੇ ਪਿੰਡ ਪਰਾਨ॥ (ਪੰਨਾ 1136)
ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਭਾਵਅਰਥਾਂ ਦੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। ਭਾਵ ਨਾ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਇਹ ਸਰੀਰ ਤੇ ਜਿੰਦ ਸਾਨੂੰ ‘ਅਲਹ ਰਾਮ’ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਿੱਡਾ ਅਜਬ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ‘ਅਲਹ ਰਾਮ’ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਅਲਹ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਰਾਮ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਸਰਬ-ਉਚ ਹਸਤੀ ਹੈ।
ਇਹ ਅਲਹ ਰਾਮ ਕੌਣ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਾਰਨ ਕਰਨ ਕਰੀਮ॥ ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਰਹੀਮ॥ ਅਲਹ ਅਲਖ ਅਪਾਰ॥

ਖੁਦਿ ਖੁਦਾਇ ਵਡ ਬੇਸੁਮਾਰ॥ ਖਾਲਕੁ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬ ਠਾਈ॥ ਰਹਾਉ॥ ਨਾਰਾਇਣ ਨਰਹਰ ਦਇਆਲ॥ ਰਮਤ ਰਾਮ ਘਟ ਘਟ ਆਧਾਰ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਖੋਏ ਭਰਮ॥ ਏਕੋ ਅਲਹੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ॥ (ਪੰਨਾ 896) ਭਾਵ ਸਮੁੱਚੀ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਖਾਲਕ ਸਰਬਵਿਆਪਕ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਥਾਂ ਰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਓਹੀ ਕਾਰਨ ਭਾਵ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਓਹੀ ਬਖਸ਼ਿਦ ਹੈ। ਓਹੀ ਸਭ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਭ ‘ਤੇ ਰਹਿਮਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਲਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਰਮ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਏਕੋ ਹੀ ਅਲਹ ਅਤੇ ਇਹ ਏਕੋ ਹੀ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਹੈ। ਭਾਵ ਹਿੰਦੂ ਫਿਲਾਸਫੀ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਵਿਚਲੀ ਰੱਬੀ ਹਸਤੀ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਫਲਸਫੇ ਵਿਚਲੀ ਰੱਬੀ ਹਸਤੀ ਬਾਰੇ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾਤਾਰ ਭਾਵ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ‘ਏਕੋ’ (ਦਾਤਾ-ਕਰਤ) ਦੀ ਬੜੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਏਕੋ ਰਮਤ ਰਾਮ ਭਾਵ ਸਭ ਥਾਂ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਰਾਮ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਜੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ।

ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰੁ ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ॥ ਏਕ ਨੂਰ ਤੋ ਸਭੁ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ ਕਉਨ ਭਲੇ ਕੇ ਮੰਦੇ॥ (ਪੰਨਾ 1349)
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਤਾ॥ ਪ੍ਰਭ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਤਿਨਿ ਭੇਦੁ ਜਾਤਾ॥ (ਪੰਨਾ 885)
ਅਲਹ ਸਰਬਉਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਨੂਰ ਭਾਵ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰੌਅ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਹੀ ਨੂਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚੰਗੇ-ਮੰਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏ? ਗੁਰਮਤਿ ਅਡ-ਅਡ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਆਧਾਰ ਭਾਵ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।
ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ‘ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈ’ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਇਹੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਸਕੇਗਾ ਅਤੇ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਕਾਣ ਨੂੰ ਮੋਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਆਲਮੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਕੱਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇੰਜ ਵੀ ਬਦਲਦੇ ਹਨ ਸਥਾਨ ਨਾਂ

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦੇਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਯਤਨ ਨਿਰੋਲ ਫਿਰਕੂ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਕੁਝ ਦੇ ਕੁਝ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਆਪ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਡਕਟਰ ਤੋਂ 'ਖਲਖੇਤਰ' ਦੀ ਟਿਕਟ ਮੰਗਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਲੋਕ ਜ਼ਬਾਨ ਨੇ 'ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ' ਨੂੰ 'ਖਲਖੇਤਰ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰ ਪਾਠਕਾਂ ਤੋਂ ਖਿਮਾ ਮੰਗਦਿਆਂ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਸਥਾਨਾਂ ਨਾਂਵਾਂ ਦੀ ਕਾਇਆ

ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 22 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗਰੁਪ ਦੀ ਨੀਂਹ ਪਰੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਹੋ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਰਹੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪਤਾ ਲੁਕੇ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਦੇ

ਪਰਦੁੱਮਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਸ ਚੌਖੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਹਵੇਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਗੜ੍ਹ ਕਲਾਂ' ਅਰਥਾਤ ਵੱਡਾ ਕਿਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਹਵੇਲੀ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ 'ਕੌਮੀ ਝੰਡਾ' ਲਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਂਢ ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਇਲਾਕੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜਿਲਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਝੰਡੇ ਦੀ ਰਸਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ। ਜੇ ਰਸਦ ਜਾਂ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਚੜ੍ਹਦਾ, ਉਹ ਇਸੇ ਰਸਮ ਖਾਤਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ।

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਰਖੇ ਲਾਹੌਰ ਜਿਲੇ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਨਾਰਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਥੋਂ ਦਾ ਇਕ ਮੱਸਫੱਟ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਾ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਹਰਦੁਆਰ ਵਿਖੇ ਗੰਗਾ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਤਾਰਨ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਲੋਕ ਪੈਦਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ; ਰਾਹ ਵਿਚ ਤੁਕਾਲਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਹਵੇਲੀ ਦੇਖੀ ਤੇ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਲਈ ਦਰਬਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ। ਦਰਬਾਨ ਨੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਬੀਵੀ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੀਵੀ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਿਠਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬੇਟੀ ਬੈਠ ਗਈ। ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਸਫਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜੋ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਖਾਣੇ ਤਕ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਘਰਦਿਆਂ ਵਰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਹਮਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੇ ਕੁਝੀ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸੌਣ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਛੱਡ ਕੇ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਜੀਅ ਉਸ ਬਾਰੇ ਦੇਰ ਤਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਗੱਲਾਂ-ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਏਦਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੇਗੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁੰਡਾ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ ਉਠੇ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਵਿਦਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ।

ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਬੇਟਾ ਤੇਰਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ?" ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੀ ਅਜੇ ਨਹੀਂ।" ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਉਹ ਮੁੜਦਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਹੋ ਕੇ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।" ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੀ ਜ਼ਰੂਰ।" ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਭਾਂਪ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਉਂ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ? ਇਸ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਮੁੰਡਾ ਅਸਥੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਛੇਤੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਇਕ ਮੁਸਾਫਰ ਵਾਂਗ

ਨਹੀਂ, ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਾਮਾਦ ਵਾਂਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਜੁਆਈ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ, ਬੇਟੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬੁੜ੍ਹ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੀ ਘਰਦਿਆਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ।"

ਆਖਰ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਉਹ ਹਵੇਲੀ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਖੱਟ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਈ। ਹਵੇਲੀ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ 'ਗੜ੍ਹ ਕਲਾਂ' ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਖੱਟ-ਗੜ੍ਹ ਕਲਾਂ ਪੈ ਗਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਾਂ ਵਿਚ ਘਸਦਾ ਘਸਦਾ 'ਖੱਟ-ਗੜ੍ਹ ਕਲਾਂ' ਅੱਜ 'ਖੱਟਕੜ ਕਲਾਂ' ਬਣ ਗਿਆ।

ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 'ਚੱਪੜ ਚਿੜੀ' ਨਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਮੈਨੂੰ ਸਵਰਗੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਇਕ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਮੁਹਾਲੀ ਲਾਗੇ ਬੁਨ੍ਹੜ ਖੁਰਦ ਸੜਕ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਿਖੇ 'ਤੇ ਲਾਂਡਰਾਂ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਕ ਟਿੱਬਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਅੱਜ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੁੱਟ ਪੁੱਟ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਟਿੱਬੇ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਹੋ ਰਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲੜਾਈ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਿੜੀ ਦੀ ਓਟ ਮਿਲ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਤਾਬਤਤੋਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਰਹਿੰਦੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਖੂਬ ਘਾਣ ਕੀਤਾ।

14 ਮਈ 1710 ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ (ਸਰਹਿੰਦ ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ)। ਇਸ ਜਿੱਤ ਦੀ ਮਨੋਤ ਵਜੋਂ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹੇ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ, ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਿੱਤ ਹੋਈ।

ਇਸ ਥਾਂ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਛੱਪੜ ਸਨ। ਤਰਾਈ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਕਈ ਬਰਸਾਤੀ ਨਦੀਆਂ, ਨਾਲੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦੇ ਸਨ। 'ਪਟਿਆਲਾ ਕੀ ਰਾਓ' ਨਦੀ ਵੀ ਇਥੇ ਵਗਦੀ ਸੀ। ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਛੱਪੜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ 'ਛੱਪੜਾਂ ਵਾਲੀ ਝਿੜੀ' ਕਹਿੰਦੇ। ਸੋ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਛੱਪੜ ਝਿੜੀ' ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬਦਲਦਾ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਂ 'ਛੱਪੜ ਛਿੜੀ' ਰਹਿ

ਖੱਟ-ਗੜ੍ਹ ਕਲਾਂ (ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ) ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਬਣਿਆ ਗੇਟ

ਕਲਪ ਹੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਛੇਤ ਚਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛਪ ਰਹੀ ਪੁਸਤਕ 'ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ' ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾੱਟ ਛਾਂਟ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ,

"ਵਾਰਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਚਾ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਉਹ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਤੁਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਰਾਜਦੂਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਾਚਾ ਕਹਿ ਕੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਿਰਕੱਢਵੀਂ ਹੈਸੀਅਤ ਸੀ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਚਾਚੇ-ਭਤੀਜੇ ਦਾ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘਾਤਕ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈਣ 'ਚ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੌਰਵਮਈ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ: ਇਕ ਨੇ ਜਾਨ ਦੀ ਆਹੂਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨੀ ਕੱਟੀ। ਜਿਉਂਦੇ ਜੀ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਨਾ ਸਕੇ ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਬੜੀ ਸਿੱਕ ਰਹੀ।

ਜਦ 1907 ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੰਮਿਆ ਤਾਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਕੁਰਾ

ਅਮਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਵੱਤਿਆ, ਪਰ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ-ਪਤੇ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬਕੋਲ ਬਾਬਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੰਨ ਖਤ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖੇ, ਜੋ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਰਾਹੀਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚਾਏ ਗਏ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਵਿਢਿਆ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਉਲਟਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ, 'ਚਾਚਾ ਜੀ ਜੇ ਕੰਮ ਤੁਸੀਂ ਅਧੂਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰੋ।' ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਜਲਾਵਤਨੀ ਵੇਲੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਵਤਨ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਣ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਜੀ ਜਾਨ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਮੰਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਯੋਗ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ।"

ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਉਸ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਿਖਤਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ

'ਛੱਪੜਾਂ ਵਾਲੀ ਝਿੜੀ' ਦਾ ਅਜੋਕਾ ਰੂਪ 'ਚੱਪੜ ਚਿੜੀ'

ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। 12 ਮਈ 1710 ਦੇ ਲਗਭਗ ਇਥੇ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜਦਾਰ ਖਾਨ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਗਹਿਗੱਚ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਪਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹਾਥੀਆਂ, ਘੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਖੂਬ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਗੋਲੇ ਵਰ੍ਹਾ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਫੌਜ ਦੇ ਹਾਥੀ ਖਦੇਤ ਕੇ ਪਿਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ। ਜਵਾਬ ਵਜੋਂ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਵੀ ਖੂਬ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਝਿੜੀ

ਗਿਆ। ਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚਲੇ ਛੱਪੜ ਸ਼ਬਦ ਦੀ 'ਛ' ਧੁਨੀ ਨੇ ਮੁਖ-ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਨਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚਲੇ 'ਝਿੜੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਧੁਨੀ 'ਝ' ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ 'ਛ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਨਦੀ ਨਾਲੇ ਵਗਦੇ ਪਾਟ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਘਸਰ ਕੇ ਕਈ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਵੱਟੇ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਮੂੰਹੀਂ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਸਥਾਨ-ਨਾਂ ਵੀ ਰਗੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਵਰਤਾਰੇ ਕਰਕੇ ਅੱਜ 'ਛੱਪੜ ਛਿੜੀ' ਹੋਰ ਅਵਤਾਰ ਪਾਰਦਾ ਹੋਇਆ 'ਚੱਪੜ ਚਿੜੀ' ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਚਿੰਤਨ ਤੇ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 6 ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਅੰਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 16 ਉਪਰ ਬਰੈਂਪਟਨ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਕ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਬੰਧੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਨਾਮ "ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ" ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ, ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਅਖੌਤੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪੰਗਤੀਆਂ, "ਦੇਹਿ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ" (ਪੰਨਾ 99) ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ (?) ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਵਰ ਕਿਸ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੱਲ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਆਪ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਥੋਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਜਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੇ? ਕੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਵਰ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼ਿਵਾ (ਪਾਰਵਤੀ, ਚੰਡਿਕਾ) ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਗੁੰਝ ਸਤਿਸਯ ਕੋ ਕਰਿਓ ਜਾ ਸਮ ਅਵਰ ਨਾ ਕੋਇ। ਜਿਹ ਨਸਿੰਤ ਕਵਿ ਨੋ ਕਹਿਓ ਸੁ ਦੇਹ ਚੰਡਕਾ ਸੋਇ। (ਪੰਨਾ 99) ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਦੀ, ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅੰਤਤ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ, ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, "ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ" ਦੀ, ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, "ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਅੰਤ ਦਾ ਸਥਾਨ", ਪਰ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਉਸ ਗੁੰਝ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਅੰਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਾਜ ਕੇ ਵਿਧਾਤਾ ਵੀ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਕਲ ਜਗਤ ਮੈ ਜੇ ਪੁਰਖੁ ਤ੍ਰਿਯੁ ਕੇ ਕਰਤ ਬਿਸੁਾਸ। ਸਾਤਿ ਦਿਵਸ ਭੀਤ ਰਤੁ ਰਤੁ ਹੋਤ ਤਵਨ ਕੋ ਨਾਸ। (ਪੰਨਾ 829) ਅੰਤ ਤ੍ਰਿਯੁਨ ਕੇ ਕਿਨੂੰ ਨ ਪਾਯੋ॥ ਬਿਧ ਨਾ ਸਿਰਜਿ ਬਹੁਰਿ ਪਛਤਾਯੋ॥ (ਪੰਨਾ

1267) ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਠਾਕਰ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਕਈ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।" ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ

ਹੈ, ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਗੁਰੂ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੰਦਰਵਾਂ-ਸੋਲਵਾਂ ਗੁਰੂ ਬਣ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਬੁੰਗਾ ਕਿਉਂ ਗੱਡੀ ਬੈਠੋ ਹੋ? ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ "ਸਭ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉ ਗੁੰਬ" ਤੋਂ ਭਗੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਪਿਛੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ

ਕੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ? ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਉਪਰਾਲੇ ਤਾਂ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਹੀ ਪੱਲੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। **-ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ sarbjits@gmail.coms**

ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਬਾਨੀ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀਓ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੀ ਸੋਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹੇ ਫਿਰ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਖਬਰਾਂ 'ਚ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਗ ਦੇ ਬਾਨੀ ਕੌਣ ਸਨ, ਬਾਰੇ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਂਜ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਹਰੀ ਰਾਮ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 'ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ' ਦਾ ਨਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾ ਦੇ ਉਸਤਾਦ ਪੰਡਿਤ ਜੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਥਨੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸ਼ੋਕ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਿਸਲ ਭੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮਿਸਲ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਮਲਦਾਰੀ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਨਾਂਵਾਂ ਹੇਠ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੰਢੇ ਬੁੰਗੇ ਬਣਾਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਜੱਲ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰਾਂ (ਸਰਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ) ਨੇ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੁੰਗਾ ਜੱਲ੍ਹੇ ਵਾਲੀਆ, ਕਟਤਾ ਜੱਲ੍ਹੇ ਵਾਲੀਆ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂਵਾਲਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੱਲ੍ਹੇ ਵਾਲੀਏ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ 'ਮੁਦਕੀ ਦੀ ਜੰਗ' ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 'ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਜੰਗਨਾਮੇ' ਦੇ 59ਵੇਂ ਬੰਦ ਵਿਚ ਜੱਲ੍ਹੇ ਵਾਲੀਏ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜੱਲ੍ਹੇ ਵਾਲੀਏ ਬਣਤ ਬਣਾਵਦੇ ਨੀ। ਆਏ ਹੋਰ ਪਹਾਤ ਦੇ ਸਭ ਰਾਜੇ ਜਿਹੜੇ ਤੇਗ ਦੇ ਧਨੀ ਕਹਾਵਦੇ ਨੀ...। ਪੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ, **-ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।**

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਦੇਖ ਕੇ ਅਣਭਿੰਨ ਕਰਨਾ, ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਆਨਾ-ਕਾਨੀ, ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼, ਅਣਪੱਤ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਓਪਰਾਪਣ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ-ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਉਚਤਮਤਾ ਦਾ ਫੋਕਾ ਭਰਮ, ਰੁਤਬੇ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ੀ ਰੋਅਬ, ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਹੈਕੜ, ਧਨ-ਦੌਲਤ ਦਾ ਗੁਮਾਨ ਅਤੇ ਜਾਤੀ-ਉਚਤਾ ਦਾ ਫੁੱਫੂਰ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਵੀ ਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵੀ, ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਤੇ ਓਹਲੇ 'ਚ ਵੀ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਵੀ ਤੇ ਲਿਖਤ 'ਚ ਵੀ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦਾ ਸੌਤਾਪਣ, ਫਿਤਰਤ ਦਾ ਫੋਕਾਪਣ, ਸੋਚ-ਦਾਇਰਿਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾਬੰਦੀ, ਸੌਤੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਕਮੀਨਗੀ

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ, ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਨਾਕਾਰਾਤਮਿਕਤਾ ਉਪਜਾਉਂਦੇ, ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਤੇ ਸੰਤਾਪ ਦੀ ਬਗਲੀ ਪਾਉਂਦੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੀੜ, ਦਰਦ ਤੇ ਗਮ ਦਾ ਗੀਤ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਦਰ-ਬ-ਦਰ ਰਹਿਮ ਦੀ ਭੀਖ ਲਈ ਮੰਗਣ ਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੀ ਖਿੱਲੀ ਉਡਾਉਂਦੇ।

ਦੀ ਕਹਾਣੀ।
ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਮਿਲਾਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਸੋਚ, ਵਿਚਾਰ, ਵਿਹਾਰ ਅਚਾਰ ਅਤੇ ਗੁਫਤਾਰ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਇਕ ਭਰਮ, ਮੁਖੌਟਾ, ਤ੍ਰੇਤਿਆ ਤਲਿਸਮ, ਹੋਲਾ ਹਰਖਿਆਪਣ ਅਤੇ ਸੁਖਸੀ ਹਲਕੇਪਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ, ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਨਾਕਾਰਾਤਮਿਕਤਾ ਉਪਜਾਉਂਦੇ, ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਤੇ ਸੰਤਾਪ ਦੀ ਬਗਲੀ ਪਾਉਂਦੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੀੜ, ਦਰਦ ਤੇ ਗਮ ਦਾ ਗੀਤ ਬਣਾਉਂਦੇ, ਦਰ-ਬ-ਦਰ ਰਹਿਮ ਦੀ ਭੀਖ ਲਈ ਮੰਗਣ ਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੁਹਾਡੀ ਖਿੱਲੀ ਉਡਾਉਂਦੇ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੋ, ਮਨ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਕਾਰਾਂ, ਵਿਭਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਕੁਤਾਹੀਆਂ, ਕਮੀਨਗੀਆਂ, ਕਰਤੂਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁਲਹਿਣੇ ਵਕਤਾਂ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਸੂਲਾਂ ਉਗਾਉਂਦੇ, ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮੰਜ਼ਿਲ-ਮਾਰਗ 'ਚ ਧੁੰਦਲਕਾ ਉਪਜਾਉਂਦੇ। ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿਸਹੋਦਿਆਂ ਦੀ ਅਸੰਭਵਤਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਡਰ ਉਪਜਾਉਂਦੇ ਕਿ ਸਾਹ ਵੀ ਸਿਸਕਣ ਲੱਗਦੇ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਘੜਦੇ, ਪਾਕ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ, ਰੂਹ 'ਚ ਫਿਲਤਰਾਂ ਖੜੋਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੁਣ ਛਿੜਕ ਕੇ ਤਤਪਣ ਲਾਉਂਦੇ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਖੌਟਾਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਕੁੱਚੀ, ਕਰੂਰ, ਕਰੂਪ ਅਤੇ ਕੁਲਹਿਣੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਲਕਬ ਨੇ। ਅਜਿਹੀ ਕੁਸੰਗਤੀ ਵਿਚ ਉਲਾਹਮੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਵਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਸੋਅ ਆਉਂਦੀ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੋ, ਫੁਹਸ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕੋਝੀ ਕਲਾ ਨੂੰ, ਜੋ ਉਲਾਰ-ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ। ਮਾੜੇ ਵਿਚਾਰ, ਭੱਦੇ ਖਿਆਲ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰਗੀਣਤਾ ਦਾ ਕੁਸੱਤ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਮੰਥਨ, ਸੰਵੇਦਨਾ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ। ਨਿਰੋਲ ਰਸਵਾਦੀ ਸਾਹਿਤ ਮਾਨਵੀ ਰਸ-ਗੀਣਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰਬੋਤਮ ਕਿਰਦਾਰ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ, ਰਾਹਾਂ, ਸਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋ, ਜੋ ਰਸਾਤਲ ਵੰਨੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਉਗਿਆ ਏ ਕੁਕਰਮ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਵਿਚ ਪਾਪ ਦੀ ਜੰਝ ਦਾ ਜਲਜਲਾ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਹੀ ਏ ਤਾਂ ਉਸ ਕਲਮ ਨੂੰ ਕਰੋ, ਜੋ ਕੀਰਨਿਆਂ ਦੀ ਜਨਮਦਾਤੀ; ਬੁਰਸ ਨੂੰ, ਜੋ ਵਾਹੁੰਦਾ ਏ ਕਾਲੇ ਹਾਸੀਏ; ਸੋਚ ਨੂੰ, ਜੋ ਕੱਟੜਤਾ ਦੀ ਕਟਾਰ ਸੰਗ ਮਨੁੱਖੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਆਧਾਰਸ਼ਿਲਾ; ਉਸ ਖੋਜ ਨੂੰ, ਜੋ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਕਾਵਿ-ਰੰਗ ਇੰਨਾ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ! ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਜ਼ਖਮਾਂ, ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, “ਜ਼ਖਮ ਸਰੀਰਕ ਵੀ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵੀ, ਬਾਹਰੀ ਵੀ ਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵੀ, ਦਿਸਦਾ ਵੀ ਤੇ ਅਦਿੱਸਦਾ ਵੀ, ਡੂੰਘਾ ਫੱਟ ਵੀ ਤੇ ਝਰੀਟ ਵੀ ਅਤੇ ਰਿਸਦਾ ਵੀ ਤੇ ਆਇਆ ਖਰੀਡ ਵੀ।” ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਵੀ ਤੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵੀ, ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਤੇ ਓਹਲੇ 'ਚ ਵੀ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਵੀ ਤੇ ਲਿਖਤ 'ਚ ਵੀ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਹੈ, “ਰੁੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਗੋਂ ਮਨਾਓ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਸਾਹ ਬੇਵਫਾ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਉਤਰ ਆਵੇ।” -ਸੰਪਾਦਕ

ਮਰਸੀਆ ਪੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਵਾ ਸੇਕੇ, ਪਰ ਉਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅਪਨਾਓ, ਜੋ ਸੁਚਾਰੂ, ਉਸਾਰੂ ਅਤੇ ਅਰਥ-ਭਰਪੂਰ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਤੋਹਫਾ ਬਣੇ, ਨਾ ਕਿ ਕਫਨ ਬਣ ਕੇ ਕਬਰ-ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰੇ।

ਖੁਦ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ, ਨਾ-ਅਹਿਲੀਅਤ ਅਤੇ ਨਾ-ਕਾਬਲੀਅਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਨਤਾ ਲਈ ਅਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਉਣੇਪਣ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲ ਸੁਲੱਗ ਸਿਰਜਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹਾਸਲ ਬਣਦੀ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਦੇ ਨਾ ਕਰੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ, ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹਿੰਦੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਨ। ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ, ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਮਦਦ ਅਤੇ ਮਾਰਗ-ਦਰਸ਼ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਰਦੇ। ਪਲਕਾਂ ਵਿਛਾਉਂਦੇ, ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਚਾਨਣ ਛਿੜਕਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦੀਦਿਆਂ 'ਚ ਚੰਗੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਆਭਾ ਹੋਰ ਨਿਖੇਰੇ।

ਕਦੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਉਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਮਜੋਰੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੰਦ-

ਅਜਿਹੇ ਖਿਆਲ-ਖਬਤ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਖੁਸ਼ਨਸੀਬੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਕਦੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਲੋਚਾ ਹੋਵੇ, ਅੱਖ ਵਿਚ ਸਿੰਮਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਬਾਹ ਹੋਵੇ, ਬਿਗਾਨੀ ਪੀੜ ਕਾਰਨ ਮਨ 'ਚੋਂ ਉਠੀ ਆਹ ਬਣੇ, ਕਿਸੇ ਲਈ ਸੁਲੱਖਣੇ ਸਾਹ ਦੀ ਚਾਹ ਹੋਵੇ, ਪੀੜ-ਰਹਿਤ ਰਾਹ ਦੀ ਚਾਹਤ ਦੇਵੇ, ਜਿਉਣ ਦਾ ਸੁਦਾਅ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਰਨਗੀਣ ਭਾਵਾਂ ਲਈ ਦੁਆ ਹੋਵੇ, ਲੀਰਾਂ 'ਚ ਲਿਪਟੇ ਤਨ ਲਈ ਲਿਬਾਸ ਹੋਵੇ, ਸਿਰ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਦੀ ਆਸ ਹੋਵੇ, ਵਸਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਮਿਲਣ ਦਾ ਧਰਵਾਸ ਹੋਵੇ, ਕੁਝ ਨਰੋਇਆ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਸੋਸੇ ਮਨ ਲਈ ਹਰਸ-ਹੁਲਾਸ ਹੋਵੇ।

ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਉਦਮ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਜੋ ਗੰਧਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਸੁਫਾਫਤਾ ਲਈ ਹੰਝਲਾ, ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਪੌਣ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਲਈ ਪਹਿਲ, ਬਾਂਝ ਧਰਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰਖੇਜਤਾ ਲਈ ਕਰਮਵੰਤਾ, ਪੱਤਹੀਣ ਬਿਰਖ ਲਈ ਬਹਾਰ-ਨਿਉਦਾ, ਚੋਗ ਲੋਚਦੇ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਲਈ ਚੋਗ-ਚਾਹਨਾ, ਬੇਘਰਿਆਂ ਲਈ ਆਲੁਣਾ-ਅਰਦਾਸ,

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਹੀ ਏ ਤਾਂ ਉਸ ਕਲਮ ਨੂੰ ਕਰੋ, ਜੋ ਕੀਰਨਿਆਂ ਦੀ ਜਨਮਦਾਤੀ; ਬੁਰਸ ਨੂੰ, ਜੋ ਵਾਹੁੰਦਾ ਏ ਕਾਲੇ ਹਾਸੀਏ; ਸੋਚ ਨੂੰ, ਜੋ ਕੱਟੜਤਾ ਦੀ ਕਟਾਰ ਸੰਗ ਮਨੁੱਖੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਆਧਾਰਸ਼ਿਲਾ; ਉਸ ਖੋਜ ਨੂੰ, ਜੋ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਮਰਸੀਆ ਪੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿਵਾ ਸੇਕੇ, ਪਰ ਉਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅਪਨਾਓ, ਜੋ ਸੁਚਾਰੂ, ਉਸਾਰੂ ਅਤੇ ਅਰਥ-ਭਰਪੂਰ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਤੋਹਫਾ ਬਣੇ, ਨਾ ਕਿ ਕਫਨ ਬਣ ਕੇ ਕਬਰ-ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰੇ।

ਛੱਤਹੀਣਾਂ ਲਈ ਸਿਰ ਦੀ ਓਟ, ਭੁੱਖਿਆਂ ਲਈ ਦੇ ਡੰਗ ਦੇ ਆਹਾਰ ਦਾ ਆਹਰ ਅਤੇ ਜੋਤਹੀਣਾਂ ਲਈ ਜੋਤਧਾਰਾ ਦਾ ਧਰਵਾਸ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਉਸ ਅਰਾਧਨਾ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਾਨੇ ਨੂੰ ਕਲਮ, ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ, ਪੈਰ ਨੂੰ ਪੇੜ, ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ, ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਖਲਬਲੀ, ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ-ਪ੍ਰਵਾਹ, ਬੁੰਦ ਨੂੰ ਸਰਵਰ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ-ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਦੇਵੇ। ਸਫਰ ਨਿਰੰਤਰਤਾ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਖੁਦ ਤੋਂ ਬੇਰੁਖੀ। ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਉਸ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸੰਵਾਦ ਨੂੰ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਰੂਬਰੂ ਕਰਦਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਅਕਸ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਨੈਣੀਂ ਧਰਦਾ, ਕਮੀਨੀਆਂ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਦਿੰਦਾ ਪਰਦਾ, ਗਲਤੀਆਂ ਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਬਿਆਨਦਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਮੁੱਚ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ। ਮੁਖੌਟਾ ਮੁਕਤ ਕਰ, ਸੱਚ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕਰਦਾ। ਖੁਦ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੇ ਜਵਾਬ ਬਣਦਾ। ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਹਰਫਾਂ 'ਚੋਂ ਅਰਥ ਭਾਲਦੇ, ਆਪੇ ਨੂੰ ਹੰਘਾਲਦੇ, ਖਿਆਲਦੇ, ਸੰਭਾਲਦੇ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਮ ਰਹਿਤਲਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਭਿਆਲ ਕੇ ਤਾਜੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਤੇ ਤਮੰਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਕਦੀਰ-ਤਖਤੀ 'ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਕਲਾ-ਨਿਕਾਸੀ ਕਰਦੇ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮਿੱਤਰ-ਮੋਢਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਸੁਪਨਗੋਈ ਲਈ ਸ਼ਗਨ-ਸੋਢ, ਸੰਗ ਦਾ ਸ਼ੁਗੁਫਾ, ਹਿੰਮਤ, ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਤੇ ਹਾਰਦਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮਾ, ਮੋਹਵੰਤਾ ਗੀਤ, ਸਾਹ-ਸੁਗੰਧ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਦੀ ਰੀਤ। ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਕਿਥੇ ਜਾਵੇਗੇ? ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਦੀਆਂ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾ ਕੇ ਜਦ ਪਰਤ ਆਵੇਗੇ ਤਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗਲਵਕਤੀ 'ਚ ਹੀ ਦੁੱਖਾਂ-ਦਰਦਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਪਾਵੇਗੇ। ਅਪਣੱਤ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਲੋਚਾ ਵਿਚ ਲਬਰੇਜ਼

ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨੀ ਸੱਚ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦਾ ਸੁਰਫ ਬਣ ਜਾਵੇਗੇ। ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਮਨ ਬੀਹੀ ਨੂੰ ਖਟਖਟਾਉਂਦੀ, ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਠਾਹਰ ਭਾਲਦੇ, ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਕਾਰਨ ਮਨ 'ਚ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਪਾਲਦੇ, ਇਕੱਲੇ ਦੇ ਮਾਯੂਸ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦਾ ਹੀਆ ਕਰਦੇ, ਫਿਰ ਦਰਦ ਜਰਦੇ, ਕਣ-ਕਣ ਭਰਦੇ ਅਤੇ ਸਾਹ-ਸੋਗ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬਹੁਤਦੇ, ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੇ, ਵਰਾਉਂਦੇ, ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਂਦੇ, ਟਕੋਰ ਕਰਦੇ, ਫੱਟਾ 'ਤੇ ਮਰੂਮ ਲਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸਿਸਕੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸੂਹੇ ਬੋਲ ਤੇ ਸੁੱਚੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਲਾਉਂਦੇ। ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹਿੱਚਕੀਆਂ, ਹਾਵਿਆਂ ਤੇ ਹੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੁੱਖ-ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਤਰੇਗਾ।

ਜਦ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਚਾਹਤ ਨੂੰ ਮਨ 'ਚ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਚੀਸ ਅੰਦਰ ਉਤਰ, ਅੰਤਰ-ਮਨ ਨੂੰ ਦਰਦ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਟੰਗਦੀ, ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਦੀ। ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਨਾ ਪਾਓ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਜਦ ਸਰੋਕਾਰ, ਸਮਾਜਕ ਸੰਦਰਭ, ਸੁੱਚੀਆਂ ਸੋਚਾਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਜਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਸਮਰਥਾਵਾਂ, ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਰਦਸ਼ ਵਿਚ ਗਵਾਹ ਜਾਂਦਾ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤੋਤਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ, ਨਿਗੂਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਾਂ ਨੂੰ, ਸਾਦੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਨੂੰ, ਸਿੰਧ-ਪੱਧਰੀਆਂ ਇੱਲਤਾਂ ਨੂੰ, ਬਚਕਾਨਾ ਹੁੰਗਾਰਿਆਂ ਨੂੰ, ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਭਿੱਜਣ ਦੀ ਚਾਹਤ ਨੂੰ, ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਖੋੜਣ ਤੇ ਰੇਤ ਦੇ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ, ਪੰਛੀਆਂ ਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰਿੰਦੇ ਬਣਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਫੁੱਲ-ਪੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ

ਕਦੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਲੋਚਾ ਹੋਵੇ, ਅੱਖ ਵਿਚ ਸਿੰਮਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਬਾਹ ਹੋਵੇ, ਬਿਗਾਨੀ ਪੀੜ ਕਾਰਨ ਮਨ 'ਚੋਂ ਉਠੀ ਆਹ ਬਣੇ, ਕਿਸੇ ਲਈ ਸੁਲੱਖਣੇ ਸਾਹ ਦੀ ਚਾਹ ਹੋਵੇ, ਪੀੜ-ਰਹਿਤ ਰਾਹ ਦੀ ਚਾਹਤ ਦੇਵੇ, ਜਿਉਣ ਦਾ ਸੁਦਾਅ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਰਨਗੀਣ ਭਾਵਾਂ ਲਈ ਦੁਆ ਹੋਵੇ, ਲੀਰਾਂ 'ਚ ਲਿਪਟੇ ਤਨ ਲਈ ਲਿਬਾਸ ਹੋਵੇ, ਸਿਰ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਦੀ ਆਸ ਹੋਵੇ, ਵਸਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਮਿਲਣ ਦਾ ਧਰਵਾਸ ਹੋਵੇ, ਕੁਝ ਨਰੋਇਆ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਸੋਸੇ ਮਨ ਲਈ ਹਰਸ-ਹੁਲਾਸ ਹੋਵੇ।

ਰਚਾਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਖੁਦ ਹੀ ਰੁੱਸਣ ਤੇ ਮੰਨਣ-ਮਨਾਉਣ ਨੂੰ। ਖਿਡੋਣਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਬੁਰਕੀਆਂ ਪਾਉਂਦਿਆਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ, ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਕਿਰਤਾਂ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸੁਪਨ-ਸੰਸਾਰ ਸਜਾਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ।

ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਟੈਲੈਂਟ, ਸ਼ੌਕ, ਤਮੰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ। ਜਦ ਸ਼ੌਕ, ਸੁਪਨਾ ਬਣ ਕੇ ਸਫਲਤਾ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ੌਕ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੂਰਜ, ਬੱਚੇ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਹੁੰਦਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਪਾਣੀ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਖੁਦ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਲਾ, ਨਦੀ ਜਾਂ ਦਰਿਆ ਬਣਦਾ। ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬੰਨ ਕੇ ਝੀਲ ਜਾਂ ਡੈਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਜਾਂਦੀ। ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਕੱਚੀ ਮਿੱਟੀ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਖਿਡੋਣੇ ਤੇ ਭਾਂਡੇ ਖੁਦ ਹੀ ਬਣ ਜਾਣਾ। ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਹੀ ਮਲਦੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ, ਜਦ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣੋਂ ਹੀ ਹਟ ਜਾਂਦੇ।

ਬੰਦਾ ਹਰ ਮੁਸੀਬਤ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਔਖ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਭਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪੀੜਾ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਕੇ ਨੈਣਾਂ ਬੀਹ ਵਹਿੰਦੀ।

ਕਦੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਸੁੱਖਾਂ ਮੰਗਦਾ ਹੋਵੇ, ਸੁਭ-ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਚੰਗੇਰੀ ਸਿਹਤ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਦੁਆ ਬਣਦਾ ਹੋਵੇ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ ਰੂਹ ਦੇ ਜਾਨੀਆਂ ਨੂੰ। ਸਮਾਂ ਜਰੂਰ ਕੱਢੇ। ਕੀ ਪਤਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਪਰ ਦਿਲਜਾਨੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਕਿਸ ਨਾਲ ਕਰੋਗੇ ਪਿਆਰ ਜਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਚਾਰ?

ਜਦ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਅਹਿਮ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ ਇਤਬਾਰ? ਇਹ ਵਤੀਰਾ ਦੇਵੇਗਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਮੁੱਚ ਨੂੰ ਮਾਰ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ, ਗਲਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਨਾਦਾਨੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮਾਰੂ ਤੂਫਾਨ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਆਉਣ ਜਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕਹਿਰ ਬਣਨ।

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਜਦ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੋੜ, ਔਕਾਤ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਬਦਲਦੀ। ਸੁਖਸੀ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਬਦਲਣਾ ਹੀ ਵਕਤ ਨੂੰ ਬਹਾਰ ਤੋਂ ਪਤੜਬ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ।

ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਹੀ ਲੋਕ-ਚੋਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਨਫੀ ਹੋ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਖੋਲ ਤੀਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਕਦੇ ਤੱਕ ਜੀਅ ਸਕਦਾ ਏ ਮਨੁੱਖ ਦਰਦਮੰਦਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ?

ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਮਨ ਵਿਚ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਰਾਖ ਹੋਣ ਵੀ ਅੰਗ ਸੁਲਘਦੀ ਏ।
ਰੁੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਗੋਂ ਮਨਾਓ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਸਾਹ ਬੇਵਫਾ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਉਤਰ ਆਵੇ। ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਯਾਦ ਆਉਣਗੀਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਨਸੀਹਤਾਂ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗ-ਸਾਥ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਸਫਰ 'ਤੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਾਭ ਲਭਾਉਣਾ, ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਣੀਆਂ, ਦੁਆਵਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਣਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਕਾਸ, ਵਿਸਥਾਰ, ਸੁਪਨ-ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਬੁਲੰਦਗੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਬਣਨ।

ਰੁੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਗੋਂ ਮਨਾਓ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਸਾਹ ਬੇਵਫਾ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਉਤਰ ਆਵੇ। ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਯਾਦ ਆਉਣਗੀਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਨਸੀਹਤਾਂ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗ-ਸਾਥ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਸਫਰ 'ਤੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਾਭ ਲਭਾਉਣਾ, ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਣੀਆਂ, ਦੁਆਵਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਣਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਕਾਸ, ਵਿਸਥਾਰ, ਸੁਪਨ-ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਬੁਲੰਦਗੀ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਬਣਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਵੇਖੋ)

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ 98 ਸਾਲ ਜੀਵੀ ਤੇ ਪਤਨੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਕੌਰ 2008 ਤਕ ਜਿਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਉਹਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵੀ ਨੌਬੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੀਵਿਆ। ਕੰਵਲ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿਣਾ ਉਹਦੇ ਸੌ ਸਾਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਹੈ। ਅਨੁਪ ਵਿਰਕ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ:

ਉਹ ਚੰਨ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਜਿਹਾ
ਔਂਤਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਬਰਸਾਤ ਜਿਹਾ
ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਸਾਹਿਤ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ
ਉਹ ਅਕਾਸ਼ ਦੀ ਖੁੱਲੀ ਕਿਤਾਬ ਜਿਹਾ
ਉਹ ਇਸ਼ਟ ਜਿਹਾ ਉਹ ਇਸ਼ਕ ਜਿਹਾ
ਮੇਰੇ ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ ਲਿਸ਼ਕ ਰਿਹਾ।

28 ਜਨਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਅਸੀਂ 'ਕੱਠਿਆਂ ਨੇ ਢੁੰਡੀਕੇ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਵੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਢੁੰਡੀਕੇ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਠੰਢ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਭੂਰੀ ਦੀ ਦੁਹਰੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਮੇਲੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਜਕੋ-ਤਕੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ, "ਕੀ ਪਤਾ ਮੁੜ ਕੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣਾ ਨਸੀਬ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ।"

ਕੰਵਲ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਹਿਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਹਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਖੁੰਡੀ ਵੇਖੀ, ਜੋ ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਉਹਦੇ ਲੜਕੇ ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 905-799-1661

ਮੱਲੇ-ਮੱਲੀ ਫੜਾਈ ਸੀ। ਮੇਲੇ 'ਚ ਸਟੇਜ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਕਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਮੇਲਾ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਲੈ ਮੈਂ ਹੁਣ ਸਾਲ ਭਰ ਨੂੰ ਡੋਲਦਾ।"

1961-62 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੁਕਤਸਰ ਬੀ. ਐਡ. ਕਰਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਡਾਇਲਾਗ ਹੀ ਮਾਘੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਛੁੱਟੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੀਵੀਂ ਬਣੇ ਨਚਾਰ ਨੇ ਨੱਚਦਿਆਂ ਅੱਖ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਲੈ ਮੈਂ ਹੁਣ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਡੋਲਦਾ।"

ਕੰਵਲ ਨਾਵਲਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ, ਵਾਰਤਕਕਾਰ, ਕਵੀ, ਪੱਤਰਕਾਰ, ਰੇਖਾ ਚਿਤਰਕਾਰ, ਚਿੱਠੀ ਲੇਖਕ, ਸਾਹਿਤ ਸਭੀਆ, ਕਾਨਫਰੰਸੀਆ, ਅਵਾਰਡੀਆ, ਸੈਲਾਨੀ, ਸ਼ਤਰੰਜ ਦਾ ਖਿਡਾਰੀ, ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਕਬੀਲਦਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਖੇਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਸ਼ਕੀ ਵੀ। ਸਾਧ ਬਣਦਾ-ਬਣਦਾ ਬਚਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਵੈਲੀ ਬਣਨ ਦੇ ਆਸਾਰ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਵੈਲੀ ਬਣਨੋਂ ਵੀ ਬਚ ਗਿਆ। ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਵੇਖੋ ਕਿ ਦਸਵੀਂ ਫੇਲ੍ਹ ਅਤੇ ਪੰਜ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਾਪ ਉਤੇ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਐਮ. ਬੀ. ਬੀ. ਐਸ. ਪਾਸ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਮਰ ਮਿਟੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਪੁੰਨਿਆਂ ਦਾ ਚਾਨਣ' ਤੇ 'ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ' ਪੁਸਤਕਾਂ

ਕਾਵਿ ਕਿਆਰੀ
ਸੈਲਫੀ
ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਦਾ ਅਜੇ ਅੱਧਾ ਪਹੁ ਫਟੀ ਨਹੀਂ ਹਨੇਰੇ ਹੀ ਫੁੱਟਦੇ ਨੇ। ਮਾਹੀਗੀਰ ਕਈ ਸਿਰਫ ਸੌਕ ਵਜੋਂ ਤੜਕੇ ਉਠ ਕੇ ਕੁੰਡੀਆਂ ਸੁੱਟਦੇ ਨੇ। ਮੱਛੀ ਲਾਲਚ ਗੰਭੀਰੇ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹ ਲਵੇ ਖਿੱਚ ਕੁੰਡੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਪਲੱਟਦੇ ਨੇ। ਮੱਛੀ ਤੜਫਦੀ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਖਿੱਚ ਸੈਲਫੀਆਂ ਨਜ਼ਾਰੇ ਲੁੱਟਦੇ ਨੇ। ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚਣ ਤੱਕ ਹੈ ਗਰਜ ਸਾਰੀ ਅੱਧੀ ਮੋਈ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਸੁੱਟਦੇ ਨੇ। ਫੇਸ ਬੁਕ ਅੱਜ ਫੋਟੋਆਂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਫੜ੍ਹਾਂ ਫੜਨ ਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਦੇ ਨੇ। ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਦਿਖਾਵੇ ਦਰਿਆ ਚਲਦੇ ਲਾਈਕ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਬੰਨ ਵੀ ਟੁੱਟਦੇ ਨੇ। ਮੰਨਿਆ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਰੋਸ ਨਾ ਮਨ ਕੋਈ ਔਵੇਂ ਮੱਛੀਆਂ ਗਲ ਪਏ ਘੁੱਟਦੇ ਨੇ। ਕੂੜ ਨਿਖੁਟਣਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪਖੰਡੀ ਖੋਟ ਦੇ ਖੂਹ ਪਏ ਪੁੱਟਦੇ ਨੇ। ਮਾਹੀਗੀਰ ਹੁਣ ਮੱਛੀਮਾਰ ਬਣ ਗਏ ਭਲਾਂ ਦੱਸੋ ਜੀ 'ਕਰਮ' ਕੀ ਖੱਟਦੇ ਨੇ।
-ਕਰਮ ਬਰਨ
ਹਿਊਸਟਨ, ਟੈਕਸਸ।
ਫੋਨ: 201-920-6230

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀ ਝੰਡੀ-3

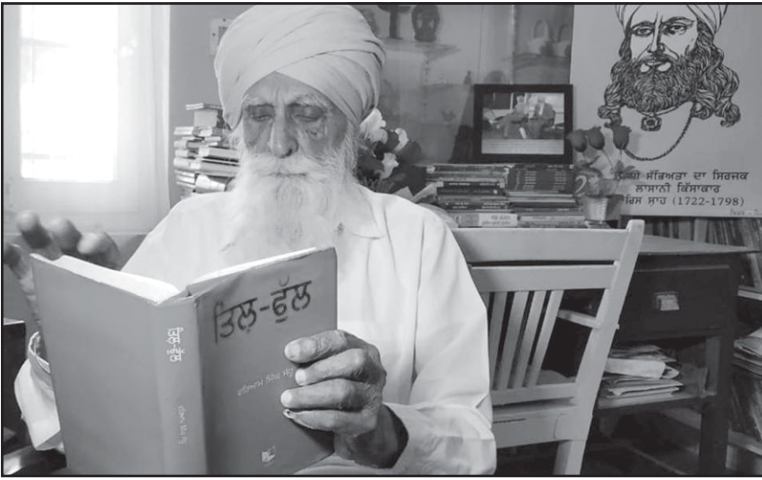
ਚੰਨ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਜਿਹਾ ਕੰਵਲ

ਸਾਹਿਤ ਰਤਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ 27 ਜੂਨ 2019 ਨੂੰ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਸੀ ਸਾਲ ਲਿਖਣ ਤੇ ਸੌ ਸਾਲ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ 'ਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾਮੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਸੀ ਵਰ੍ਹੇ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸੌ ਸਾਲ ਜੀਵਿਆ ਹੋਵੇ। ਬਰਨਾਰਡ ਸ਼ਾਅ, ਬਰਟਰੰਡ ਰੱਸਲ ਤੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਨਾਮੀ ਲੇਖਕ ਸੈਂਚਰੀ ਮਾਰਦੇ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਆਖਰ ਇਹ ਸੈਂਚਰੀ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਈ। ਆਲੋਚਕ ਤੇ ਲੇਖਕ, ਸਭ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੰਵਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਠਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਲਿਖੀਆਂ 'ਭਾਵਨਾ' ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਦੀ ਪਾਰਵਤੀ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਕੰਵਲ ਨੂੰ 'ਭੇਤ' ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ। ਤੀਹ ਸਾਲ ਮੈਂ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਉਹਦਾ ਭੇਤ ਨਾ ਪਾ ਸਕਿਆ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਲਿਖ ਦੇ ਜਸਵੰਤ

ਬੈਠ ਗਏ। ਮੈਂ ਭਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜੁੱਸਿਆਂ, ਕਲੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੁਤਬਿਆਂ ਤੇ ਭੋਥਿਆਂ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ, ਉਹ ਜਾਨੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਜੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਬੀਅਰ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਤੇ ਗਲਾਸ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਪਏ ਸਨ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਭਲਵਾਨ ਸਰਦਾਈ ਦੀ ਥਾਂ ਬੀਅਰ ਪੀ ਕੇ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ! ਬੀਅਰ

ਗੱਲਾਂ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸੀਆਂ...।"
"ਇਹ ਜਾਣੀਜਾਣ ਜੁ ਹੋਏ।" ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਤੇ ਹੱਸ ਪਿਆ।
ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਬੇਫਿਕਰ ਰਹੋ, ਮੈਂ ਘਰ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ।" ਮਾਹੌਲ ਸਹਿਜ ਸੁਖਾਵਾਂ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਕੋ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾ ਫੋਟੋ ਖਿਚਾਉਣ ਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਘੁੰਮੀ ਐ। ਫਜ਼ੂਲ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਸਮਾਂ ਗੁਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜਿਹੜੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮਿੰਟ ਹਨ, ਪਹਿਲਵਾਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾਣ। ਕੰਵਲ ਸਦਕਾ ਉਹ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਰਹੀ।
ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕੰਵਲ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਲਿਖੇ, "ਖੇਡਦੀ, ਖਿਡਾਉਂਦੀ ਤੇ ਸਦਾ ਜਾਗਦੀ ਸੰਸਾਰਕ ਰੂਹ ਨੂੰ, ਲਹਿਰਾਂ ਮਾਰਦੇ ਪਿਆਰ ਉਛਾਲੇ ਨਾਲ; ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੁਮਾਇਆ ਆਤਮਾ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਖਿਡਾਰਵਾਨ ਨੂੰ, ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, 15-2-2011"

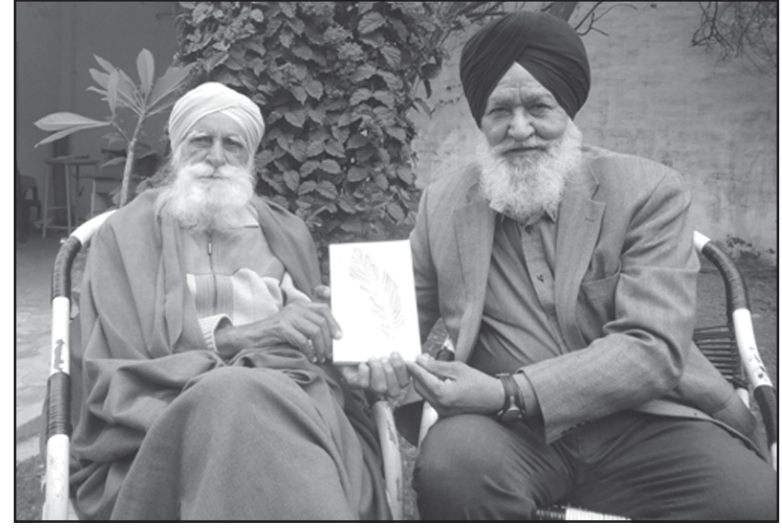

ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਮਸ਼ਰੂਫ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਗਿੱਲ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਹੈ।"
1978 ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਮੈਂ ਕਾਲਜੋਂ ਮੁੜਦਾ ਡਾਕਘਰ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਡਾਕ ਲੈਣ ਆਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਡਾਕੀਏ ਨੇ ਮੇਰੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਾ ਕੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਾਰਸਲ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੰਵਲ ਨੇ ਟੇਵਾ ਲਾਇਆ, ਇਹਦੇ 'ਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਨਵਯੁਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੇ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਘੇ ਖਿਡਾਰੀ' ਛਾਪ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਆਰਸੀ' ਵਿਚ ਛਪੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਫਿਰ ਕੰਵਲ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਵਾਈ।
ਉਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਸੈਰ ਨੂੰ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਕੰਵਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਰ ਮੂਹਰੇ ਮਿਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਜਲੰਧਰ ਅੱਜ ਦਾਰੇ ਦੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਐ। ਤੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ, ਚੱਲ ਕਰ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ। ਮੈਂ ਕਾਦਰ ਕੋਲ ਦਾਰੇ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ।"

ਦਾ ਨੀਮ ਗੁਲਾਬੀ ਨਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲਿਸ਼ਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਫਿਲਮੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸਨ, ਜੋ ਦਾਰੇ ਨਾਲ ਮੌਜ ਮੇਲੇ ਲਈ ਆਏ ਸਨ।
ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਸਕੀ। ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਬੜੇ ਤਪਾਕ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ। ਕੰਵਲ ਤੋਂ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਕੰਵਲ ਨੇ ਮੇਰੀ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ। ਮੈਂ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਦੋ ਪੂਰਬੀਏ ਫੌਜੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ, "ਪਹਿਲਵਾਨ ਜੀ, ਹਮ ਨੇ ਆਪ ਕੇ ਸਾਥ ਫੋਟੋ ਉਤਰਵਾਨੀ ਹੈ। ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕੀਜੀਏ।"
ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅੱਖਾਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਾਥੋਂ ਹਾਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਸੀਟ ਤੋਂ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਦੋਵੇਂ ਫੌਜੀ ਉਹਦੀਆਂ ਕੱਛਾਂ ਹੇਠ ਆ ਗਏ। ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ਜਗੀ ਤਾਂ ਇਕ ਲਾਲਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਮੈਂ ਜੀ ਆਪਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖਿਚਾਉਣੀ ਐ।" ਉਹ ਫੋਟੋ ਵੀ ਖਿੱਚੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਹੋਟਲ ਦਾ ਬਹਿਰਾ ਫੋਟੋ ਖਿਚਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਅਖੀਰ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦਾ ਖਹਿਤਾ ਉਦੋਂ ਛੁੱਟਾ ਜਦੋਂ ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਰੀਲ ਈ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਫਿਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਕਾਸ਼ੀ ਧਾਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਕਾਲੀ ਪੜਲਣ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਕਾਲੀ ਬੁਸ਼ਰਟ। ਗੋਡੇ ਨਾਲ ਗੋਡਾ ਜੋੜੀ ਮੈਂ ਰੁਸਤਮੇ ਜ਼ਮਾਂ ਪਹਿਲਵਾਨ ਦੀ ਛੋਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ। ਪੈਂਟ ਉਹਦੇ ਪੱਟਾਂ ਵਿਚ ਫਸੀ ਪਈ ਸੀ ਤੇ ਛਾਤੀ ਉਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੱਥ ਵੱਡੇ ਤੇ ਨਿੰਗਰ ਸਨ।
ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸਾਂ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ। ਫੋਟੋ ਖਿਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਗੇ।" ਉਸ ਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਰਨਾ ਈ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦਾ ਮਨ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋ ਅਗਲੇ ਕਿੰਨਾ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਆ?"
"ਉੱਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੱਜ ਨੱਸ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਓ?"
"ਹਾਂ, ਆਪਾਂ ਖੁਸ਼ ਈ ਰਹਿੰਦਾ। ਭਲਵਾਨ ਖੁਸ਼ ਈ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।"
"ਮੈਂ ਤੇ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਆਏ ਆਂ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਈ

ਕੰਵਲ ਦੇ ਬਣਾਏ ਸਾਹਿਤ ਟਰੱਸਟ ਢੁੰਡੀਕੇ ਵੱਲੋਂ 1978-79 'ਚ ਪਹਿਲਾ ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ ਅਵਾਰਡ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮਾਗਮ ਲੁਧਿਆਣੇ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਦਾਸੀ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਸੀ, "ਮਘਦਾ ਰਹੀ ਵੇ ਸੂਰਜਾ ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ...।"
23 ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਪਾਸ਼ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ। ਸੁਰਧਾਜਲੀ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ ਕੰਵਲ ਤਲਵੰਡੀ ਸਲੇਮ ਪੁੱਜਾ, ਜਿਥੇ ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਢੁੰਡੀਕੇ ਪਰਤ ਆਇਆ।
ਇਕ ਵਾਰ ਆਤਮ ਹਮਰਾਹੀ ਨੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

'ਤੇ ਸੱਦਿਆ। ਉਥੇ ਪਾਸ਼ ਵੀ ਕਵਿਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਆਇਆ ਸੀ। ਕੰਵਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਪਰਤਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਤਰਸੇਮ ਪੁਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਪੈਸੇ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਸਨ। ਪਾਸ਼ ਉਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ 'ਦੇਸ਼ ਪਰਦੇਸ' ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਪਾਸ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲਿਆਂ ਸਾਂ। ਛੀਟਕਾ ਜਿਹਾ ਨੌਜੁਆਨ ਸੀ, ਜੀਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸੰਗਾਊ ਤੇ ਵਾਲ ਘੁੰਗਰਾਲੇ ਸਨ। ਕੰਵਲ ਨੇ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਫਾਫਾ ਫੜਾਇਆ, ਜੀਹਦੇ 'ਚ ਪੰਜ ਸੌ ਦੇ ਨੋਟ ਸਨ। ਪਾਸ਼ ਨੇ ਲਿਫਾਫਾ ਜੋਬ 'ਚ ਪਾਇਆ

ਤੇ ਬਿਨਾ ਕਵਿਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਸਾਥੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਕੀ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਹਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਨੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਕੰਵਲ ਮੁੜਦਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਆਪਾਂ ਯਾਰ ਪੈਸੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਫੜਾਉਣੇ ਸੀ।"

ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੇਖਕ 'ਚਿੱਕਤ ਵਿਚ ਉਗਿਆ ਕੰਵਲ', ਕੋਈ 'ਸਾਹਿਤ ਗਗਨ ਦਾ ਸੂਰਜ', ਕੋਈ 'ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਅਸਵਾਰ', ਕੋਈ 'ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਧਰੂ ਤਾਰਾ', ਤੇ ਕੋਈ 'ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਲੜਦਾ ਸੂਰਜ' ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਕੱਠਾਂ ਨੇ ਝੋਡਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ, ਨਹੇਰੇ ਵੀ ਮਾਰੇ ਤੇ ਤੋਹਮਤਾਂ ਵੀ ਲਾਈਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ 'ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦਾ ਪੋਲਦਾੜੀਆ ਪੁੱਤ' ਤੇ 'ਮੌਕਾਪੁਸਤਾਂ ਦਾ ਲਗਝਦਾਦਾ' ਲਿਖਣ ਤਕ ਗਏ।
ਕੰਵਲ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਚੁੱਕ ਲਓ, ਉਹਦੇ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਦਿਸੇਗਾ: ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਬਾਈ, ਤੁਹਾਡਾ ਪਿਆਰਾ ਦੋਸਤ, ਹਾਣੀ-ਸਾਈ ਤੇ ਹਮਰਾਹੀ, ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਿਮਾਣਾ ਸੇਵਕ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਦੇਣਦਾਰ, ਮੈਂ ਹਾਂ ਲੁੱਟੇ ਪੁੱਟੇ ਤੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਮਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੇਟਾ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਦਾ ਝੰਜੋੜਿਆ ਇਕ ਲੇਖਕ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਕਲਮ ਟੇਕਦਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜਦਾ, ਕਾਮਿਓ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਓ ਤੁਹਾਡਾ ਹਮਦਰਦ ਭਰਾ, ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਤੁਹਾਡਾ ਬਾਈ, ਮੇਰੀ ਦੁਖਾਂ ਦਰਦਾਂ ਵਿਚ ਭਿੰਜੀ ਫਤਿਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨੀ, ਕੌਮੀ ਦਰਦਾਂ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ, ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ ਮੁੜ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾਉਂਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਤੇਰੀ ਸਦਾ ਖੈਰ ਮੰਗਦਾ ਤੇਰਾ ਇਕ ਪੁੱਤਰ-ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਕੰਵਲ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ 1980 ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਹਨ-ਸੁਮੀਤ ਤੇ ਹਰਮੀਤ। ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਪੋਤ ਨੂੰ ਹ ਹੈ ਤੇ ਅਮਾਨਤ ਪੜਪੋਤੀ। ਕੰਵਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਲੜਕੀ ਪ੍ਰੋ. ਰੁਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਗਿੱਲ ਤੇ ਭਤੀਜੇ ਦਿਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੰਵਲ ਦੀਆਂ ਪੋਤ ਨੂੰਹਾਂ ਤੇ ਪੋਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਰੇ ਢੁੰਡੀਕੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਰਬਜੀਤ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਠੋਕੇ 'ਤੇ ਦਿੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰ 'ਚ ਲਵੇਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ, ਸਾਰਾ ਦੁੱਧ ਮੁੱਲ ਦਾ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
5 ਜਨਵਰੀ 2019 ਨੂੰ ਢੁੰਡੀਕੇ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਵਲ ਦੇ ਘਰ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤ ਤੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਾ ਆਇਆਂ ਸਾਂ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਆਪਾਂ ਮੇਲੇ 'ਚ ਝੰਡੀ ਕਰਨੀ ਐ। ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਹਾਣੀ ਢੁੰਡੀਕਿਆਂ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਖੇਡ, ਖੇਡ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵੇ!

ਇਕਰਾਰ ਮੂਜਬ ਅਸੀਂ ਮੇਲੇ 'ਚ ਗਏ।

ਇਕਰਾਰ ਮੂਜਬ ਅਸੀਂ ਮੇਲੇ 'ਚ ਗਏ।

(ਸਮਾਪਤ)

ਸਾਂਝੀਆਂ ਧੀਆਂ

ਪਿਛਲੇ ਪੱਚੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਰਪੰਚ ਬਣਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ, ਅੱਜ ਖੁਦ ਪੰਚਾਂ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਦੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਖੇਤ ਉਜਾੜ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਪੰਚਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹਰਜਾਨਾ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਪੰਚਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣਾ ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਭੋਲਾ ਰਾਮ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਖਫਾ ਸਨ ਕਿ ਉਹਨੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਸਿੱਧਾ ਜਾ ਕੇ ਸਰਪੰਚ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ, ਉਹਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਦੁਗਣੇ-ਤਿਗਣੇ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਇਹ ਖੂਬੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਤੱਕੜੀ 'ਤੇ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਪੂਰੇ ਉਤਰਦੇ ਸਨ; ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਸਰਪੰਚ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰੱਕਦੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਦੀ ਸਾਖ

ਜੇ. ਬੀ. ਸਿੰਘ, ਕੈਂਟ
Email: jupneja@gmail.com

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ, ਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜਿੱਤਣ ਵਾਸਤੇ, ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ।

“ਦੇਖੋ, ਮੇਰੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ। ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਇਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਪਰ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਪਵਾਹੀ ਕਰਕੇ, ਮੇਰੀ ਸਾਰੇ ਸਾਲ ਦੀ ਹੱਡ ਤੋੜ ਕੇ ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ।”

ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਹ ਖਬਰ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਲੜਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਤੋਂ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸੇ ਇੱਕੱਠੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਐਵੇਂ ਬਹਾਨਾ ਹੀ ਹੈ, ਸੋ ਉਹ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ,

“ਪਰ ਅਜ ਤਕ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਹੱਡ ਭੰਨ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਸਾਲ ਘਾਟਾ-ਘਾਟਾ ਕਹਿ ਕੇ ਜਣੇ-ਖਣੇ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਮੰਗ ਕੇ ਦਿਨ ਟਪਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਤੂੰ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ? ਤੇਰੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ?”

ਇਹ ਸੱਚ ਸੀ। ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਜਿਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਧਾਰ ਮੰਗਦਾ, ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਜੋ ਆਪ ਕਮਾਉਂਦਾ, ਨਜ਼ੇ ਪੱਤੇ ਵਿਚ ਖਰਚ ਦਿੰਦਾ। ਜਨਾਨੀ ਉਹਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਦੀ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਂਦੀ, ਸਵਾਈਆਂ ਕਰਦੀ, ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚਲਦਾ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸਨ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤਾ ਕਰਜ਼ਾ ਆਪ ਹੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਮੰਗੇ। ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਦੇ ਘਰ ਰੋਜ਼ ਚੱਕਰ ਮਾਰਦੇ। ਕੇਵਲ ਉਸ

ਵਕਤ, ਜਦ ਉਹਦੀ ਧੀ ਘਰ ਇਕੱਲੀ ਹੋਂਦੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ। ਮਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਕੁੜੀ ਰੋ ਪੈਂਦੀ ਤੇ ਮਿੰਨਤ ਕਰਦੀ, “ਮਾਂ, ਘਰ ਰੋਟੀ ਪੱਕੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਟੇਡਿਆਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹ।”

ਮਾਂ ਪੈਸੇ ਜੋੜਦੀ, ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹ ਦਿੰਦੀ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ, ਉਹੀ ਕਮਬਖਤ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਦਾਹੂ ਪਿਲਾ ਦਿੰਦੇ, ਹਮਦਰਦੀ ਜਤਾਉਂਦੇ ਤੇ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਉਧਾਰ ਲੈ ਲੈਂਦਾ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਇੰਜ ਹੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਚਾਰੀ ਧੀ ਕਦੇ ਕਦੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਸੋਚ ਲੈਂਦੀ, ਪਰ ਮਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਣ 'ਤੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ।

ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਮਾਹਿਰ ਸੀ। ਜਦ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਐਸੀ ਗੱਪ ਛੱਡਦਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਪੈਸੇ ਦੂਣੇ ਵਾਪਸ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦਿਵਾ ਦਿੰਦਾ। ਪਰ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਘੜ ਦਿੰਦਾ। ਬਹਾਨੇ ਵੀ ਐਸੇ ਕਿ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਮੁੜਦਾ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ, ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ, ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪੈਸੇ ਮਠੋਰੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ, ਮਾਮੇ ਤੇ ਤਾਇਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਰ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਖਾਤਰ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭੋਲੇ ਦੀ ਬੀਵੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਦੇ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹਰਜਾਨਾ ਮੰਗ ਰਿਹਾ। ਕੋਈ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਪੰਚਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਘਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ, ਜੋ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਵਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧੋਖਾ ਖਾ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਿਛੇ ਉਹ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਲੋਹੜੇ ਦੇ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਖੈਰ! ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਰੱਖੀ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਪੰਚਾਇਤ ਇੱਕੱਠੀ ਹੋਈ। ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ, “ਕੀ ਤੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਕੋਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਖੁਦ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ?”

“ਨਹੀਂ ਹਜ਼ੂਰ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਇਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾ ਧਮਕਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।” ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ?”

“ਜੀ ਹਜ਼ੂਰ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦੀ ਕਸਮ, ਮੈਂ ਖੁਦ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਝਾਂ ਇਸੇ ਦੀਆਂ ਹੀ ਸਨ।”

“ਪਰ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੇਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੋਈ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ।”

“ਲੋਕ ਤਾਂ ਕਹਿਣਗੇ ਹੀ, ਆਖਰ ਸਰਪੰਚ ਜੋ ਹੈ। ਕੱਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਇਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣੇ ਨੇ।”

“ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਸਾਰੀ ਫਸਲ

ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ।” ਸਭਾ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੋਟ ਮਾਰੀ।

ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। “ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਫਾਈ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੋਗੇ?” ਇਕ ਪੰਚ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਦੋਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ।”

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮੰਗਿਆ ਹਰਜਾਨਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੋਗੇ।”

“ਜੀ ਹਜ਼ੂਰ, ਮੇਂ ਹਰਜਾਨਾ ਭਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਪਰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਦੀ ਜਾਨ

ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਮਾਹਿਰ ਸੀ। ਜਦ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਐਸੀ ਗੱਪ ਛੱਡਦਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਪੈਸੇ ਦੂਣੇ ਵਾਪਸ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦਿਵਾ ਦਿੰਦਾ। ਪਰ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਘੜ ਦਿੰਦਾ। ਬਹਾਨੇ ਵੀ ਐਸੇ ਕਿ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਮੁੜਦਾ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ, ਗਰੀਬੀ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ, ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪੈਸੇ ਮਠੋਰੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ, ਮਾਮੇ ਤੇ ਤਾਇਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਮਾਰ ਚੁਕਾ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਖਾਤਰ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਭੋਲੇ ਦੀ ਬੀਵੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਦੇ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਤਦ ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਉਧਾਰ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪੈਸੇ ਮੌਜੂਦ ਵੇਦੇਗਾ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮੂੰਹ ਮੰਗੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ।”

“ਭੋਲਾ ਰਾਮ, ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ?”

“ਜੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਲਈ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ। ਉਧਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ।”

“ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ, ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ। ਕੀ ਤੂੰ ਇਥੋਂ ਤਕ ਗਿਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਇੰਨਾ ਹਰਜਾਨਾ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ?”

“ਪੰਚਾਇਤ ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਚੁਕਾਏਗਾ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੇਰਾ ਹਰਜਾਨਾ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ।”

“ਪਰ ਉਹ ਪੈਸੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਨੇ ਵਰਤ ਲਏ ਸੀ। ਜੇ ਅਜ ਵੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਾਂ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਇਹ ਰਕਮ ਇੱਕੱਠੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਲੱਗਣਗੇ। ਪਰ ਪੈਸੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਔਖੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਮੇਰੀ ਧੀ ਦੀ ਸਾਦੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।” ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਗਿੜਗਿੜਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਤੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ, ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਮਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਏ।” ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੰਚਾਇਤ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਈ।

ਫਿਰ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਉਧਾਰ ਮੰਗਣ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਅਹਿਸਾਨ ਫਰਮੋਸ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਦਿਨ ਨੇੜੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਘਟੇ ਘਟ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ।

ਘਰ ਵਿਚ ਮਾਤਮ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਤੇ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਉਹਦੀ ਧੀ ਤੋਂ ਸਹਾਰਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਮਬਖਤ ਮੁਸ਼ਟੇਡੇ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਪੈਰੀ ਪੈ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਮੈਂ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ, ਜੇ

ਸਰਪੰਚ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਵੀ। ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਹੰਝੂ ਸਨ। ਸਰਪੰਚ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਸੌ ਸੌ ਰੁਪਿਆਂ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਗੁੱਥੀ ਫੜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਨਾਂਹ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆਉਣੀ ਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਨਾ।” ਮਾਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਲੋ ਆ ਗਈ ਜੇ ਰਾਣੇ।” ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵਤਦਿਆਂ ਦੇਖ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਜਾਹ ਰਾਣੇ, ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਚਾਹ ਬਣਾ।” ਮਾਂ ਨੇ ਧੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

ਰਾਣੇ ਅੰਦਰ ਰਸੋਈ ਵਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਸਰਪੰਚ ਦਾ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਗੁੱਥੀ ਫੜਾਉਣਾ, ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨਾ ਤੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਇਆ।

“ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੇ ਮਾਪੇ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇਹਦੇ ਲੜ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ ਨੇ। ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਰੰਡਾ।” ਸੋਚ ਕੇ ਉਹਦਾ ਅੰਦਰ ਕੰਬਿਆ।

“ਪਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਹ ਏ। ਕਿੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਝੱਖ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਟੁੱਟਣ 'ਤੇ ਆਇਆ ਪਿਆ ਏ।” ਉਹਨੇ ਸੋਚਿਆ।

ਉਹਨੇ ਰਸੋਈ 'ਚ ਚੁਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਚਾਹ ਰੱਖੀ। ਹੇਠਾਂ ਮੱਠੀ ਜਿਹੀ ਅੱਗ ਬਾਲੀ ਤੇ ਆਪ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਸੀਸੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਿਆ।

“ਕਿੰਨੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹਾਂ ਮੈਂ। ਕਿਸੇ ਅਮੀਰ ਘਰ ਜੰਮਦੀ ਤਾਂ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦੇ। ਗਰੀਬੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਕਰ ਦਿਤਾ।”

ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਲਿਆ ਕੇ ਉਹਨੇ ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ। ਉਹਦਾ ਪਿਓ ਅਜੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੀ ਸੀ। ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਏ ਨੋਟਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਲੈ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ।”

“ਮੇਰੇ ਪੈਸੇ?”

“ਕੱਲ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਕੋਲ। ਉਹਨੇ ਪੈਸੇ ਮੌਜੂਦ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ ਰੋਣ ਲੱਗਾ।

“ਕਿਉਂ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਦੇ ਓਂ ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਭਰਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੀ, ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਭਰਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਭਰਾ, ਨਾ ਭਤੀਜਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਖੇਤ, ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਅੱਗ... ਉਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਲਈ ਇਕ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਸੀ। ਸੱਚ ਦਸੋ, ਇਹ ਕੀ ਬੁਝਾਰਤ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋ?”

“ਭੋਲਾ ਰਾਮ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਤੂੰ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਉਧਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਗ ਸਕਦਾ। ਤਾਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਤੇਰੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਛੱਡਣੀਆਂ ਪਈਆਂ, ਫਸਲਾਂ ਲੜਾਤਨ ਲਈ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ, ਤੂੰ ਹਰਜਾਨਾ ਮੰਗੇਗਾ। ਕਮਲਿਆ! ਧੀਆਂ ਤਾਂ ਸਭ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੋਈ ਧੀ ਪੈਸਿਆਂ ਖੁਣੋਂ ਵਿਆਹਣੋਂ ਰਹਿ ਜਾਏ, ਇਹ ਮੈਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।”

ਅਗਲੇ ਪਲ ਭੋਲਾ ਰਾਮ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਪੈਰ ਆਪਣੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਧੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਰਾਣੇ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਭੈਣ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਣਾ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਵੀ ਤਾਂ ਧੀ ਹੈ।”

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਸਬਕ

ਪਲਾਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਵਾ ਮੈਂ ਮਠਿਆਈ ਦਾ ਡੱਬਾ ਲੈ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਂਚ-ਗੁਆਂਢ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਪਾਂ ਨਵਾਂ ਪਲਾਟ ਲਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਘਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਤੇ ਸੋਹਣਾ ਘਰ ਪਾਵਾਂਗੇ। “ਪਾਪਾ, ਨਵਾਂ ਘਰ ਮੇਰਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੀਦੀ ਦਾ?” ਬੇਟੇ ਨੇ ਚਾਅ ਵਿਚ ਟੱਪਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ। “ਪੁੱਤ ਤੇਰਾ, ਤੇਰੀ ਦੀਦੀ ਦਾ, ਆਪਣਾ ਸਭ ਦਾ।” ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। “ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਤਾਂ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ।” ਬੇਟੀ ਨੇ ਹਥਲਾ ਖਿੱਡੋਣਾ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਦਾਸ ਸੁਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ। “ਕਿਉਂ ਪੁੱਤ, ਘਰ ਤੇਰਾ ਵੀ ਉਨਾ ਹੀ

ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੰਨਾ ਵੀਰੇ ਦਾ।” ਮੈਂ ਡੱਬਾ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਨਹੀਂ ਪਾਪਾ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੰਮੀ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਾ। ਇਹ ਘਰ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਹੋਇਆ, ਮੰਮੀ ਦਾ ਬੋੜਾ।” ਬੇਟੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਤੁਫਾਨ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਨੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਨਾ ਹੁੰਦੀ, ਜਿੰਨੀ ਧੀ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਧੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਝੁਕ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਦਾਨ

“ਮੰਮੀ, ਆਪਾਂ ਵੀ ਛੋਲੀਆ ਲਈਏ।” ਬੱਚੀ ਨੇ ਬੜੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਨਾਲ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਰੋਟ ਸੁਣ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਰਸ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਵੀਰਾ ਇੱਕ ਕਿਲੋ ਆਲੂ ਦੇਣਾ।” ਬੱਚੀ ਨੇ ਮਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਮਾਂ ਨੇ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ,

“ਪੁੱਤ ਅੱਜ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਲੈ ਲਏ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਲਵਾਂਗੇ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਸਾਈਕਲ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ।”

ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਬੱਚੀ ਬੜੀ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਗਈ। ਬੱਚੀ ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਛੋਲੀਆ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਰੇੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਛੋਲੀਏ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਗੁੱਟੀਆਂ ਹੀ ਸਨ। ਤਾਜ਼ਾ-ਤਾਜ਼ਾ ਆਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪਿਆਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੱਚੀ ਦੇ ਉਦਾਸ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਅਧੂਰੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਕਾਰਨ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਔਰਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਸੋਚੇ।

ਖੜ੍ਹਿਆਂ-ਖੜ੍ਹਿਆਂ ਹੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਆਈ, ਜੋ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਛੋਲੀਏ ਦਾ ਭਾਅ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਤਿੰਨ ਗੁੱਟੀਆਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਰੇੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨ ਰਿਹਾ।

“ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਫਲ ਮਿਲੇ।” ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ ਭਾਅ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਹੱਥਲਾ ਮਾਰਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਔਰਤ ਇਸ ਗਰੀਬ ਬੱਚੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰੇਗੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਰੇੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਵੀ ਇਹੋ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਥੋਂ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਲੈਣ ਕਰਕੇ ਝਿਜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਵਾਰਾ ਖਾਂਦਾ ਤਾਂ ਦੇਹ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ।

“ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਵਾਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ, ਚਾਲੀ ਰੁਪਏ ਖਰੀਦ ਹੈ, ਚਲੇ ਦਾਨ ਸਹੀ।” ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਘਾਟਾ ਖਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਲੈ ਤਿੰਨ ਗੁੱਟੀਆਂ ਚੁਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਔਰਤ ਨੇ ਛੋਲੀਆ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਚੌਕ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਈ। ਚੌਕ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਝੁੰਡ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਔਰਤ ਨੇ ਛੋਲੀਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾ ਸੁਟਿਆ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਡਾਲ-ਡਾਲ ਆਈ ਤੇ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਧੂਹ ਵਿਚ ਪੈਰਾਂ ਬੱਲੇ ਮਿੱਧਿਆ ਗਿਆ। ਬੱਚੀ, ਰੇੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਤੇ ਮੈਂ ਉਧਰ ਹੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਬੱਚੀ ਦੀਆਂ

ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਅੱਥਰੂ ਡਲ੍ਹਕ ਰਹੇ ਸਨ।
-ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮਰਾੜੂ
ਫੋਨ: 91-95014-00397

ਲੜੀਫਾ

ਪਿਆਰ

ਅੱਜ ਤੋਂ ਸੱਠ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਤੀਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਲਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੜੀਆਂ ਆਲ੍ਹਣੇ ਬਣਾ ਹੀ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਰੁੱਸੇ ਪੜੀ ਨੂੰ ਬਿਸਤਰ 'ਤੇ ਲੇਟਿਆਂ ਪੜਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜੀ ਦੇਖੋ, ਉਹ ਚਿੜਾ ਆਪਣੀ ਚਿੜੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ।” ਪੜੀ ਬੋਲਿਆ, “ਹਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਦੇਖਦਾਂ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਚਿੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।”
-ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ
ਫੋਨ: 206-434-1155

ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਾਉਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਖਿੱਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਥੋਂ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਚੰਗੀ ਫਸਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਮੌਸਮ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿੰਜਾਈ ਸਾਧਨ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਮੀਂਹ 'ਤੇ ਟੇਕ ਰੱਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਸਮ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਵੀ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਢੋਆ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।

ਰੱਜਵੀਂ ਬਾਰਸ਼ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਫਸਲ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਉਮਾਹ ਭਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਕਰਕੇ ਘਰ ਕੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਛੱਤਾਂ ਨੂੰ ਤੂੜੀ ਰਲੀ ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਲਿਪ ਕੇ 'ਸਾਉਣ ਦੀ ਝੜੀ' ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ

ਸੁਖਦੇਵ ਮਾਦਪੁਰੀ
ਫੋਨ: 91-94630-34472

ਸਨ। ਲੋਕ ਅਖਾਣ ਹੈ, ਸਾਵਣ ਦੀ ਝੜੀ ਕੋਠਾ ਛੱਡੇ ਨਾ ਕੜੀ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਸਾਉਣ ਚੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਬਾਰਸ਼ ਨਾ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਗੁੱਡੀਆਂ ਫੂਕ-ਫੂਕ ਕੇ ਬਾਰਸ਼ ਲਈ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਨੱਚ ਨੱਚ ਗਾਉਣਾ,

ਰੱਬਾ ਰੱਬਾ ਮੀਂਹ ਵਸਾ ਸਾਡੀ ਕੋਠੀ ਦਾਣੇ ਪਾ। ਕਾਲੇ ਰੋੜ ਪੀਲੇ ਰੋੜ ਹਾੜ੍ਹੇ ਰੱਬਾ ਵੱਟਾਂ ਤੋੜ। ਕਾਲੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਕਾਲੇ ਰੋੜ ਮੀਂਹ ਵਸਾ ਦੇ ਜ਼ੋਰੇ ਜ਼ੋਰ। ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਦੀ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਲੂਹੰਦੀਆਂ ਲੋਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਠੰਢੀਆਂ ਠਾਰ ਅਤੇ ਮਹਿਕਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਰੁਮਾਂਚਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਕਣੀ ਦਾ ਮੀਂਹ, ਸਾਉਣ ਦੇ ਛੱਰਾਟੇ ਅਤੇ ਸਾਉਣ ਦੀਆਂ ਝੜੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਨੂਠਾ ਰੰਗ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਮਾਹੌਲ ਨਸ਼ਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਮੌਲਦੀ ਹੈ, ਬਨਸਪਤੀ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਨਿਖਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕਿਧਰੇ ਮੌਰ ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਧਰੇ ਕੋਇਲਾਂ ਕੁਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਰਲ ਆਓ ਸਈਓ ਨੀ ਸੱਭੇ ਤੀਆਂ ਖੇਡਣ ਜਾਈਏ ਹੁਣ ਆ ਗਿਆ ਸਾਵਣ ਨੀ ਪੀਘਾਂ ਪਿੱਪਲੀਂ ਜਾ ਕੇ ਪਾਈਏ ਪਈ ਕੂ ਕੂ ਕਰਦੀ ਨੀ ਸਈਓ ਕੋਇਲ ਹੁੰਝੁ ਡੋਲੋ ਪਪੀਹਾ ਵੇਖੋ ਨੀ ਭੋੜਾ ਪੀਆ ਪੀਆ ਬੋਲੋ ਲੈ ਪੈਲਾਂ ਪਾਂਦੇ ਨੀ ਬਾਗੀਂ ਮੌਰਾਂ ਸ਼ੌਰ ਮਚਾਇਆ ਨੀ ਖਿੜ ਖਿੜ ਫੁੱਲਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਹੀਆ ਯਾਦ ਕਰਾਇਆ ਮੈਂ ਅਬਰੂ ਡੋਲ੍ਹਾਂ ਨੀ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਮੇਰੀ। ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਕਣੀ ਦਾ ਮੀਂਹ ਮੁਟਿਆਰਾਂ

ਸਾਨੂੰ ਸਾਉਣ ਸੈਨਤਾਂ ਮਾਰੇ

'ਚ ਸੁੱਤੇ ਦਰਦ ਜਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੋ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ, ਛਮ ਛਮ ਛਮ ਛਮ ਪੈਣ ਫੁਹਾਰਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਰੰਗ ਨਿਆਰੇ ਆਓ ਕੁੜੀਓ ਗਿੱਧਾ ਪਾਈਏ ਸਾਨੂੰ ਸਾਉਣ ਸੈਨਤਾਂ ਮਾਰੇ। ਸਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਭਲਾ ਕੁੜੀਆਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ, ਸਾਉਣ ਮਹੀਨਾ ਦਿਨ ਗਿੱਧੇ ਦੇ

ਕੁੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮਹਿੰਦੀ ਤਾਂ ਪਾ ਦੇ ਮਾਏ ਸੁਕਣੀ ਮਾਏ ਮੇਰੀਏ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਰੰਗ ਨੀ ਉਦਾਸ ਸਾਵਣ ਆਇਆ ਨੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜੀਂ ਮਾਏ ਪੇਕੜੇ ਮਾਏ ਮੇਰੀਏ ਨੀ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਲਈ ਨੀ ਮੰਗਾ

ਸਾਵਣ ਆਇਆ। ਪਾਵੇ ਵੇ ਮਲਹੋ ਬੋੜੀਆਂ ਮੇਰਾ ਬਾਬਲ ਪਾਰ ਲੰਘਾਓ ਸਾਵਣ ਆਇਆ। ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਵੇ ਦੇਵਾਂ ਮੁੰਦਰੀ ਗਲ ਦਾ ਨੌਂ ਲੱਖਾ ਹਾਰ ਸਾਵਣ ਆਇਆ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਸੀਮਤ ਸਨ। ਨਾ ਸੜਕਾਂ ਸਨ, ਨਾ

ਆ ਜਾ ਵੀਰਾ ਚੜ੍ਹ ਉਚੀ ਅਟਾਰੀ ਮੇਰੇ ਕਾਨੂ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਜਾ ਵੀਰਾ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੜੇ ਰਾਮ।

ਮਾਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਭੈਣੇ ਪਲੰਘੋਂ ਪੀਹੜੇ ਬਠਾਈ ਸਾਬ ਅਟੇਰਨ ਸੂਹੀ ਰੰਗਲੀ ਰਾਮ।

ਆ ਵੇ ਵੀਰਾ ਚੜ੍ਹੀਏ ਉਚੀ ਅਟਾਰੀ ਮੇਰੇ ਕਾਨੂ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਜਾ ਮੇਰੀ ਭਾਬੇ ਦੇ ਸੁਨੇਹੜੇ ਰਾਮ।

ਭਾਬੇ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਬੀਬੀ ਗੀਗੜਾ ਜਾਇਆ ਨੀ ਤੇਰਾ ਭਤੀਜੜਾ ਜਾਇਆ ਉਠਦੀ ਬਹਿੰਦੀ ਦਿੰਦੀ ਲੋਰੀਆਂ ਰਾਮ।

ਆ ਵੇ ਵੀਰਾ ਚੜ੍ਹ ਉਚੀ ਅਟਾਰੀ ਮੇਰੇ ਕਾਨੂ ਉਸਾਰੀ ਮੇਰੀਆਂ ਸਈਆਂ ਦੇ ਦੇ ਵੇ ਸੁਨੇਹੜੇ ਰਾਮ।

ਸਈਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਭੈਣੇ ਛੋਪ ਨੀ ਪਾਏ ਵਿਹੜੀਂ ਚਰਖੇ ਨੀ ਡਾਹੇ ਤੂੰ ਹੀ ਪਰਦੇਸਣ ਬੈਠੀ ਦੂਰ ਨੀ ਰਾਮ।

ਚਲ ਵੇ ਵੀਰਾ ਚੱਲੀਏ ਮਾਂ ਦੇ ਕੋਲੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਖੀਆਂ ਕੋਲੇ ਚੁੱਕ ਭਤੀਜੜਾ ਲੋਰੀ ਦੇਵਾਂਗੀ ਰਾਮ। ਬ੍ਰਿਹਾ ਕੁੰਠੇ ਗੀਤਾਂ ਉਪਰੰਤ ਕੁੜੀਆਂ ਹਾਸੇ-ਮਖੌਲ ਭਰੇ ਗੀਤ ਵੀ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਬਰੋਟਿਆਂ-ਟਾਹਲੀਆਂ ਦੇ ਦਰੱਖਤਾਂ 'ਤੇ ਪੀਘਾਂ ਝੂਟਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ,

ਆਇਆ ਸਾਵਣ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵਣ ਝੜੀ ਲੱਗ ਗਈ ਭਾਰੀ ਝੂਟੇ ਲੈਣੀ ਮਹੀਆਂ ਭਿੱਜ ਗਈ ਨਾਲੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੀ ਕੁੜਤੀ ਹਰੇ ਦੀ ਭਿੱਜੀ ਵਰੀ ਦੀ ਕਿਸਨੇ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਪੀਘ ਝੂਟਦੀ ਸੱਸੀ ਡਿੱਗ ਪਈ ਨਾਲੇ ਨੂਹੀ ਨਭੇ ਵਾਲੀ ਭਿੱਜ ਗਈ ਲਾਜੇ ਵੇ ਬਹੁੜੇ ਹਿਰਖਾਂ ਵਾਲੀ।

ਕਿਧਰੇ ਤੀਆਂ ਦਾ ਗਿੱਧਾ ਆਪਣੇ ਜਲਵੇ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗਿੱਧਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਪਿੜ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਗੁਭ ਗੁਭਾਟ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬਿਦ ਬਿਦ ਕੇ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਮਨ ਦਾ ਭਾਰ ਹੌਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸਦਕੜੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਉਣ ਵੀਰ ਕੱਠੀਆਂ ਕਰੇ ਭਾਵੇਂ ਚੰਦਰੀ ਵਿਛੋੜੇ ਪਾਵੇ।

ਤੀਆਂ ਦੇ ਰਾਂਗਲੇ ਤਿਉਹਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਉਣ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗ ਸਨ। ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਝੜੀਆਂ ਲੱਗਣੀਆਂ, ਚਾਰੇ ਬੰਨੇ ਜਲਬਲ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਕਿਧਰੇ ਖੀਰਾਂ ਰਿਝਣੀਆਂ, ਕਿਧਰੇ ਮਾਹਲ-ਪੂੜੇ ਪੱਕਣੇ। ਹੁਣ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ। ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਹੀ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ, ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਾਉਣ ਸੁੱਕਾ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸ਼ੌਕ ਰਹੇ ਨਹੀਂ। ਤੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਵੀ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ੌਕ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਪੱਕਦੇ ਸੁਆਦੀ ਮਾਹਲ-ਪੂੜੇ ਅਤੇ ਰਿਝਦੀਆਂ ਖੀਰਾਂ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਕੁੜੀਆਂ ਰਲ ਕੇ ਆਈਆਂ ਨੱਚਣ ਕੁੱਦਣ ਝੂਟਣ ਪੀਘਾਂ ਵੱਡਿਆਂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ ਆਹ ਲੈ ਮਿੱਤਰਾ ਕਰ ਲੈ ਬੇਰੀਆਂ ਬਾਂਕਾਂ ਮੋਚ ਨਾ ਆਈਆਂ ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਨਣਦਾਂ ਤੋਂ ਭਰਜਾਈਆਂ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਪਲੀ ਪੀਘਾਂ ਪਾਉਣ ਕਰਕੇ ਪਿੱਪਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਭਾਗਾਂ ਵਾਲ' ਸਮਝਦਾ ਹੈ,

ਬਤਿਆਂ ਬਾਝ ਨਾ ਸੋਹਦੇ ਪਿੱਪਲ ਫੁੱਲਾਂ ਬਾਝ ਫਲਾਹੀਆਂ ਹੰਸਾਂ ਨਾਲ ਹਮੇਲਾਂ ਸੋਹੰਦੀਆਂ ਬੰਦਾਂ ਨਾਲ ਗਜਰਾਈਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਪੀਘਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸਾਉਣ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਪੀਘਾਂ ਅਸਮਾਨ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ। ਜਦੋਂ ਸਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਬਿਰਹੋਂ ਕੁੰਠੀ ਮੁਟਿਆਰ ਤੜਪ ਉਠਦੀ ਹੈ, ਭਿੱਜ ਗਈ ਰੂਹ ਮਿੱਤਰਾ ਸ਼ਾਮ ਘਟਾਂ ਚੜ੍ਹਾ ਆਈਆਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੋਇਲ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਚੋਗ ਚੁਗਾਉਣਾ ਲੱਚਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਕਦਰ ਬਬੇਰੀ ਲਾ ਕੇ ਤੋੜ ਨਿਭਾਵਾਂ ਨੀ ਕੋਇਲੇ ਸਾਉਣ ਦੀਏ, ਤੈਨੂੰ ਹੱਥ 'ਤੇ ਚੋਗ ਚੁਗਾਵਾਂ। ਇਸ ਰੁਮਾਂਚਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬਤਾਂ ਦਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ 'ਤੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ' ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਉਡੀਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਆਹੀਆਂ

ਸਾਵਣ ਆਇਆ। ਜੇ ਵਿਆਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਪੇਕੀਂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਤੀਆਂ ਦਾ ਸੰਧਾਰਾ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਧਾਰੇ ਵਿਚ ਤਿਓਰ ਅਤੇ ਮਠਿਆਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਧਾਰੇ ਦਾ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਚਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਝਲਕ ਇਕ ਲੋਕ ਗੀਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਭੋਜੀ ਨੀ ਅੰਮਾ ਰਾਣੀ ਸੂਹੜੇ ਸੂਹਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਚਾਰ ਸਾਵਣ ਆਇਆ। ਕਿੱਕੂ ਨੀ ਭੋਜਾਂ ਸੂਹੜੇ ਪਿਓ ਤੇਰਾ ਪਰਦੇਸ

ਨਦੀਆਂ-ਨਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਪੁਲ। ਪੰਜ-ਦਸ ਕੋਹ ਦੀ ਵਾਟ 'ਤੇ ਵਿਆਹੀ ਮੁਟਿਆਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਦੇਸਣ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਵਰ੍ਹੇ ਛਿਮਾਰੀ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ। ਸਾਵਣ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗੀਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਮੁਟਿਆਰ ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਦੂਰ ਵਸੇਂਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਸੱਲ ਸਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਪਰਦੇਸੀਂ ਖੱਟੀ ਕਰਨ ਗਏ ਆਪਣੇ ਮਾਹੀ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਨੂੰ ਬੜੇ ਦਰਦੀਲੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਉਣ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਸਹੁਰੇ ਗਈ ਭੈਣ ਨੂੰ ਵੀਰ ਲੈਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਸ, ਨਨਾਣ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭੈਣ ਵੀਰ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ

ਸਾਵਣ ਆਇਆ। ਲਿਖ ਲਿਖ ਭੋਜਾਂ ਚੀਰੀਆਂ ਤੂੰ ਪਰਦੇਸਾਂ ਤੋਂ ਆ ਸਾਵਣ ਆਇਆ। ਕਿੱਕੂ ਨੀ ਆਵਾਂ ਜਾਈਏ ਮੇਰੀਏ ਨਦੀਆਂ ਨੇ ਲਿਆ ਨੀ ਉਛਾਲ

ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੁੱਖ ਸਾਂਦ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ, ਸਾਵਣ ਆਇਆ ਨੀ ਸਖੀਏ ਸਾਵਣ ਆਇਆ ਇਕ ਤਾਂ ਆਇਆ ਮੇਰੀ ਅੰਮਾ ਦਾ ਜਾਇਆ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਾਵਣ ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਨੀ ਆਇਆ ਆ ਜਾ ਵੇ ਵੀਰਾ

<p>ਸਾਵਣ</p>	<p>ਨਾ ਪੱਤੀਆਂ, ਨਾ ਸਾਂਵਲ ਆਏ। ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਸ ਨਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਾ ਕੋਈ ਆਏ, ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਏ।</p>	<p>ਦਿਲ ਕੀ ਪਿਆਸ ਦਾ ਬੂਟੀਆਂ ਵਾਲਾ ਸੋਹਣਾ ਜਿਹਾ ਇਕ ਸੂਟ ਸਵਾਈਏ।</p>	<p>ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਗਿੱਧਾ ਪਾਈਏ।</p>	<p>ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਗੁੰਦ ਮਾਹੀਆ।</p>
<p>ਬਿਨ ਸਾਂਵਲ ਨਾ ਸਾਵਣ ਭਾਏ। ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਰਦ ਸੁਣਾਵਾਂ ਮਾਏ।</p>	<p>ਬਾਬੁਲ ਝਿੜਕੇ ਅੰਮਤੀ ਘੂਰੇ ਪੌਣ ਪੁਰੇ ਦੀ ਅਗਨ ਲਗਾਏ।</p>	<p>ਚੁੰਨੀ ਲੈ ਅਸਮਾਨੀ ਰੰਗ ਦੀ ਤਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੜਾਈਏ।</p>	<p>ਕਿਣਮਿਣ ਕਿਣਮਿਣ ਕਣੀਆਂ ਵਰਸਣ ਕਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਭਿਜ ਭੁਜ ਜਾਈਏ। ਜੇ 'ਸੁਰਜੀਤ' ਸਾਂਵਲ ਆ ਜਾਵੇ ਸਾਵਣ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਮਨਾਈਏ।</p>	<p>ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਕੋਹਰਾ ਏ, ਦੱਸਣਾ ਏ ਹਾਲ ਦਿਲ ਦਾ ਇਹ ਟੱਪੇ ਬਸ ਮੋਹਰਾ ਏ।</p>
<p>ਕੋਇਲਾਂ ਮੌਰ ਪਪੀਹੇ ਬੋਲਣ ਦਾਮਨ ਚਮਕੇ ਚਮਕ ਡਰਾਏ।</p>	<p>ਕਿੰਜ 'ਸੁਰਜੀਤ' ਬਿਤਾਈਏ ਸਾਵਣ ਸਾਵਣ ਸਾਨੂੰ ਵੱਢ ਵੱਢ ਖਾਏ।</p>	<p>ਬਾਹਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਵੰਗਾਂ ਹੱਥਾਂ ਉਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਈਏ। ਛਣਛ ਛਣਛ ਛਣ, ਛਣਛ ਛਣਛ ਛਣ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਝਾਂਜਰ ਛਣਕਾਈਏ।</p>	<p>--- ਮਾਹੀਆ</p>	<p>ਪਾਣੀ ਜੰਮ ਗਿਆ ਝੀਲਾਂ ਦਾ, ਭੋਜ ਦੇਵੀਂ ਚਿੱਪ ਸੋਹਣਿਆ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਰੀਲਾਂ ਦਾ।</p>
<p>ਰਿਮਝਿਮ ਰਿਮਝਿਮ ਵਰਖਾ ਵਰਸੇ ਬ੍ਰਿਹਨ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਹਾ ਤੜਪਾਏ।</p>	<p>ਚਲੋ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੀਘਾਂ ਪਾਈਏ। ਪੀਘਾਂ ਅੰਬਰ ਤੀਕ ਚੜ੍ਹਾਈਏ।</p>	<p>ਬੋਬੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਖੀਰ ਤੇ ਪੂੜੇ ਮਿਲ ਕੇ ਖਾਈਏ।</p>	<p>ਬਾਹਰ ਵਰੁਦਾ ਹੈ ਪੋਹ ਮਾਹੀਆ, ਦਰਦਾਂ ਨਾਲ ਯਾਰਾਨਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਗਈਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹਾਏ ਖੋ ਮਾਹੀਆ।</p>	<p>ਪੱਤਝੜ ਦੀ ਆਹਟ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੁੱਖਦਾ ਹੈ ਦਿਲ ਸੋਹਣਿਆ ਬਾਕੀ ਸਭ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਹੈ।</p>
<p>ਸਭ ਸਹੀਆਂ ਸਹੁ ਰਾਵਣ ਗਈਆਂ ਮੈਂ ਤੱਤਤੀ ਨਾ ਰੈਣ ਵਿਹਾਏ।</p>	<p>ਚੰਨ ਮਾਮੇ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਅੰਬਰੋਂ ਤਾਰੇ ਤੋੜ ਲਿਆਈਏ।</p>	<p>ਨਣਦ ਭਾਬੀਆਂ 'ਕੱਠੀਆਂ' ਹੋ ਕੇ</p>	<p>ਬਾਹਰ ਵਰੁਦੀ ਹੈ ਹੁੰਦ ਮਾਹੀਆ, ਭੋਜ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਸੋਹਣਿਆ</p>	<p>--- ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰੀ ਫੋਨ: 91-94634-52261</p>
<p>ਪੱਤੀਆਂ ਲਿਖ ਲਿਖ ਹਾਰ ਗਈ ਮੈਂ</p>				

ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਇਕ ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਤ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ।

ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ
ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ
ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

ਸ਼ਿਵਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੋਪਰਾਏ (ਰਾਜਨ)
ਸਾਬਕਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਵਾ ਮੋਰਚਾ

ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ

ਡਾ. ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਬਿਲ ਔਲਖ

ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ

ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸੰਧੂ

ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੱਵਰ

ਕੇ. ਪੀ. ਸੰਧੂ

ਰਾਜ ਨਾਮਾਰਾਏ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ

ਜੱਸੀ ਗਰੇਵਾਲ

ਸ਼ੇਰ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘ

ਰਾਜ ਕੰਗ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸ਼ਿਵਰੂਪ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾਇਆ

ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਇਕਬਾਲ ਚੋਪਰਾਏ

ਜੰਗ ਵਿਚ ਵਟਦੇ ਸਿਨੇਮੇ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ

1986 ਵਿਚ ਛਪੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸਪੀਡ ਐਂਡ ਪਾਲਿਟਿਕਸ' ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਦੇ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ 1989 ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ 'ਵਾਰ ਐਂਡ ਸਿਨੇਮਾ: ਦਿ ਲੋਜਿਸਟਿਕ ਆਫ ਪਰਸੋਪਸ਼ਨ' ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾ ਚਿੰਤਕ ਪਾਲ ਵਰੀਲਿਊ ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਜਰਮਨ, ਫਰਾਂਸ, ਰੂਸ, ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੇ ਪੋਲੈਂਡ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਵਰੀਲਿਊ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ, ਯੁੱਧ, ਪ੍ਰਾਪੇਗੈਂਡਾ, ਪ੍ਰਚਾਰ, ਮਿੱਥਾਂ, ਅਫਵਾਹਾਂ, ਝੂਠ,

ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਫਲਣੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਮੈਨ ਵਿਦ ਏ ਮੂਵੀ ਕੈਮਰਾ' ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਤਰਕ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਸਭਿਅਚਾਰ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਦਾ ਤਰੋਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਨਵ-ਚੇਤਨਾ, ਤਰਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਵਚੇਤਨ ਦੀ ਨਿਪੁੰਸਕਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦਿਆਂ ਯੁੱਧ ਵਰਗੀ ਤਰਾਸਦੀ ਦੇ 'ਮਨੋਰੰਜਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਉਤਪਾਦ' ਵਿਚ ਵਟ ਜਾਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਮੂਲ ਪਛਾਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮੂਹਿਕਤਾ, ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਉਪਰਾਮਤਾ, ਖੰਡਿਤ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਜਾਂ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਯੁੱਧ ਆਧਾਰਤ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ 'ਖਾਸੀਅਤ' ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕ, ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤਲਬ ਕਰਦਾ ਹੈ, 'ਯੁੱਧ' ਨੂੰ 'ਅਸਾਧਾਰਨ' ਜਾਂ 'ਐਮਰਜੈਂਸੀ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਟੇਟ ਅਜਿਹੀ ਜਵਾਬਤਲਬੀ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਮੁਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਪਸ਼ਟ 'ਮੁਕਰਨ' ਦੇ ਇਸ ਅਮਲ ਦੀ ਮਹੀਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਧਾਰਨਾ 'ਵਿਥ/ਫੁੱਟ ਪਾਉਣਾ' ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਮਹਿੰਗਾ ਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸਿਆਸੀ ਹੱਥਕੰਡਾ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀ ਮੁੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ 'ਖੂਨੀ ਲਲੂਕ' ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਪੱਖੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਖੋਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਘੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ', 'ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ' ਅਤੇ 'ਯੁੱਧ ਉਨਮਾਦ' ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਤਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਜੇ ਸਟੇਟ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਇਸ 'ਪ੍ਰਾਪੇਗੈਂਡਾ ਮਿਸ਼ਨ' ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮਦਦ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿਖਿਆ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ-ਮੁਖੀ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਤਰਕ ਸਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ

ਤੱਕ ਯੂਰਪੀ ਆਬਾਦੀ ਨਵ-ਉਥਾਨ ਦੀ ਉਮੀਦ, ਧਰਮ ਤੇ ਫਲਸਫ਼ੇ ਦੇ ਨਾਂਹ-ਮੁਖੀ ਰੋਲ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ, ਯੁੱਧ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੈਂਡਾ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ

ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਯੁੱਧ ਦੇ ਉਨਮਾਦੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਿਨੇਮਾ ਵਰਗੀ ਕਲਾ ਵੀ ਸੱਚ ਦੇ ਘੇਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ ਚਲੰਤ ਪੁਰਜਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ-ਵਸੀਲਾ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਨਸਲਵਾਦ, ਧਰਮ, ਜਮਾਤ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਬਿਰਤਾਂਤ ਅਤੇ ਕਥਾਨਿਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਘੱਖਣਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਨੁਕਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਮਿਸਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਲਾ ਸਿਨੇਮਾ ਐਂਦੋਲਨ ਦੀ ਅਣਕਿਆਸੀ 'ਮੋੜ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਬੌਧਿਕ ਖਲਾਅ 1995-2000 ਤੱਕ ਆਉਂਦੇ-ਆਉਂਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਔਧਾਧੁੰਦ ਨਕਲ, ਖਪਤਕਾਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਰੁਝਾਨ ਉਭਾਰਨ ਅਤੇ 'ਸੰਸਕਾਰਾਂ' ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੁੱਚੜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਅਤੇ ਸਮਝਣਾ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਨਾਫਾ ਆਧਾਰਤ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦਾ ਪਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਟੀ.ਵੀ., ਸਿਨੇਮਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਲਹਦਿਗੀ, ਬੌਧਿਕ ਕਾਈਆਂਪੁਣੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਖੱਸੀਪੁਣੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੁਣ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 'ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਇਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ' ਤੱਕ ਦੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸਤੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਲਾਂ, ਮਜ਼ਹਬੀ ਹਕੂਕ, ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਭਾਰਤੀਅਤਾ' ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਲਾ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਸੂਸੀ ਵਰਗੀ 'ਨਾਪਾਕ ਕਲਾ' ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਲੀਆ ਭੱਟ ਦੀਆਂ ਹਮਉਮਰ ਕੁੜੀਆਂ ਅੱਗੇ ਸਿਨੇਮਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਪਰੋਸ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ 'ਦੁਸ਼ਮਣ' ਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਸੇਧਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਆਸਤ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪੋਸਟਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ 'ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਪੇਗੈਂਡਾ ਬਿਊਰੋ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 1915 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਲਕਾਂ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਸੈਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਜਰਮਨਾਂ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਇਹ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਚਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਰਾਂਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਕੋ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦੀਆਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਫਿਲਮ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੈਂਡਾ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮਝ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, 'ਉੜੀ- ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ' ਵਰਗੀ ਯੁੱਧ ਦਾ ਜਨੂਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਫਿਲਮ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਗਵਾਂਢੀ ਮੁਲਕ ਵਿਰੁਧ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ?

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰਨਾਕ ਉਹ 'ਸੰਸਕਾਰੀ' ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿਨੇਮਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਲਿਫਾਫਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਅਤੇ ਪਟਕਥਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ 'ਹਾਸਲ' ਇਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮਨਰੋਗਾ, ਨਰੋਗਾ, ਮਿੰਡ ਡੇ ਮੀਲ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰੀ ਨਾਮਕਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਰਸਯੋਗ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਅਕਸ਼ੇ ਕੁਮਾਰ, ਅਨੁਪਮ ਖੇਰ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਉਬਰਾਏ ਵਰਗੇ ਮਹਾਰੱਥੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਕੀਮਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਬਣੀਆਂ ਤੇ ਗਟਰ ਵਿਚ ਜਾ ਪਈਆਂ।

ਸੱਚੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੋਟਬੰਦੀ, ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ., ਸਮਾਰਟ ਸਿਟੀਜ਼, ਜਨ-ਧਨ ਯੋਜਨਾ, ਹਰ ਘਰ ਬਿਜਲੀ, ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਅਭਿਆਨ ਵਰਗੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਜਾਣੇ ਬਗੈਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਧਤਾਧਤ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣੀਆਂ ਅਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਸ ਕਲਾ ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਉੱਲਥ ਉੱਠ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਪਾਗੰਡਾ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਮਿੱਥਾਂ ਦੀ ਬੁਣਤਰ ਰਾਹੀਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ, ਕਿਰਦਾਰ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ ਅਤੇ ਘਟੀਆਪਣ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। 'ਘਰ ਮੇਂ ਘੁਸ ਕੇ ਮਾਰੋਗੇ', 'ਉਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹੀ ਕੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੇਂ ਜਵਾਬ ਦੇਗੇ' ਵਰਗੇ ਤਰਕਹੀਣ ਅਤੇ ਗੁੰਡਾਗਰਦ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਇਤਫਾਕ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ!

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਹਿਰੋਂਦ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਿੰਨੀ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਚਿਰ ਸਦੀਵੀ ਰਹੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਰਮਾਤਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦਾ ਤਤਕਾਲੀ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਫਾਇਦਾ ਵੀ ਚੁੱਕ ਲੈਣ ਪਰ ਯਾਦ ਰਹੇ, ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ
ਫੋਨ: +91-98554-04330

ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨੂੰ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਉਨਮਾਦ' ਅਤੇ 'ਸੂਰਮਾਗਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ' ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਸਭਿਅਤਾ ਦਾ 'ਬੰਦਾ-ਮਾਰੂ' ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾ ਦਸਤਪੰਜਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 'ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਕੇ ਛੱਡਣ', 'ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਲੈਣ' ਅਤੇ 'ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ' ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖੁੰਢਿਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਤਕਲੀਫਾਂ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਦਮਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤਰਾਸਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲਾ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਨੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਸਿਨੇਮਾ, ਕਵਿਤਾ, ਨਾਵਲ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਧਾਰਾ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਤਤਕਾਲੀ ਹੋਣੀ ਵਜੋਂ ਸਿਰਜਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਉਦਾਹਰਨ ਜਰਮਨ ਛਾਇਆਵਾਦ ਹੈ। ਦੂਜੀ, ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਵਰਤਾਰੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝ ਕੇ 'ਯੁੱਧ ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ' ਉਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੁਆਰਾ 1929 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ 'ਮੈਨ ਵਿਦ ਏ ਮੂਵੀ ਕੈਮਰਾ' ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚਿੰਤਕ ਇਸ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਫੈਰਟਿਜ਼ ਲੈਂਗ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਸ' ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮ 'ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਸ' ਵਿਚ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਅਜਿਹੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜੰਗਲੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਨ ਦੇ

ਅਧਿਆਪਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸੰਵਾਰਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਏ.ਪੀ.ਜੇ. ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ, ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਵਰਗੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਚੰਗੇ ਤੇ ਸਿਹਤਯੋਗ ਸਮਾਜ ਦਾ ਤਸਵੀਰ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ-ਸ਼ਿਸ਼ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। 'ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ' (1954) ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਸਤਿਅਨ ਬੋਸ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗੀਤ 'ਆਓ ਬੱਚੇ ਤੁਮਹੋਂ ਦਿਖਾਏ ਝਾਕੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਕੀ' ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜੋ ਘਰੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਬੋਰਡਿੰਗ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਫਿਲਮੀ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਫੰਡਾ

ਉਹ ਕੱਟੜਤਾ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਆਪਸੀ ਨਿੱਘ, ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਚਰਚਿਤ ਫਿਲਮ 'ਦੇ ਆਖੇ ਬਾਰਾਂ ਹਾਥ' (1957) ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵੀ. ਸ਼ਾਂਤਾਰਾਮ ਸਨ। ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਭਾਵੇਂ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਲੂ ਵਾਰਡਨ ਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜੇਲੂ ਵਾਰਡਨ ਵਲੋਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਜਿਉਣ ਦੇ ਚੰਗੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਵਾਂਗ ਜੀਅ ਸਕਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ 'ਪਰਿਚੈ' (1978) ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਦਾਦੇ ਵਿਚਲੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ

'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਜਤਿੰਦਰ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਜਤਿੰਦਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦਾ

ਫਿਲਮ 'ਤਾਰੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪਰ' ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰ ਆਮਿਰ ਖਾਨ

ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਦਾਦੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚਲੀ ਦੂਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ 'ਇਮਤਿਹਾਨ' (1974) ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਮਦਨ

ਸਿਨਹਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ ਆਦਰਸ਼ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਅਦਾ ਕਰਦਾ

ਹੈ। ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕਈ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭਦਾ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਹੁਮਾਸਵਾਦੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਵਧੇਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਪਾਰਕ ਪੈਂਤੜਾ ਦੇ ਵੀ ਨੇੜੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤੀਜੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ 'ਮੁੰਨਾ ਭਾਈ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ', 'ਥੀ ਇਡੀਅਟਸ', 'ਮੁਹੱਬਤੋ', 'ਤਾਰੇ ਜ਼ਮੀਂ ਪਰ', 'ਚੱਕ ਦੇ ਇੰਡੀਆ', 'ਬਲੈਕ' ਆਦਿ ਹਨ। 'ਮੁੰਨਾ ਭਾਈ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ' ਤੇ 'ਥੀ ਇਡੀਅਟਸ' ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਵਿਅੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਕਿਰਦਾਰਕੁਸ਼ੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ

ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਇੰਜਨੀਅਰ ਬਣਨ ਦੀ ਦੌੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਲੱਗਦਾ ਸਗੋਂ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਕਿਰਦਾਰਕੁਸ਼ੀ ਹੋ ਗਈ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਵਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਧਿਆਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫੀ ਹਾਸੇਹੀਣੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੁ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਵੇਂ 'ਮਨ ਜੀਤੇ ਜਗ ਜੀਤੇ', 'ਅਰਦਾਸ' ਤੇ 'ਹਰਜੀਤਾ' ਬਾਕੀ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਸਹਿਕਰਮੀ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਫਰਮਾਉਂਦਾ ਹੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਫਿਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵਿਚ ਭੱਦੇ ਮਜ਼ਾਕ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਸ਼ਕੀ ਤੇ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦੇ ਅੱਡੇ ਹੋਣ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਵੱਈਆ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਸੰਕਟ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

-ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

The Law Firm Of Fatima Johnson

3737 N. Meridian St., Ste 106, Indianapolis, IN 46208

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੋ

Are you planning on going to your immigration interview or court alone? Don't do it!

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇੰਟਰਵਿਊ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਇੰਜ ਨਾ ਕਰੋ!

Did you enter the U.S. without a visa?

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇ ਬਿਨਾ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹੋ?

Do you have family members outside the U.S.?

ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ?

Does your application keep getting denied?

ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਦਰਖਾਸਤ ਵਾਰ ਵਾਰ ਰੱਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ?

We are experienced in.

- Deportation Defense •VAWA •Asylum •Work Permit
- Family and Marriage Based •Investor Visa (H1B, E-2, EB-5)
- SIJS (Special Immigration Juvenile Status)

Come talk to an experienced immigration attorney. Call to schedule an appointment today

ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਟਾਰਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਅੱਜ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

Languages Spoken

•English •Hindi •Punjabi •Urdu •Spanish •French •Arabic •Chinese

ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਉਰਦੂ, ਸਪੈਨਿਸ਼, ਫਰੈਂਚ, ਅਰਬੀ ਤੇ ਚੀਨੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ

Licensed to Practice Immigration Law in all 50 States.

Ph: 317-252-0013

info@vitalvisa.com

This is an attorney advertisement

SERVING

Wisconsin & Illinois State

Residential or Commercial Buying, Selling, Renting or Investing

Buying: We will pay for your inspection, appraisal, attorney fees and much more! Have access to more than 60 websites to find your dream home or future investment!

Selling: Your listing will be posted to 60 websites and 80 interconnected websites as well as on social media. Have opportunities to market through Pro-photo, Video Open Houses and many more options!

Best Investment Possibilities: Call for any type of investment whether it be commercial or residential

For the best deal call:

Jesse Singh (e-PRO, SFR, CIAS) Broker/Realtor

Cell: 847-606-3664

25884 E. Route 83, Long Grove, IL 60060

Email: jsingh@remax.net

Web Site: jsingh.illinoisproperty.com

Call and Let's Find a Great Deal for you Today!

First Time Buyer?? Why pay rent if you can buy??

Find out if you are qualified to buy a home!

Call for a free pre approval letter and the best mortgages rates.

Loan Officer Jagmeet Singh (NMLS #378091), Ph: 815-908-7274

Dedicated to Sri Guru Nanak Dev ji's 550th Parkash Purb

UNITED SPORTS CLUB CALIFORNIA, AMERICA

15th WORLD KABADDI CUP 15 SEPTEMBER 2019, SUNDAY

(Timing 09:00am - 06pm)

(James Logan High School 1800 H Street, Union City, California 94587)

ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ

'15ਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 2019' ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਹੋਵੇਗਾ

ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਡਰੱਗ ਫ੍ਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖਿਡਾਰੀ ਹੀ ਖੇਡ ਸਕਣਗੇ

Amolak Singh Gakhal
Chief Patron, United Sports Club

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ

ਮੈਨੀ ਗਰੇਵਾਲ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ

ਉਲਾਸ ਅਨੰਦ

ਸ.ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ

ਸੰਦੀਪ ਨੰਗਲ ਅੰਬੀਆਂ, ਪਾਲਾ ਜਲਾਲਪੁਰ, ਖੁਸ਼ੀ ਦੁੱਗਾ, ਸੁਲਤਾਨ ਸ਼ਮਸਪੁਰ

Makhan Singh Bains Chairman, Iqbal Singh Gakhal Vice Chairman, Jugraj Singh Sahota President, Patwinder Singh Gakhal Director, S. Ashok Bhaura Gen. Sec & Media Incharge, Narinder Singh Sahota Treasurer, Pinki Atwal Director, Sadhu Singh Khlaur Advisor, Balvir Singh Bhatia Director, Dalwinder Padda Director, Natha Singh Gakhal Advisor

Debi Sohal Singh Thind Director, Inderjit Singh Thind Director, Bakhtawar Singh Gakhal Director, Gurpreet Singh Gakhal Director, Giani Ravinder Singh Director, Baljinder Singh Gakhal Director, Gulwinder Singh Gakhal Director, Harjinder Arundeeep Singh Ladhar Director, Baljinder Singh Advisor

ਗਾਖਲ ਭਰਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸੰਦੀਪ ਨੰਗਲ ਅੰਬੀਆਂ, ਪਾਲਾ ਜਲਾਲਪੁਰ ਅਤੇ ਸੁਲਤਾਨ ਸ਼ਮਸਪੁਰ ਦਾ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ

1. Bay Are Sports Club
2. Shaheed Baba Deep Singh Sports Acedmy Sacramento
3. Metro Sports Club New York
4. Canada Club

All Kabaddi Lovers

openly Invited

Media In charge World Kabaddi Cup

S. Ashok Bhaura

Phone: 510 415 3315, Email: ashokbhaura@gmail.com

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

1480 N. State Road 1, Cambridge City, IN 47327

ਕੈਬਰਿਜ ਸਿਟੀ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਵਿਚ
ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬੇ ਲਈ

ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ, ਹੈਲਪਰ, ਵੇਟਰ
ਅਤੇ ਕੁਕ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਖਾਣਾ ਮੁਫਤ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਨਜੀਤ ਨਾਗਰਾ

ਫੋਨ: 317-750-1900

US Business Brokers Inc. American Financing Group LLC

101 W 22nd St, Suite 111, Lombard, IL 60148
23280 Pacific Highway South, Suite 307, Kent, WA 98032

Financing - Loans

- We do all kinds of SBA & Conventional loans.
- We are specialized in Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Convenience Stores, Motels, Apartment Buildings, Strip Plazas, Commercial Buildings, Food Franchise.
- Purchase/Refinance
- Lowest Rates (With or Without Real Estate)
- Best Possible Mortgage Solutions For You...

ਬਿਜਨਸ ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ
ਤੇ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ

Contact us for any
Financing Need Nationwide.

- FAST APPROVAL
- QUICK CLOSINGS • SBA 504 & 7A
- CONVENTIONAL LOANS
- HOTELS, MOTELS
- GAS STATIONS, TRUCK STOPS
- INDUSTRIAL CLIENT
- SUBWAY, DUNKIN DONUTS
- LIQUOR STORES, C-STORES, CAR WASH

Contact us Buy or Sell business

AJ Sandhu (MBA)

Managing Broker/Realtor/Consultant
Licensed in IL, IN, WA

916-995-0783 (Cell)

425-529-6283 (Cell)

630-206-2467 (Fax)

www.ubbchicago.com

aj@ubbchicago.com

Indianapolis, Indiana ਵਿਚ ਬਣਾਓ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ

One of the Fastest Growing City in America and Best School System...

Manjit Singh Nagra

Realtor/Broker

Cell: 317-750-1900

6979 Hillside Court
Indianapolis, Indiana 46250

- ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਘਰਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ \$200,000 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
- 1500 ਵਰਗ ਗਜ ਤੋਂ 5000 ਵਰਗ ਗਜ ਦੇ ਘਰ
- 4-6 ਬੈਡ ਰੂਮ, 3-4 ਬਾਥ ਰੂਮ
- ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ
- ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਸਸਤੀ

ਅਸੀਂ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਬਿਜਨਸ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਨ
ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ (Approval) ਉਸੇ ਦਿਨ

Gurdeep (Garry) Chhokar

Realtor/Broker

Cell: 317-500-1247

We do all type of Home and Commercial Loan. Same day loan approval...